

De situatie van kinderen en jongeren op Curaçao

© United Nations Children's Fund (UNICEF), 2013
Foto's omslag © UNICEF/UNI119953/LeMoyne

Disclaimer:

De meningen in deze publicatie zijn de standpunten van de auteurs en geven niet noodzakelijkerwijs het beleid of de standpunten van UNICEF weer.

De termen en aanduidingen in deze publicatie en de presentatie van het materiaal betekenen niet van de kant van het United Nations Children's Fund (UNICEF) een oordeel of advies over de juridische status van een land of gebied, of van haar autoriteiten of de afbakening van haar grenzen.

Nederlandse eindredactie: Mark Wijne, UNICEF Nederland en Colette Mulder, tekstensie.nl

Vormgeving: Shiloh Productions

De situatie van kinderen en jongeren op Curaçao

INHOUDSOPGAVE

TEN GELEIDE	13
VOORWOORD	14
LIJST VAN AFKORTINGEN	15
1. INLEIDING EN METHODOLOGIE	17
2. KERNGEGEVENS OVER CURAÇÃO	21
3. SOCIAAL BELEID EN MAATSCHAPPELIJKE INVESTERINGEN	27
4. HET RECHT OP GEZONDHEID	37
5. HET RECHT OP ONDERWIJS	45
6. HET RECHT OP BESCHERMING	53
7. HET RECHT OP PARTICIPATIE	67
8. CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN	73
REFERENTIES	80
BIJLAGE: AANBEVELINGEN VAN HET VN- KINDERRECHTENCOMITÉ VOOR CURAÇÃO	83

LIJST MET KADERS, AFBEELDINGEN EN TABELLEN

Kaders

1. Beperkingen van maatschappelijke organisaties
2. Specifieke problemen voor niet-geregistreerde immigranten

Afbeeldingen

3. 1. Bevolkingsopbouw naar leeftijd, volkstelling van 2011
4. 2. Staatsbegroting per ministerie, juni 2012 (in percentages)
5. 3. Viciuze cirkel: de impact van armoede en ongelijkheid op de situatie van kinderen en jongeren
6. 4. Oorzaak-gevolgschema van problemen in het onderwijssysteem
7. 5. Het huidige systeem voor kindbescherming van Curaçao
8. 6. Soorten mishandeling die zijn gemeld bij het AMK, 2010
9. 7. Rapporten die zijn ontvangen door het AMK naar rapporterende persoon of organisatie, 2010
10. 8. Alcohol- en drugsgebruik onder leerlingen in de leeftijd van 10 tot 18 jaar
11. 9. Oorzaak-gevolgschema van de belangrijkste problemen rond de situatie van vrouwen

Tabellen

12. 1. Financiële steun aan alleenstaanden en stellen met en zonder kinderen per juni 2012 (in USD)
13. 2. Vaccinatiegraad van geboortecohorten, 2005-2009
14. 3. Sterfte onder zuigelingen, kinderen en pasgeborenen (per 1.000 levendgeborenen), 1998–2010
15. 4. Aantallen geboorten naar leeftijd van de moeder, 1999-2007
16. 5. Onderwijsniveaus op Curaçao
17. 6. Gegevens voor het schooljaar 2011-2012 per schooltype
18. 7. Oorzaken van schoolabsentie

Jongen, 11 jaar, Curaçao.

Ik woon met mijn vader, moeder en broer. Mijn moeder is het strengst. Ik kan goed met mijn ouders opschieten en praten. Dat is heel anders dan op school. Mijn juffrouw heeft moeite met mijn gedrag: ze vindt dat ik onbeschoft ben als ik haar tegenspreek. Thuis mag dat meestal wel. Dan luisteren mijn ouders en daarna discussiëren we.

Ik vind alles leuk aan Curaçao. Je kan hier zo naar het strand. Als je met vrienden wilt afspreken dan hoeft je je agenda er niet bij te halen. Het enige niet leuke van Curaçao is de hitte.

Ik wil graag beroepsvoetballer worden. In Nederland zijn er elke maand wel scouts, maar hier op Curaçao is het een keer per jaar. Ik ben nog niet gescout, maar denk wel dat het gebeurt. Als het niet lukt, word ik leraar.

Ik heb één keer gerookt. Niet met een sigaret maar gewoon van papier. Samen met mijn broer had ik papier aan elkaar geniet en bij het gasfornuis aangedaan. Ik stikte bijna en daarna heb ik nooit meer gedaan.

Als ik verdrietig of somber ben, dan ga ik naar mijn kamer en blijf daar een poos zitten. Dat is ongeveer één keer per maand. Ik heb geen behoefte om hulp te zoeken of met iemand anders daarover te praten, buiten mijn ouders en broer.

Ik zit in groep 8 en heb veel vrienden in mijn klas. Iedereen is verliefd op één meisje, maar ik weet niet waarom. Eigenlijk vind ik haar ook wel leuk. Ik vind school wel leuk, maar het geeft ook stress. Leuk is dat ik met vrienden kan zitten lachen en werken. Stress krijg ik van al dat werk dat ik moet doen.

Op school word ik wel eens gepest. Zolang dat met woorden gebeurt heb ik er geen moeite mee. Als ze me maar niet aanraken. Ik pest ook wel terug, maar ik hou er niet van.

Ik vind dat er niet genoeg is voor kinderen op Curaçao. Sommige kinderen hebben alles, anderen hebben helemaal niets. Kinderen op Curaçao zouden ook hun eigen beslissingen moeten kunnen nemen. Dat ouders niet altijd dingen voor hen beslissen.”

Jongen, 16 jaar, Curaçao.

B“Voordat ik naar Nederland ging, woonde ik hier met mijn moeder, vader, en twee broers. Toen ik terugkwam, woonde ik samen met mijn moeder en drie broers. Daarna kwam ik bij mijn vader en daar zijn ook heel veel broers. In totaal heb ik vijftien broers en zussen. Mijn moeder is zwanger van haar nieuwe vriend.

Ik mag bijna alles van mijn vader. Het ging niet goed om bij mijn moeder te wonen. Alleen doordeweeks niet tot laat uitblijven. Op zaterdag maakt het niet zoveel uit hoe laat ik thuiskom.

Ik vind Curaçao niet echt leuk. Maar hier is de discotheek leuk. Ik houd van stappen met mijn vrienden. Misschien ga ik wel naar Nederland als ik klaar ben met school.

Sinds kort ga ik naar een psycholoog. Dat wilde ik zelf ook. En het moest. Van mijn vader, van de hulpverlener en van school. Omdat ik snel boos word. Ik weet niet waarom, ik word gewoon snel boos. Als iemand iets zegt wat ik niet leuk vind... Als iemand me aanraakt, dan ga ik vechten. Maar ik raak mensen pas aan als ze mij ook hebben aangeraakt.

Met een psycholoog heb ik iemand die ik kan vertrouwen, dat heb ik nodig. Voor mij is er verder niet echt iemand die ik kan vertrouwen. Mijn diepste geheimen vertel ik aan helemaal niemand, maar dan ook niemand. Het is veel makkelijker om het aan de psycholoog te vertellen dan aan iemand anders.

Als mijn vader boos wordt, gaat hij schreeuwen. Mijn moeder gaat schreeuwen en schelden als ze boos is. Ze heeft mij het huis uitgezet voor iets wat niet mijn schuld is. Ze dacht dat ik iets gestolen had en ik heb toen gevochten met haar nieuwe vriend. Ik kwam toen in een opvanghuis, maar daar waren wat problemen. Ik was er net drie dagen en toen werden ze boos op mij omdat ze vonden dat ik de ramen had moeten lappen. Ze hebben mij er toen uitgezet. Ik woon nu weer bij mijn vader en ik wil er ook blijven wonen.

Ik gebruikte drugs, maar nu niet meer. Mijn moeder wist het. En alcohol. Als ik uitga wel veel.

Dan word ik gezellig, maak ik grapjes en blijf ik lachen. Dan zoek ik geen ruzie. Soms zegt mijn vader tegen me dat ik een alcoholist word. Ik word 'happy' als ik alcohol drink.

Aan het begin van de avond, rond acht uur ongeveer, ga ik mijn vader helpen in de 'snack'. Ik sluit alles af en soms veeg ik. Thuis was ik mijn eigen kleren, en ik maak mijn slaapkamer schoon. Toen ik bij mijn moeder woonde, moest ik wel een bijdrage leveren aan de vaste lasten en werkte ik af en toe als metselaar als er een klus was.

Ik zit in de derde klas VSBO van de richting verzorging, dat is voor schoonheidsspecialisten en kappers. Ik ben de enige jongen in mijn klas. In de vierde klas zitten wel jongens. Als er geen jongens blijven zitten, ben ik ook volgend jaar de enige jongen.

Ik vind deze school beter dan alle andere, omdat ik veel praktijkvakken heb. Op de andere scholen had ik veel problemen, daar wilde ik niet leren. Toen spijbelde ik heel vaak.

Ik wil barbershops beginnen, hier en in Nederland.

Ik kan best wel goed tekenen. Als ik iets zie, dan kan ik het natekenen.

Ik weet dat er veel geweld is. In de krant zie je er vaak dingen over. Ik weet ook hoe de Curaçaoënaars zijn, ze zijn vals. Heel veel mensen op Curaçao lopen met wapens, zelfs kleine jongens. Ik heb best vaak gevochten, en meestal bellen de mensen waarmee ik heb gevochten hun vrienden die wapens hebben. Die mensen komen dan naar mij toe met wapens. Er zijn jongens van vijftien jaar die rondlopen met een wapen.

Ik kan overal zeggen hoe ik ergens over denk. Als ik het ergens niet mee eens ben, dan zeg ik dat.

Als ik de baas zou zijn van Curaçao, dan zou ik heel veel veranderen. Ik zou willen dat moeders hun kinderen niet meer slaan. Op Curaçao gebeurt dat heel vaak. En ik zou een pretpark hier willen maken. Ik zou ook meer kermissen en feesten voor de jongeren willen."

Meisje, 10 jaar, Curaçao

"Ik woon nu weer twee jaar op Curaçao. We kwamen uit Nederland. Mijn moeder en ik wonen in een studentenhuis met elf kamers. Mijn moeder zorgt voor me want mijn moeder en vader zijn gescheiden. Ik wil ook naar Nederland om bij mijn vader en broers te zijn. Op Curaçao woont een oudere zus en in Nederland wonen er twee broers. Ze hebben allemaal een andere moeder.

Op Curaçao is niet veel te doen voor kinderen. Hier kun je eigenlijk alleen maar zwemmen. Maar ik vind het wel leuk hier. De stranden en het zeeaquarium, de musea. De geschiedenis van Curaçao vind ik ook heel interessant.

Als ik verdrietig ben, dan ga ik in mijn kamer zitten. Ik doe de deur op slot en ga huilen of tegen mezelf praten. Ik ben best vaak verdrietig omdat ik mijn vader en broertjes in Nederland mis. En soms wil ik terug naar Nederland. Soms blijf ik alleen thuis. Dat vind ik best fijn want dan kan ik alles doen wat ik wil. Dan ga ik een eitje bakken, of heel hard stampen op de trap of de deuren van de kamers heel hard dicht slaan. Ik ga dan ook op de stoelen springen of op internet computerspelletjes spelen. Als er anderen thuis zijn, mag dat allemaal niet.

Ik heb een eigen kamer. En een geheimen-dooosje. Die verstop ik wel eens in mijn kamer, maar mama komt er altijd achter waar het doosje verstoppt is. In mijn geheimen-dooosje bewaar ik liefdesbrieven van vriendjes en gewone briefjes van vriendinnen.

Soms ben ik ziek. We zijn nog niet verzekerd dus we kunnen niet naar een huisarts. Vorig jaar heb ik in het ziekenhuis gelegen, toen had ik een ontsteking aan mijn dikke darm.

Het deed pijn en het was eng in het ziekenhuis omdat er allemaal mensen aan het schreeuwen waren van de pijn.

Het is hartstikke leuk op school. Talen vind ik leuk. Spaans, Engels. En rekenen ook. Je kan ook spelen op school. Niemand heeft veel inspraak, want meestal moeten we luisteren naar wat de juf te vertellen heeft.

Op mijn vorige school werd ik vaak gepest. Ik was het enige blanke meisje en iedereen ging me pesten, behalve één vriendin.

Als het niet lukt met mijn huiswerk, dan helpt mijn neef me. Mijn moeder is pas laat klaar met werken. Als ze thuis komt is het meestal al laat.

Als ik klaar ben met school op Curaçao, wil ik terug naar Nederland. Dan wil ik rechten gaan studeren want ik wil advocaat worden. .

Soms krijg ik een tik. Ik heb wel eens gezien dat een mevrouw met haar hakken een kind aan het slaan was. Daar werd ik heel verdrietig van en ik ben er nooit meer naar toe gegaan.

Thuis wordt wel eens om mijn mening gevraagd, maar dat is meestal achteraf. Als iets al is gebeurd, vraagt mijn moeder wat ik ervan vind. Ik heb liever dat mijn moeder me daarvoor al naar mijn mening vraagt. Op school wordt helemaal niet om je mening gevraagd. Dat vind ik raar.

Inleiding

Foto: © UNICEF/NYHQ20111963/LeMoyne

In 2012 heeft de non-gouvernementele organisatie OSE (Observatorio Social del Ecuador) een situatieanalyse uitgevoerd van kinderen en jongeren op Curaçao. Dit ter evaluatie van de vooruitgang en van de uitdagingen rond de toepassing van de rechten van deze groepen. Een ander belangrijk doel was om met aanbevelingen te komen voor sociale initiatieven en middellange en langetermijnbeleidsmaatregelen ter verbetering van hun levensomstandigheden en kansen. Deze analyse werd uitgevoerd in opdracht van UNICEF, de kinderrechtenorganisatie van de Verenigde Naties .

Er werd gekozen voor een benadering vanuit een mensenrechtenperspectief en een participatieve aanpak. De analyse was gericht op de sociaaleconomische en politieke processen die van invloed zijn op de situatie van kinderen, jongeren en vrouwen. De informatie werd onder andere verkregen via interviews en focusgroepen, ook met jongeren. Daarnaast werden gegevens van de volkstelling van 2001 en 2011 opnieuw bekeken, evenals diverse documenten en onderzoeken van verschillende nationale en internationale organisaties. De analyse werd echter beperkt doordat er slechts weinig statische gegevens over kinderen en jongeren beschikbaar zijn.

Onderstaand zijn de belangrijkste algemene bevindingen voor Curaçao vermeld. Daarna volgen hoofdbevindingen en aanbevelingen die met name betrekking hebben op kinderen, jongeren en vrouwen. Het gaat hierbij om het recht op gezondheid, onderwijs, bescherming en participatie. We sluiten af met de conclusie. Een uitgebreide weergave van de onderzoeksresultaten voorzien van afbeeldingen, tabellen en kaders is terug te vinden in het volledige rapport.

Ten geleide

Foto: © UNICEF/NYHQ20111924/LeMoyne

Dit rapport is gebaseerd op de analyse van de situatie van kinderen en jongeren op Curaçao. Deze situatieanalyse is gemaakt in 2012 door OSE (Observatorio Social del Ecuador) in opdracht van UNICEF, de kinderrechtenorganisatie van de Verenigde Naties. Het onderzoek is uitgevoerd door Alejandra Espinosa Andrade, Belén Febres Cordero, Margarita Velasco Abad en Soledad Álvarez. De leiding op Curaçao was in handen van Alejandra Espinosa Andrade; het onderzoek stond onder de algemene leiding van Margarita Velasco Abad (algemeen directeur), Soledad Álvarez (onderzoekscoördinator) en Tatiana Cevallos (administratie).

Voorwoord

Foto: UNICEF/NYHQ20111955/LeMoyne

IVN-Mensenrechtencomité's houden toezicht op de uitvoering van het IVRK en het CEDAW. Er is bepaald dat het Koninkrijk der Nederlanden in zijn totaliteit aan hen moet rapporteren, met aparte hoofdstukken over de verschillende landen. Op basis van de rapportages doet het comité aanbevelingen. De meest recente aanbevelingen (uit 2009) die het koninkrijk van het VN-Kinderrechtencomité ontving, bevatten enkele specifieke adviezen voor Curaçao, Aruba, Sint Maarten, en de Nederlandse Antillen. Bij de overheid en maatschappelijke organisaties van Curaçao ontstond daarop de behoefte aan een volledige en uitgebreide, door UNICEF ondersteunde analyse van de situatie van kinderen en jongeren op het eiland.

UNICEF's regionale kantoor voor Latijns Amerika en het Caribisch gebied en UNICEF Nederland hebben vervolgens het initiatief genomen voor het maken van deze uitvoerige situatieanalyse. Een situatieanalyse is voor UNICEF doorgaans het uitgangspunt bij haar inzet en pleitbezorging voor het respecteren en naleven van kinderrechten, waar ook ter wereld. Het gaat hierbij om de rechten van alle kinderen, zoals vastgelegd in het Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK).

Wij hebben ons voor de analyse gebaseerd op beoordeling van het relevante beleid en op bestaande cijfers die inzicht geven in de leefomstandigheden van kinderen en jongeren op Curaçao. Ook hebben we verschillende belanghebbenden binnen de overheid en maatschappelijke organisaties geïnterviewd en groepsdiscussies gevoerd met kinderen en vrouwen. Dankzij de combinatie van kwantitatieve met kwalitatieve methoden konden wij diepgaander onderzoek doen dan bij de standaard situatieanalyse. Dit was mogelijk doordat we bij de voorbereiding van de analyse konden samenwerken met veel overheidsdiensten en non-gouvernementele actoren.

Het rapport bevat ook portretjes waarin individuele kinderen hun verhaal vertellen. Deze kinderportretjes zijn gemaakt door UNICEF Nederland in samenwerking met de Federatie Antilliaanse Jeugdzorg en de 'Fundashon Bos di Hubentut'. Ze maken onderdeel uit van een groter project waarin kinderen in alle Caribische delen van het Koninkrijk der Nederlanden gehoord worden en hun mening geven over opgroeien in hun land. De resultaten van dit project worden in een apart fotoboek gepresenteerd: 'Kind op een eiland, Kinderen over opgroeien op Aruba, Bonaire, Curaçao, Saba, Sint Eustatius en Sint Maarten'.

De uitkomsten van de situatieanalyse van kinderen en jongeren op Curaçao hebben wij vastgelegd in het rapport dat voor u ligt. Wij doen specifieke aanbevelingen aan de regering en andere partijen om een aantal belangrijke uitdagingen aan te pakken en actie te ondernemen in het geval van nieuw opkomende problemen. Curaçao is een hoog-inkomensland ('high income country') binnen het koninkrijk volgens de classificatie van de Wereldbank. Het

eiland heeft een hoge levensstandaard en de situatie van kinderen en jongeren is over het algemeen goed. Maar er zijn een aantal uitdagingen waarbij vooruitgang geboekt moet worden om ervoor te zorgen dat Curaçao voldoet aan de naleving van rechten van alle kinderen en jongeren op het eiland. Ook liggen er uitdagingen op het gebied van gezondheid, onderwijs en de bescherming van het kind.

De aanbevelingen vragen vooral dat overheids- en niet-overheidsactoren zorgen voor meer coördinatie in beleid en uitvoering. Niet alleen als het gaat om voorzieningen voor kinderen en de verbetering van het systeem voor kindbescherming, maar ook bij het aanpakken van overgewicht onder kinderen en het verbeteren van het onderwijssysteem.

Wij hopen dat deze informatie zowel de overheid als de maatschappelijke organisaties bereikt en gebruikt wordt om de volledige naleving van de rechten van kinderen, jongeren en vrouwen op Curaçao te garanderen. Opgemerkt dient te worden dat de situatieanalyse is uitgevoerd in de eerste helft van 2012. Eventuele latere wijzigingen in de wetgeving zijn daarom niet in dit rapport verwerkt.

Als onderzoekers willen wij onze dankbaarheid uitspreken aan de regering van Curaçao, waaronder het ministerie van Sociale Ontwikkeling, Arbeid en Welzijn; aan Yadira Bakhuis, Robert Antonius, Jadira Hasselmeyer en Iris Dirks, medewerkers van het ministerie; aan het Centraal Bureau voor de Statistiek van Curaçao; aan Mary Feliz; en aan alle bewoners van het eiland die zijn geïnterviewd en die met hun getuigenis de basis voor het onderzoek legden

Lijst van afkortingen

BBP	Bruto Binnenlands Product
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CEDAW	Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women (verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen)
CPG	Regeerprogramma 2010-2014 voor Curaçao
HIV	Human Immunodeficiency Virus
IVRK	Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind
ECLAC	Economische Commissie voor Latijns-Amerika en het Caribisch Gebied
FMA	Fundashon pa Maneho di Adikshon (stichting omgaan met verslaving)
IOM	Internationale Organization for Migration
NGO	non-gouvernementele organisatie
OSE	Observatorio Social de Ecuador
UNDP	United Nations Development Programme (ontwikkelingsprogramma van de Verenigde Naties)
UNICEF	United Nations Children's Fund (de kinderrechtenorganisatie van de Verenigde Naties)

1. Inleiding en methodologie

1. Inleiding en methodologie

Een situatieanalyse heeft de volgende doelen, waarvan de twee bovenste de hoofddoelen van deze bewuste analyse voor Curaçao waren. De doelen zijn verbonden met een nieuwe aanpak in de ontwikkelingssamenwerking. Deze is gericht op de versterking van de capaciteiten van de lokale partijen, zodat zij zelf in staat zijn om hun problemen op te lossen zonder hulp van buitenaf.

- Het evalueren van de vooruitgang en de uitdagingen rond het realiseren van de rechten van kinderen en jongeren.
- Het vormen van aanbevelingen voor sociale acties en beleidsmaatregelen op de middellange en de lange termijn ter verbetering van de levensomstandigheden en de kansen voor kinderen en jongeren.
- Het identificeren van de oorzaken van – en de structurele verbanden tussen – de problemen die invloed hebben op kinderen en jongeren.
- Het uitleggen van de manier waarop middelen en maatschappelijke, economische en organisatorische structuren van een land (inclusief het gevoerde beleid en de bestaande instellingen) kunnen bijdragen aan het omgaan met problemen aangaande de situatie van kinderen en jongeren.
- Het ontwikkelen van vaardigheden (of het uitbreiden van bestaande capaciteiten) en technische ondersteuning ter plaatse.
- Het genereren van een proces van participatieve analyse om de lokale betrokkenen te mobiliseren en strategische allianties aan te gaan op verschillend maatschappelijk niveau, om zo tot een positief resultaat te komen voor kinderen en jongeren.
- Het bevorderen van het gebruik en de toepassing van de gegenereerde informatie op zowel maatschappelijk als overheidsniveau en het waarborgen van het monitoren en updaten van de geproduceerde informatie.

Onderzoeksmethoden

Het benoemen van de belangrijkste sociale, economische, politieke en culturele problemen was mogelijk dankzij een scala aan onderzoeksmethoden. Deze waren gebaseerd op de 'Guidance for Conducting Situation Assessment and Analysis of Children's and Women's Rights' (UNICEF, 2008) en op OSE's eerdere ervaringen op het gebied van kwalitatief en kwantitatief onderzoek.

Gezien de grootte van het land en de beperkte beschikbaarheid van statistische informatie in sommige sectoren, heeft het OSE gekozen voor een zeer participatieve aanpak. UNICEF stelde daartoe een team samen van lokale partners van het ministerie van Sociale Ontwikkeling, Arbeid en Welzijn. Hierna brachten de OSE-onderzoekers in

november 2011 een eerste veldbezoek aan Curaçao om informatie te verzamelen. De steun van het ministerie was essentieel. Het team kon daardoor overheids- en maatschappelijke actoren in kaart brengen, contacten leggen en een eerste beeld krijgen van problemen waar kinderen, jongeren en vrouwen mee geconfronteerd worden. Hierbij verzamelde het direct kwantitatieve informatie:

In kaart brengen van belangrijke informanten en veldwerk

Lokale partners werkten rechtstreeks samen met het team van het OSE om belangrijke informanten te identificeren uit de volgende sectoren: de overheidssector, maatschappelijke organisaties, universiteiten en internationale organisaties. Deze hulp was van essentieel belang bij het ontwikkelen van een agenda voor veldwerk. Bovendien zorgde de samenwerking ervoor dat de informanten veel opener waren, aangezien de partners verantwoordelijk waren voor het leggen van het eerste contact. Doorverwijzingen naar anderen kwamen vervolgens van de eerste lijst van potentiële informanten. In totaal werden er 85 interviews afgenomen. De interviews waren semi-structureerd en bestonden uit twee delen. Eerst werden de informanten algemene vragen gesteld over de historische en politieke processen van het land en werd ze gevraagd aan te geven wat de belangrijkste problemen waren waar kinderen, jongeren en vrouwen in hun ogen mee te maken kregen. Daarna werd er, afhankelijk van de kennis van de informant, een aantal specifieke vragen gesteld over de naleving van het IVRK en het CEDAW.

Verder werden samenwerkingsverbanden met lokale partners versterkt en werden partnerschappen met andere maatschappelijke en overheidsactoren opgebouwd. Dit was belangrijk aangezien dit feedback mogelijk maakte van lokale actoren die ook betrokken waren bij de situatieanalyse. Hiermee werd het toekomstige spectrum van inzet voor kinderen, jongeren en vrouwen uitgebreid.

Om gegevens te verkrijgen over de verschillende sociaal-economische indicatoren van het eiland, werden statistische gegevens geëxtraheerd uit de census van 2001 en 2011 (voorlopige gegevens) en opgevraagd bij verschillende maatschappelijke organisaties en overheidsprogramma's met betrekking tot de naleving van de rechten van kinderen, jongeren en vrouwen. Tevens werd specifieke informatie verkregen over het huidige beleidskader, de nationale begroting en sociale investeringen. Deze gegevens werden aangevuld met informatie van de Wereldbank, UNICEF, de IOM, de ECLAC en andere statistische bronnen.

Onderzoeken van andere VN-organisaties over Curaçao werden opnieuw bekeken. Er was extra aandacht voor de rapporten van het VN-Kinderrechtencomité en het CEDAW-comité met betrekking tot het land, evenals een aantal wetenschappelijke studies (sociaal, cultureel, economisch of politiek) die konden bijdragen aan het onderzoek.

Het systematiseren en analyseren van informatie

Het team onderwierp de sociaal-economische indicatoren van Curaçao aan een kritisch onderzoek. Dit met het oog op het uitbrengen van verslag over de vooruitgang en/of de uitdagingen met betrekking tot de naleving van de rechten van kinderen en vrouwen in het land. Tegelijkertijd voortdurend reflecterend op de mondiale en lokale historische en politieke processen die invloed hebben op deze groepen. Beide wegen leidden tot het opstellen van causale verklaringen voor maatschappelijke problemen die van invloed zijn op kinderen en vrouwen. Daarnaast droegen ze bij aan het identificeren van hiaten in de activiteiten van maatschappelijke organisaties en de overheid op het eiland. Hiermee konden de mogelijke thema's worden geïdentificeerd waar via specifieke publiek beleid mogelijke impact kan worden bereikt.

Een workshop die in juni 2012 werd georganiseerd om het conceptrapport te herzien, werd bijgewoond door overheidsfunctionarissen en vertegenwoordigers van maatschappelijke organisaties. De aanbevelingen die daaruit voortkwamen, zijn opgenomen in dit rapport. Opgemerkt dient te worden dat de situatieanalyse werd uitgevoerd in de eerste helft van 2012. Eventuele wijzigingen in de wetgeving na die periode zijn dan ook niet in dit rapport opgenomen.

Een situatieanalyse behelst niet alleen het beoordelen en analyseren van de situatie van kinderen en vrouwen, maar vraagt ook om een op mensenrechten gerichte aanpak. Dit betekent dat in het onderzoek rekening is gehouden met de verplichtingen die Curaçao, als onderdeel van het Koninkrijk der Nederlanden, conform een aantal internationale verdragen is aangegaan. Dit zijn onder meer het IVRK en het CEDAW. De bepalingen hieruit zijn omgezet in indicatoren voor de informatieverzameling. Dit om ervoor te zorgen dat de informatie de specifieke aspecten van de naleving van de rechten van kinderen, jongeren en vrouwen weerspiegelt, zoals vastgesteld in deze internationale verdragen. Bovendien is de analyse in oorzaak-gevolgschema's gevat. Dit heeft ons geholpen de structurele oorzaken van de sociale problemen van deze groepen te verduidelijken en de tekortkomingen in de maatschappelijke inzet en de overheidsinspanningen te identificeren

Opbouw rapport

Na de hierboven nauwkeurig beschreven gehanteerde onderzoeksmethoden vindt u in het tweede hoofdstuk de actuele politieke, economische en maatschappelijke situatie op Curaçao. In hoofdstuk drie wordt ingegaan op het overheidsbeleid en de maatschappelijke investeringen. Hoofdstuk vier t/m zeven beschrijven de geboekte vooruitgang en de resterende uitdagingen op het gebied van de rechten van kinderen en jongeren met betrekking tot gezondheid, onderwijs, bescherming en participatie. In hoofdstuk acht worden ten slotte enkele suggesties en aanbevelingen gedaan met betrekking tot de noodzakelijke acties ter verbetering van de levensomstandigheden en kansen voor kinderen, jongeren en vrouwen

2. Kerngegevens over Curaçao

2. Kerngegevens over Curaçao

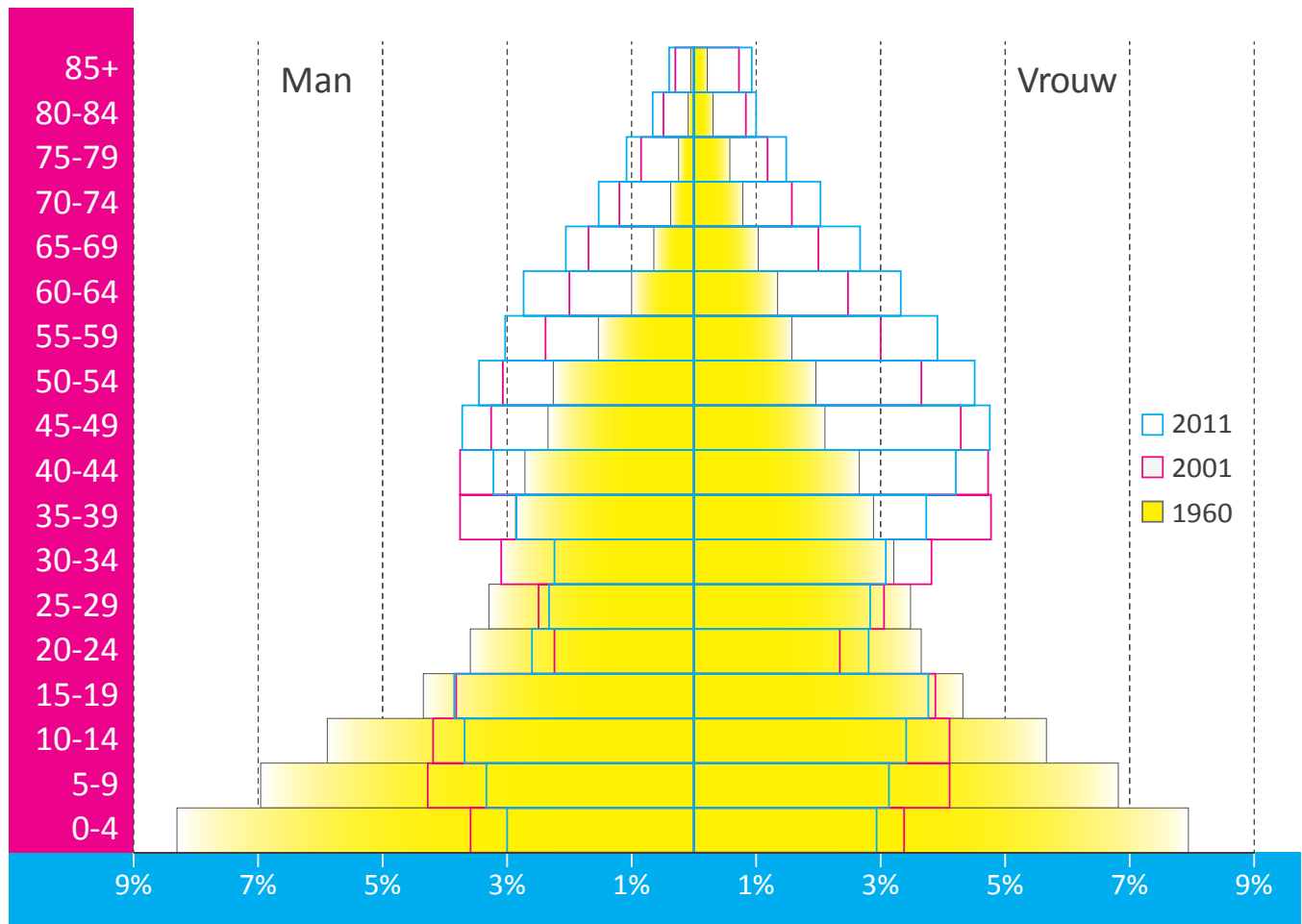
Historische context

Het meest opvallende aspect van de geschiedenis van Curaçao zijn de diverse migratiestromen die tot het ontstaan van verschillende sociale klassen hebben geleid. Dit migratieproces en het feit dat het eiland bijna vierhonderd jaar lang Nederlands grondgebied was, leidden tot een zeer bijzondere historische differentiatie in etnische, economische en politieke lijnen. Deze zijn nog altijd van invloed op de samenstelling van de maatschappij. Het koloniale slavernijverleden wordt weerspiegeld in het voortbestaan van discriminatie van bepaalde groepen, hoewel er ook geluiden en gesprekken in de samenleving gericht op 'verzoening' zijn.

Andere spanningen houden verband met de opbouw van een nieuwe staat. Met het ingaan van de nieuwe constitutionele status in 2010 werd Curaçao een autonoom land binnen het Koninkrijk der Nederlanden. Dit hield in dat er beslissingen moesten worden genomen over de soort staat die de bevolking nodig heeft en wil, en over het beheer van de nieuwe relatie met het koninkrijk, dat verantwoordelijk blijft voor defensie en buitenlandse zaken. Dit betekent onder meer dat rapportage aan mensenrechtencomité's van de Verenigde Naties zoals het VN-Kinderrechtencomité, een verantwoordelijkheid van het koninkrijk is (zoals is beschreven in het voorwoord).

Demografisch profiel

Volgens de voorlopige gegevens van de volkstelling van 2011 telt Curaçao op dit moment 149.679 inwoners: 81.231 vrouwen en 68.488 mannen. Jongeren onder de 19 maken 31 procent uit van de eilandbevolking: 14 procent kinderen van 0 tot 9 jaar, 9 procent tieners van 10 tot 15 jaar en 8 procent jongeren van 15 tot 19 jaar. Sinds 2001 is de bevolking met 14,7 procent gegroeid (19.052 personen). Dat is een gemiddelde groei van 1,5 procent per jaar. In die tien jaar is het aantal inwoners in de leeftijd van 15 tot 59 jaar met 12 procent gestegen, terwijl het aantal kinderen van jonger dan 15 jaar met 7 procent is gedaald (CBS, 2012). Dit impliceert een verouderende bevolking

Bron: CBS, 2012
 Afbeelding 1 Bevolkingsopbouw naar leeftijd, volkstelling van 2011

Hoewel het eiland slechts 444 km² groot is, telt Curaçao meer dan zestig verschillende nationaliteiten. De meeste immigranten vanuit Latijns-Amerika en de Cariben zijn op dit moment afkomstig uit Colombia, de Dominicaanse Republiek, Haïti, Jamaica en Venezuela. Het Papiamentu is de meest gesproken thuistaal (78,6 procent), gevolgd door het Nederlands (9,4 procent), het Spaans (6 procent) en het Engels (3,5 procent). Het is belangrijk op te merken dat deze cijfers niets zeggen over het aantal eilanders dat de verschillende talen kent of kan spreken. Een van de kenmerken van de bevolking van Curaçao is juist het gemak waarmee de inwoners deze vier talen spreken, zij het op verschillende niveaus.

Voor wat betreft de religies die op het eiland worden geïmplementeerd, heeft het rooms-katholicisme volgens de volkstelling van 2001 de overhand met 80,1 procent, gevolgd door het protestantisme (5,5 procent) en 'geen' (4,6 procent). Alle overige religies vertegenwoordigen samen 9,6 procent.

Sociaal-economische indicatoren

Op dit moment heeft Curaçao met een inkomen per hoofd van de bevolking van USD 19.722 een van de hoogste levensstandaarden in het Caribisch gebied. In 2011 was het bbp USD 2.952 miljoen, werd de groei van het bbp geschat op 0,3 procent en was de inflatie circa 2,4 procent (ministerie van Economische Zaken en Ontwikkeling, 2011). Opvallend is dat de armoede en ongelijkheid op Curaçao toenemen, ondanks het feit dat het land is geclassificeerd als hoog-inkomensland (Wereldbank, 2012). In 2007 verdiende de armste 20 procent van de huishoudens 3,3 procent van het totale inkomen en de rijkste 20 procent 51,8 procent (UNDP, 2011).

Bijna de hele bevolking kan lezen en schrijven (98 procent) en ook het percentage kinderen dat basisonderwijs volgt is hoog: 97 procent. Dit percentage komt sterk overeen met het regionale gemiddelde.

De levensverwachting bij geboorte is 72,4 jaar voor mannen en 80,1 jaar voor vrouwen. Dat is vergelijkbaar met de levensverwachting in de Dominicaanse Republiek (73) en Peru (73), maar ligt respectievelijk twee en zes jaar lager dan op Aruba (75) en Sint Maarten (78). De cijfers zijn ook significant lager dan in Nederland (81) en de Verenigde Staten (79). Bovendien is de kindersterfte 12,8 per 1.000 levendgeborenen, wat hoger is dan op Aruba (8,7 per 1.000) en Sint Maarten (7,6 per 1.000). Een ander veelzeggend cijfer is de werkloosheid, die in 2011 9,7 procent bedroeg. Hoewel dit lager is dan op Sint Maarten (10,6 procent), ligt dit cijfer bijna drie punten hoger dan op Aruba (5,7 procent).

Volgens het ministerie van Economische Zaken en Ontwikkeling is een van de sterke kanten van Curaçao de gediversifieerde economie die niet afhankelijk is van één enkele sector. De economie is dienstengeoriënteerd en de belangrijkste economische activiteiten zijn de olieraffinaderij, het toerisme, de financiële dienstverlening, de informatie- en communicatietechnologie en de bouw. Een nieuw economisch ontwikkelingsplan voor het eiland dat op het moment van schrijven in ontwikkeling is, heeft tot doel verschillende overheidssectoren, maatschappelijke organisaties en de particuliere sector een belangrijke rol te laten spelen. Problemen die met het plan worden aangepakt zijn onder andere het versterken van de export in de internationale markt, het in balans brengen van de economische groei en de sociale ontwikkeling, en het verkleinen van de kloof tussen arm en rijk.

De politiek en het rechtssysteem

De overheid bestaat uit de uitvoerende, de wetgevende en de rechterlijke macht. De uitvoerende macht berust bij het staatshoofd Koning Willem-Alexander, op Curaçao vertegenwoordigd door de gouverneur en de ministers. De voorzitter van de raad van ministers is de minister-president. De wetgevende macht is een eenkamerparlement met 21 zetels, de Staten. De leden van de Staten worden verkozen door het volk voor een termijn van vier jaar. De inwoners van Curaçao hebben vanaf achttien jaar stemrecht. De rechterlijke macht bestaat uit de Gerechten in Eerste Aanleg van de eilanden en een gemeenschappelijke Raad van Beroep. Tegen uitspraken op nationaal niveau kan beroep worden aangetekend bij het Gemeenschappelijk Hof van Justitie van Aruba, Curaçao, Sint Maarten en van Bonaire, Sint Eustatius en Saba. In cassatie gaan is mogelijk bij de Hoge Raad in Den Haag (Nederland). Het

Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden heeft Curaçao en Sint Maarten de autonomie gegeven om hun eigen wetten te ontwikkelen, zolang deze in overeenstemming zijn met de regels en voorschriften (bepalingen) van het koninkrijk (UNDP, 2011).

De link met het Nederlandse wettelijke kader met zijn focus op rechten, het rechtssysteem en de daaruit voortvloeiende politieke stabiliteit zijn positieve factoren voor het land. Het is zinnig te melden dat de Curaçaose benadering van rechten is 'geïnternaliseerd' en dat rechten een topprioriteit zijn als het gaat om kinderen en gezinnen. De rechtenbenadering wordt weerspiegeld in de nieuwe Staatsregeling voor Curaçao van 2010, waarvan onderstaand een paar voorbeelden.

- In de preambule staat dat Curaçao een democratische constitutionele staat is die de fundamentele rechten garandeert en respecteert. In die zin is gerechtigheid vastgesteld als een grondslag.
- In Artikel 2, waarin het bestaande wettelijke kader wordt beschreven, staat het Statuut van het Koninkrijk der Nederlanden voorop, gevolgd door alle overeenkomsten met internationale organisaties die Curaçao heeft geratificeerd. Hierna komen onder andere de nationale wetten en verordeningen.
- In Hoofdstuk 2 is gespecificeerd dat de staat de naleving van verschillende mensenrechten dient te garanderen, inclusief het recht op gelijke behandeling zonder enige vorm van discriminatie.
- Bovendien wordt in Artikel 23 vermeld dat sociale zekerheid/het recht op bijstand, de welvaartsspreiding en het bevorderen van welzijn overheidsverantwoordelijkheden zijn.
- Daarnaast bevat de Staatsregeling diverse artikelen met betrekking tot kinderen en jongeren.

De rechten van kinderen en jongeren zijn in formele zin gegarandeerd in het lokale wettelijke kader. Bepaalde wetten dienen echter te worden herzien en bijgewerkt aangezien ze niet zijn afgestemd op de huidige realiteit op het eiland. Een uitdaging voor de nieuwe staat is het organiseren van de overheid en het omgaan met de veranderingen, nu Curaçao een land is met nationale verantwoordelijkheden. Dit werpt onder andere vragen op over de herstructurering van het onderwijssysteem en de geschiktheid van het gerechtelijk apparaat voor het eiland.

Met de nieuwe constitutionele status, per 10 oktober 2010, werden alle verdragen van toepassing op het land Curaçao die de voormalige Nederlandse Antillen als onderdeel van het koninkrijk ondertekend heeft. Dit zijn onder meer het IVRK en het CEDAW. Het land is nu zelf verantwoordelijk voor het creëren van politieke mechanismen die een volledige naleving van de rechten mogelijk maken. Ministeries en ngo's stellen voortgangsrapporten op over de naleving. In januari 2012 bereidde Curaçao zijn bijdragen voor aan het derde rapport van het Koninkrijk der Nederlanden over het IVRK. In 2014 zal het land naar verwachting zijn bijdrage aan het CEDAW voorbereiden. Er wordt veel gedaan om het belang van kinderrechten uit te dragen en informatie te bieden over de implementatie van het IVRK op Curaçao. Hoewel het geen deel uitmaakt van het schoolprogramma, introduceren leerkrachten het onderwerp wel in de les. Ook zetten verschillende stichtingen zich actief in om op scholen ruchtbaarheid te geven aan de rechten van kinderen en jongeren. De overheid subsidieert enkele van deze initiatieven.

Het creëren van een nationale identiteit

Naast het debat over de herziening van de Staatsregeling van de laatste vier tot vijf jaar speelde op de achtergrond ook een debat over nationale identiteit (Allen, 2010), onder andere met betrekking tot racisme en discriminatie. Hoewel het slavernijverleden een belangrijke factor is, is dit niet de enige verklaring voor de (vaak verborgen) negatieve houding van de bevolkingsgroepen op het eiland. Naar zeggen is er twee kanten op sprake van discriminatie tussen blanken en zwarten. Een ander aspect dat werd genoemd, is 'zelfdiscriminatie'. In dat geval denken mensen dat ze door hun afkomst minder mogelijkheden hebben en kijken daardoor niet meer naar mogelijkheden, of nemen zij een defensieve houding die niet noodzakelijkerwijs is gebaseerd op objectieve ervaringen met discriminatie.

Er is onderzoek gedaan naar het perspectief van kinderen en jongeren in dit opzicht. In het onderzoek 'Makamba na Kòrsou' werden 253 kinderen in de leeftijd van 14 tot 21 jaar op zeven scholen ondervraagd. Deze enquête toonde aan dat iets meer dan een derde (36,6 procent) vond dat Nederlanders de Curaçaoënaars discrimineerden. In onderzoek van Hortencia and Kester (2011) antwoordde 47,2 procent dat Nederlanders zichzelf superieur vonden. Meer dan de helft (54,8 procent) vond dat de Nederlanders de beste banen hadden en 43,7 procent zei dat de Nederlanders in de beste buurten woonden.

Tegelijkertijd is er een grote culturele diversiteit op het eiland met verschillende mixen van Nederlanders en Curaçaoënaars. Er zijn bijvoorbeeld gezinnen van twee Nederlandse ouders met kinderen die op Curaçao geboren zijn en gezinnen van één Nederlandse en één Curaçaoë partner. Ook zijn er vele andere combinaties met nakomelingen van Portugese, Latijns-Amerikaanse en andere Caribische immigranten, evenals alle 'nieuwe' immigranten.

Voor veel geïnterviewden heeft het overwinnen van de historische verschillen te maken met begrip hebben voor het verleden en de gevolgen daarvan, en met vooruit denken aan een land waarin 'iedereen Curaçaoënaar is'. Dit houdt ook in het opbouwen van een gezamenlijke visie, het overwinnen van verschillen en het handelen richting een toekomst waarin het land op eigen benen kan staan. Deze breed gedragen visie benadrukt hoe belangrijk het is om discriminatie tegen te gaan en te erkennen dat er meerdere culturen op het eiland aanwezig zijn met allemaal hun eigen inbreng

3.

Sociaal beleid en maatschappelijke investeringsen

Sociaal beleid en maatschappelijke investeringen

Zoals aangegeven in het vorige hoofdstuk is Curaçao in oktober 2010 een autonoom land geworden binnen het Koninkrijk der Nederlanden. Als nieuwe staat in opbouw zal het een aantal beslissingen moeten nemen over de manier waarop het land kan worden geleid zonder de financiële steun die het voorheen kreeg. Het proces van staatsopbouw werpt ook vragen op over mogelijkheden en uitdagingen en over de manier waarop de technische en politieke capaciteit van het land kan worden verbeterd. Eén uitdaging als gevolg van de parlementaire democratie op Curaçao is het feit dat de partij die bij verkiezingen als winnaar uit de bus komt niet altijd de macht in de Staten heeft, doordat er na het stemproces coalities kunnen worden gevormd.

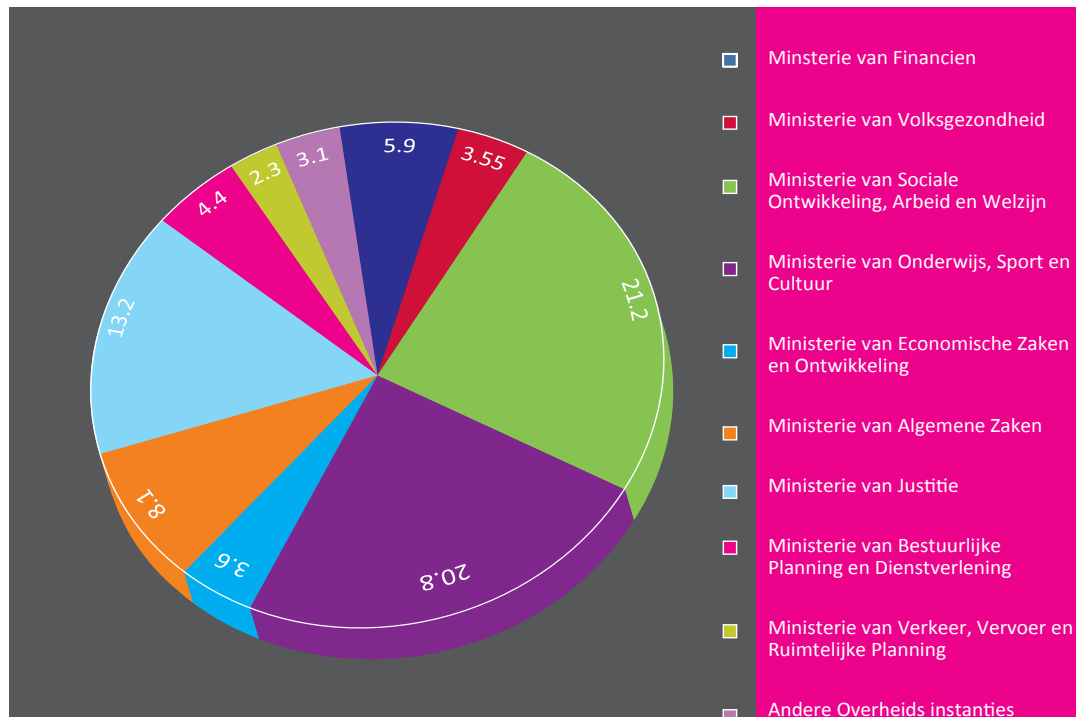
De start van de nieuwe staat was echter veelbelovend en het Regeerprogramma 2010-2014 voor Curaçao stelde duidelijke richtlijnen voor de toekomstige ontwikkeling van het eiland. De nadruk werd gelegd op de visie van een “soeverein, solidair en duurzaam Curaçao” en het doel was om de gemeenschap te inspireren tot het werken aan een “dynamische en langdurige” ontwikkeling. De sociale, ecologische en economische ontwikkeling werd als basisvoorwaarde voor duurzame ontwikkeling geïdentificeerd, waaraan bovendien de “emancipatoire ontwikkeling van onze mensen en onze gemeenschap” werd toegevoegd (regering van Curaçao, 2010: 3).

Ook werden er strategische doelen opgesteld, waaronder:

- *hoge levensstandaard* (via een dynamische en gediversifieerde economie), door het benutten van de sterke kanten van het eiland, zoals de geografische positie, de culturele diversiteit en de creativiteit en vaardigheden van zijn inwoners;
- *hoge levenskwaliteit*, die te maken heeft met veiligheid, gezondheidszorg, onderwijs, opleiding, huisvesting en speciale zorg voor jongeren en volwassenen;
- *sociale cohesie*, wat inhoudt dat men zichzelf, zijn burens en de gemeenschap waardeert;
- *democratisch*, eerlijk en effectief bestuur dicht bij de mensen; deze doelstelling creëert mogelijkheden voor meer participatie, is zichtbaar en transparant, en respecteert democratische principes, met name voor de kwetsbare mensen in de samenleving

Op basis van deze algemene richtlijnen werden in het kader van het regeerprogramma gedetailleerde strategische plannen opgesteld voor elk ministerie. Met betrekking tot kinderen en jongeren werd bijvoorbeeld gesteld dat het ministerie van Algemene Zaken verantwoordelijk zou zijn voor het coördineren van VN-rapporten inzake de implementatie van het IVRK. Bovendien werd gewezen op acties die moesten worden ondernomen in overeenstemming met het verdrag (regering van Curaçao, 2010).

Het ministerie dat het hoogste percentage van de begroting krijgt (21,2 procent) is het ministerie van Sociale Ontwikkeling, Arbeid en Welzijn, gevolgd door het ministerie van Onderwijs, Wetenschap, Cultuur en Sport (20,8 procent) en het ministerie van Justitie (13,2 procent) (zie afbeelding 2)

Afbeelding 2. Staatsbegroting per ministerie, juni 2012 (in percentages)

Let op: de optelling van alle percentages komt uit op 86,1 procent. De resterende 13,9 procent is voor reguliere kosten die niet zijn weergegeven, waaronder personeelskosten.

Bron: gebaseerd op een tabel zoals aangeleverd door het ministerie van Sociale Ontwikkeling, Arbeid en Welzijn in juni 2012.

In de periode 2008-2010 heeft USONA (de organisatie die de Nederlandse speciale fondsen beheert) in totaal 110 projecten uitgevoerd, waarvan 77 in de sociale sector en de onderwijssector en 33 in de economische sector. De belangrijkste projecten die een positieve invloed op de werkvloer tot doel hadden, waren de onderstaande.

- De oprichting van kinderopvangcentra met flexibele openingstijden buiten de standaard werktijden om en in het weekend. Dit project was specifiek gericht op vrouwen, aangezien de werkloosheid onder vrouwen hoger is dan onder mannen.
- Het project 'Horeca Training Jobzoekers', gericht op de opleiding van werklozen zodat ze in de toeristische sector kunnen werken.
- De oprichting van het Kenniscentrum Beroepsonderwijs Bedrijfsleven Curaçao, dat tot doel heeft continue uitwisseling tussen het beroepsonderwijs en de particuliere sector te faciliteren. Hierdoor kan het onderwijs afgestemd worden op de eisen vanuit de particuliere sector en kunnen gaten in de arbeidsmarkt opgevuld worden.
- De verlening van staatsubsidies aan de minder bevoorrechte leden van de samenleving (zie hoofdstuk 6 over het recht op bescherming).

De totale bijdrage van de Nederlandse overheid aan deze en andere projecten bedroeg ca. USD 67,6 miljoen. De overheid van Curaçao droeg circa USD 38,36 miljoen bij aan dertien projecten, waarvan er zeven economisch van aard waren. Er dient echter te worden opgemerkt dat de financiële steun vanuit Nederland wordt uitgefaseerd. Om de overgang te faciliteren heeft de Nederlandse overheid ontwikkelingsprojecten gefinancierd via het Sociaal Economisch Initiatief (SEI). Ook is een schuldsaneringsprogramma opgezet als onderdeel van de constitutionele hervorming van 2010. Met deze laatste werd ongeveer 50 procent van het bedrag dat Curaçao aan Nederland verschuldigd was, kwijtgescholden. Deze maatregelen zijn ter bevordering van de nieuwe status als autonoom land met een eigen economie en met de nodige regelingen en procedures om de financiën op orde te houden.

De staat houdt zich bezig met verschillende aspecten van speciale bescherming. 9 procent van het budget van het ministerie van Sociale Ontwikkeling, Arbeid en Welzijn is bestemd voor programma's en projecten voor kinderen en jongeren. De subsidies voor stichtingen die zich bezighouden met beschermingsmaatregelen voor kinderen – waaronder programma's voor geweldpreventie, kinderarbeid, seksuele uitbuiting en rehabilitatie – bedragen USD 24.445.719. Het Coördinatiecentrum Kinder en Jeugdopvang ontvangt jaarlijks een subsidie voor kinderen ter hoogte van USD 2.667.797 (inclusief administratieve kosten). Op dit moment subsidieert het centrum 830 kinderen en dit aantal zal naar verwachting jaarlijks met 20 procent toenemen (ministerie van Sociale Ontwikkeling, Arbeid en Welzijn, 2012).

Naschoolse opvang is ook een staatsaangelegenheid; er zijn 24 scholen (via de Fundashon Desaroyo i Progresoe FDiP, stichting voor naschoolse opvang) en daarnaast nog drie of vier particuliere organisaties die buitenschoolse activiteiten aanbieden. De totale subsidie voor deze programma's bedroeg vorig jaar USD 2,222,338.

De verstrekking van uitkeringen

De visie van het ministerie van Sociale Ontwikkeling, Arbeid en Welzijn is dat elk persoon de kans en verantwoordelijkheid zou moeten hebben om zich optimaal te ontwikkelen, zowel in een gezin als in de gemeenschap. Ook zou iedereen moeten bijdragen aan zijn eigen welzijn en dat van de gemeenschap. Daarom stelt het ministerie een deel van de begroting beschikbaar voor financiële steun aan kwetsbare leden van de samenleving. Dit wordt geboden in de vorm van directe steun – een geldelijke bijdrage eens in de twee weken aan werklozen en/of mensen met financiële problemen – of subsidies voor diensten zoals water, huisvesting en verpleging.

Sinds juni 2012 ontvingen 5.344 mensen enige vorm van financiële steun, waarvoor mensen vanaf 18 jaar in aanmerking komen. Naar schatting is circa 75 procent van de mensen die deze hulp ontvangen vrouw (hoewel er geen genderverschil is voor wat betreft de toegankelijkheid van deze steun). De gemiddelde leeftijd van hen is 35-40 jaar. In tabel 1 worden de bedragen per aantal kinderen vermeld

Tabel 1. Financiële steun aan alleenstaanden en stellen met en zonder kinderen per juni 2012 (in USD)

Alleenstaanden						
Aantal kinderen	0	1	2	3	4	5
Bedrag per twee weken	90.73	102.47	114.20	125.93	137.67	149.40
Stellen						
Bedrag per twee weken	157.05	168.79	179.05 (maximum)			

Bron: departement Sociale Zaken, ministerie van Sociale Ontwikkeling, Arbeid en Welzijn, 2012 (tabel door het OSE).

Het socialezekerheidssysteem heeft veel positieve aspecten en biedt steun aan mensen die geen werk kunnen vinden. Wel zijn er ook mensen die gewend zijn aan het ontvangen van financiële steun en daarom niet gemotiveerd zijn om werk te zoeken. De aanpak in het geval van jonge moeders wordt op dit moment aangepast. Men wordt nu steun geboden bij het volgen van een opleiding zodat ze hun kinderen beter kunnen opvoeden en een carrièreplan kunnen maken. Veel jonge moeders zijn nog geen veertig als hun kinderen de volwassen leeftijd bereiken.

Uitdagingen voor Curaçao

Verschillende uitdagingen kunnen van invloed zijn op de naleving van de rechten van kinderen en jongeren op Curaçao.

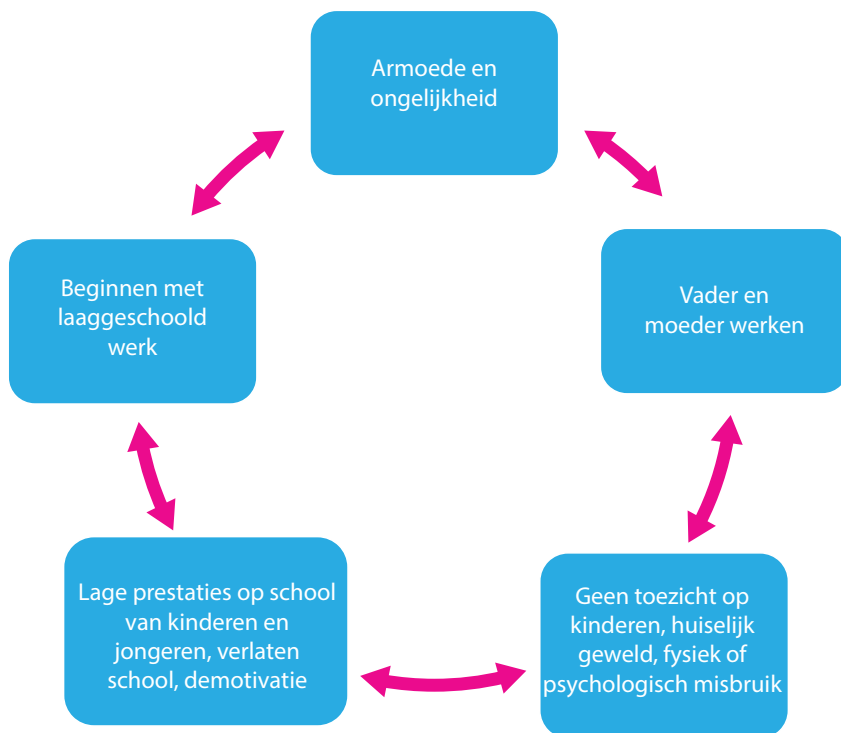
Armoede en ongelijkheid

In 2008 definieerde Curaçao de armoedegrens als een inkomen dat voldoende was om de producten te kopen die noodzakelijk zijn om gezond te kunnen leven. De kosten voor deze basisproducten werd berekend op USD 1.226,26 per maand voor een gemiddeld huishouden van twee volwassenen en twee kinderen (UNDP, 2011). Het minimumuurloon werd vastgesteld op USD 4,07. In januari 2011 werd dit bedrag gecorrigeerd voor inflatie en verhoogd naar USD 4,20 (ministerie van Economische Zaken en Ontwikkeling, 2011). Volgens recente berekeningen op basis van de census van 2011 ontvangt 11,4 procent (7.154 personen) van de totale beroepsbevolking echter een maandinkomen van minder dan USD 568,20 (CBS, 2012).

Naast deze hoge mate van armoede zijn er ook problemen op de werkvloer. Werknemers worden niet betaald voor overuren en in sommige gevallen krijgen ze zelfs geen vakantiedagen. Het lijkt erop dat de arbeidsomstandigheden in het toerisme en de commerciële sector minder goed zijn dan in de publieke sector, aangezien meer mensen het minimumloon verdienen. In de toerismesector is er geen CAO en geen pensioenregeling.

Het werken onder ongunstige omstandigheden kan emotionele en psychische impact hebben op een moeder

en/of vader, wat een rechtstreekse invloed heeft op kinderen en jongeren. Bovendien gaan veel van hen door de armoede met honger naar bed of zonder ontbijt naar school en wonen er velen in hachelijke omstandigheden. In afbeelding 3 wordt een overzicht gegeven van de implicaties van armoede voor de situatie van kinderen en jongeren

Afbeelding 3. Vicious circle: the impact of poverty and inequality on the situation of children and young people

Werkloosheid en laaggeschoold werk

The working population consists of 62,627 people, of which 32,434 women and 30,193 men. In 2009, 56,582 people were employed, so that unemployment for that year was 9.7 percent (according to the latest available statistics). Unemployment among women (11.3 percent) is still higher than the general unemployment and the unemployment among men (7.9 percent). Unemployment among young people fell in 2009 to 24.7 percent, but this is still more than double the general unemployment, which is high according to international standards. In some districts, about three-quarters of the working population are unemployed.

A large part of the working population has only completed primary school and secondary school (in total 41,289 people). Only 13,289 people have completed higher education. This implies that the jobs in Curaçao are largely low-skilled, which directly influences the level of development that Curaçao can reach. As long as the share of low-skilled work remains so high, this will give rise to aging population problems for the current pension system.

Uitdagingen met betrekking tot menselijke hulpbronnen en institutionele capaciteit

Een van de moeilijkheden omtrent het transitieproces is het gebrek aan menselijk kapitaal, aangezien veel van de hoger opgeleiden het eiland hebben verlaten. Er is een gebrek aan continuïteit in programma's en in de beleidsuitvoering op dit gebied. Oorzaken hiervoor zijn het feit dat de Nederlandse Antillen zijn opgehouden te bestaan, dat er een sterk verloop onder ambtenaren is en dat er een groot aantal nieuwe medewerkers is gestart. Bovendien is er geen specifiek beleid over menselijk kapitaal ter ontwikkeling en versterking van de staat Curaçao in wording. Ook zijn er geen trainingen voor overheids personeel over specifieke kwesties met betrekking tot de bescherming van kinderen en jongeren. Het is echter belangrijk op te merken dat het aantal ingeschreven studenten bij de Universiteit van de Nederlandse Antillen (nu Universiteit van Curaçao geheten) sterk is toegenomen (van ca. 810 in 2003 tot 2.096 in december 2010). Bovendien is 79 procent van de alumni Curaçaoënaar. Dit biedt grote kansen voor het afstemmen van het universiteitsaanbod op de behoeften van de staat in opbouw.

Beperkte coördinatie tussen ministeries

Een van de belangrijkste uitdagingen op Curaçao is de beperkte coördinatie en integratie tussen ministeries. Er wordt op structureel niveau niet samengewerkt aan kwesties met betrekking tot kinderen, jongeren en vrouwen. Er bestaat een uitstekend juridisch kader dat de rechten van kinderen, jongeren en vrouwen beschermt. Maar er ontbreekt een instantie die zich bezighoudt met de implementatie en monitoring van de conventies en verdragen met betrekking tot deze groepen. Meer systematische opvolging van de observaties en aanbevelingen van het comité (vooral naar aanleiding van de rapportage aan het VN-Kinderrechtencomité) is van belang, in plaats van enkele losse initiatieven te ontplooien.

Beperkte monitoring en gegevens

Curaçao heeft geen systeem voor het monitoren en beheren van activiteiten met betrekking tot kinderen, jongeren en vrouwen. De staat geeft bijvoorbeeld geld aan organisaties voor verschillende programma's die gericht zijn op deze groepen, maar houdt niet in de gaten wat hiermee wordt gedaan of welke resultaten worden geboekt. Op dit moment wordt er een pilotprogramma opgezet om te volgen hoe het geld wordt gebruikt vanaf het moment dat het wordt uitgegeven tot het moment waarop het programma of project eindigt.

Een van de belangrijkste problemen bij het monitoren van rechtens naleving – inclusief wat betreft kinderen en jongeren – is het gebrek aan gegevens. Bovendien ontbreekt een duidelijk kader voor het meten van de mate van naleving op verschillende terreinen. De belangrijkste oorzaak van de beperkte beschikbaarheid van gegevens is het feit dat er lange tijd alleen een bureau voor de statistiek voor de Nederlandse Antillen als geheel was, waar gegevens veelal niet waren uitgesplitst per eiland. Momenteel vindt een transitie plaats naar een bureau dat alleen op Curaçao gericht is. Er zijn goede gegevens beschikbaar van de laatste census, maar de census vindt slechts één keer per tien jaar plaats. Het is van belang dat er op een andere manier actuele statistieken worden verkregen. Dit met als doel de situatie van kinderen te monitoren, te kunnen rapporteren over eventuele veranderingen en het huidige beleid aan te passen of nieuw beleid of programma's te ontwikkelen met maatregelen gericht op verbetering van de situatie.

De participatie van maatschappelijke organisaties bij het aanpakken van uitdagingen in de sociale sector

Maatschappelijke organisaties spelen een belangrijke rol op het eiland en werken aan verschillende doel(groep) en, waaronder kinderen, jongeren, vrouwen, milieu, geweld en cultuur. Er bestaat ook een overkoepelende federatie van negentig organisaties die zich inzetten voor kinderen en jongeren in de leeftijd van 0 tot 24 jaar (FAJ). De organisaties worden gefinancierd door particuliere instanties, de Nederlandse overheid of de staat. De Nederlandse fondsen worden beheerd via USONA en de Antilliaanse Medefinancierings Organisatie (AMFO). Zoals gezegd zal de financiering vanuit Nederland geleidelijk worden uitgefaseerd. Als de Curaçaose staat deze projecten niet kan financieren en geen continuïteit van de processen kan waarborgen, heeft dit een negatief effect op de situatie van kinderen, jongeren en vrouwen op het eiland.

Er zijn geen gecombineerde maatschappelijke en overheidsorganisaties die worden gereguleerd door de Staatsregeling om kwesties met betrekking tot de planning en ontwikkeling op het eiland te bespreken (zoals begrotingskwesties of een gezamenlijke agenda). De bevolkingsparticipatie is beperkt tot het uitbrengen van een stem, hoewel dit na herziening van wetten kan worden opengesteld voor publiek debat. Eerder was er een tripartiet agentschap – bestaande uit de overheid, de particuliere sector en vakbonden – dat goed functioneerde en sociale spanningen voorkwam; wellicht kan dit nieuw leven worden ingeblazen.

Curaçao telt 24 vakbonden die allemaal zijn aangesloten bij de Vakbondscentrale. Een van de grootste is de ABVO (Algemene Bond van Overheidspersoneel). Deze organisatie verenigt 4.000 werknemers in de publieke en private sector, waaronder personeel van hotels, telecommunicatiediensten, vliegvelden en havens. Een aantal van de belangrijkste verworvenheden via ABVO is een gelijk salaris voor vrouwen en mannen, steun voor het recht van vrouwen om zich te verenigen en een verlaging van de pensioenleeftijd.

Onder de maatschappelijke organisaties speelt de Curacao Neighbourhood Unity een belangrijke rol. Deze organisatie telt 1.500-2.000 vrijwilligers uit zeventig wijken. De organisatie inventariseert de prioriteiten en behoeften van het district en ontwikkelt hierop gebaseerde actieplannen.

Er bestaan verschillende opinies over de relatie tussen de overheid en maatschappelijke organisaties, maar in het algemeen ontbreekt een goede onderlinge samenwerking. In kader 1 wordt een aantal van de huidige beperkingen van maatschappelijke organisaties beschreven.

Foto: © UNICEF/NYHQ20111921/LeMoyné

Kader 1. Beperkingen van maatschappelijke organisaties

Maatschappelijke organisaties hebben te maken met problemen die van invloed zijn op de geboden bescherming aan kinderen, jongeren en vrouwen op het eiland. Dit zijn onder andere:

- *het ontbreken van een controlesysteem:* de staat geeft bijvoorbeeld geld aan organisaties voor verschillende programma's, maar houdt niet in de gaten wat er met dat geld wordt gedaan of welke resultaten er worden geboekt;
- *financieringskwesties:* het probleem van beperkte financiering zal op de middellange termijn waarschijnlijk verergeren, doordat de steun vanuit Nederland wordt uitgefaseerd;
- *gebrek aan coördinatie:* hoewel organisaties hun krachten soms bundelen – bijvoorbeeld in het kader van milieubehoud en discussies rond de raffinaderij – werken ze meestal onafhankelijk van elkaar aan kwesties met betrekking tot kinderen en jongeren en ondernemen ze acties afzonderlijk van elkaar;
- *gebrek aan technische kennis of expertise:* hoewel veel organisaties bereid zijn te helpen en goede bedoelingen hebben, hebben ze te maken met uitdagingen op het gebied van organisatie, planning en budgettering (ze maken bijvoorbeeld plannen maar voeren ze niet uit). Een ander probleem is dat veel organisaties worden gerund door vrijwilligers die niet allemaal dezelfde capaciteiten hebben. Er dient wel te worden opgemerkt dat de situatie aan het verbeteren is;
- *gebrek aan of versnippering van informatie:* zowel de overheid als maatschappelijke organisaties hebben maar weinig informatie over de huidige situatie van kinderen, jongeren en vrouwen en er is geen gecentraliseerde informatiedatabase. Daardoor kan het bijvoorbeeld zo zijn dat drie organisaties zich bezighouden met kindermishandeling en dat ze elk hun eigen gegevens gebruiken. Het wordt dan onmogelijk te achterhalen hoe deze informatie gelinkt is en of het om dezelfde bevolkingsgroepen gaat. Veel organisaties hebben geen systeem voor gegevensverzameling; andere hebben er wel een, maar dan met achterhaalde informatie.

4. Het recht op gezondheid

4. Het recht op gezondheid

- In het algemeen zijn de cijfers ten aanzien van de gezondheid van kinderen en jongeren bijzonder positief. Bijna alle baby's – 99 procent – worden geboren in een medische instelling met gespecialiseerde zorg; 95 procent van de kinderen tussen de 1 en 4 jaar oud is gevaccineerd; en het aantal sterfgevallen onder kinderen jonger dan vijf jaar is relatief laag.
- Niet-geregistreerde immigranten, die vaak tot de armste bevolkingslaag behoren, hebben geen ziektekostenverzekering en ondervinden soms moeilijkheden bij de toegang tot het zorgsysteem. Hoewel vaccinaties gratis worden aangeboden via scholen, moet er voor behandelingen worden betaald.
- Experts schatten dat 25 tot 30 procent van de kinderen en jongeren overgewicht heeft, wat kan leiden tot diabetes en hoge bloeddruk.
- Hoewel het percentage tienerzwangerschappen stabiel is gebleven, worden jongeren op steeds lagere leeftijd zwanger en is het aantal jongeren dat voor het achttiende levensjaar meer dan één kind heeft toegenomen.
- Uit een studie naar het drink- en rookgedrag onder schoolgaande kinderen bleek dat twee derde al eens alcohol had gebruikt en dat een derde van de leerlingen in het middelbaar onderwijs al eens had gerookt.
- De gezondheidszorg is niet georganiseerd in één enkel systeem en er bestaat een kloof tussen preventieve en curatieve zorg. Sommige gezondheidsgegevens ontbreken of zijn versnipperd en de informatie die wel beschikbaar is, wordt niet gebruikt bij de besluitvorming.

Het Curaçaose zorgmodel lijkt sterk op het Nederlandse model; het is gebaseerd op een centrale coördinator of huisarts die zorgbehoevenden doorverwijst naar een specialist. Het eiland kent publieke gezondheidszorg, die de nadruk legt op preventieve zorg, en particuliere gezondheidszorg, die de nadruk legt op curatieve zorg. Er is geen verschil in kwaliteit tussen de twee vanwege de strenge wetgeving die de kwaliteit van huisartsenzorg en intramurale zorg reguleert. Er is echter wel een verschil in wachttijd, waarbij de wachtlijsten voor publieke zorg meestal langer zijn. Het eiland heeft één algemeen ziekenhuis, het St. Elisabeth Hospitaal, en een aantal privéklinieken, waaronder de Taams Kliniek en het Antilliaans Advent Ziekenhuis.

De overheid hanteert een veelomvattende definitie van gezondheid, die wordt begrepen als fysiek, mentaal, emotioneel, sociaal en spiritueel welzijn. Belangrijk daarbij is dat de gezondheid van kinderen en jongeren in de leeftijd van 0 tot 24 jaar prioriteit heeft als het gaat om reproductieve gezondheid, en immunisatieprogramma's (met een vaccinatiegraad van 95 procent als streven) en beheersing van overdraagbare ziekten met als doel mazelen en roedehond uit te bannen. Een nationaal plan voor de preventie van hiv en aids is noodzakelijk. Daarnaast horen kwesties met betrekking tot hygiëne en voedselkwaliteit voor de bevolking onderdeel uit te maken van een gezondheidssysteem.

In het nieuwe Curaçaose Burgerlijk Wetboek is opgenomen dat elk kind gelijk behandeld moet worden en dat

er geen onderscheid mag worden gemaakt tussen autochtonen en allochtonen. Volgens deze bepaling heeft iedere inwoner van het eiland toegang tot het gezondheidssysteem. Mensen zonder ziektekostenverzekering zoals niet-geregistreerde immigranten kunnen gebruikmaken van zorg als ze ervoor betalen. Niet-geregistreerde migrantenkinderen hebben bovendien gratis toegang tot preventieve gezondheidszorg, aangezien vaccinaties deel uitmaken van het gezondheidsprogramma van scholen. Indien zij een curatieve behandeling nodig hebben, moet hier echter voor worden betaald.

Er zijn vijf soorten ziektekostenverzekering. De volledig door de overheid gefinancierde PPK ('pro-paupere kaart') voor de armen en voor degenen die vanwege hun leeftijd of een chronische aandoening geen ziektekostenverzekering kunnen krijgen; het publieke verzekeringsprogramma, dat 100 procent van de zorgkosten dekt voor handarbeiders en 90 procent voor werknemers in hogere lagen van de publieke sector; het verzekeringsfonds voor gepensioneerde ambtenaren; particuliere verzekeringen die grote particuliere bedrijven aanbieden aan hun eigen werknemers; en het sociale zekerheidsfonds voor werknemers van kleine particuliere bedrijfjes. In 2011 had slechts 2,6 procent van de totale bevolking in het geheel geen verzekering, vergeleken met 7,7 procent in 2001 (CBS 2011). Het verzekeringsstelsel wordt op dit moment geherstructureerd om de zorgkwaliteit te verbeteren en te zorgen voor meer gelijkheid.

In het algemeen zijn de gezondheidsgerelateerde indicatoren op Curaçao bijzonder goed voor de gehele bevolking. Er zijn wel enkele uitdagingen, met name als het gaat om het aanpakken van opkomende gezondheidsproblemen. Dit zijn bijvoorbeeld het toenemende aantal mensen met obesitas (zoals hieronder besproken) en een aantal milieukwesties. Om obesitas aan te pakken zijn er volgens het ministerie van Economische Zaken en Ontwikkeling (2011) nu enkele particuliere initiatieven voor de voedselverbouw in kassen om zo de hoge prijzen van geïmporteerd fruit en groenten te omzeilen. Daarnaast buigt het ministerie zich over voorstellen om de belasting op geïmporteerd fruit en groenten te verlagen en de belasting op minder gezonde producten te verhogen.

Behaalde resultaten tot nu toe

De moederschapswet

Een van de overheidssuccessen is de moederschapswet. Het primaire doel van deze wet is het creëren van gunstige omstandigheden om de gezondheid en veiligheid van werkende zwangere vrouwen te garanderen. Deze wet heeft voor belangrijke vooruitgang gezorgd met betrekking tot de regulering van het werk, respect voor de toestand van zwangere moeders en zorg voor pasgeboren baby's. Een belangrijke verbetering is de verlenging van het zwangerschapsverlof van 12 tot 14 weken (met als indirect positief gevolg de stimulering van het geven van borstvoeding). Ook is er meer betrokkenheid van vaders bij de zorg voor jonge kinderen.

Prenatale en kraamzorg

Zwangere vrouwen krijgen prenatale controles en de norm is dat dit er minimaal vier zijn – meer indien er zich problemen voordoen. Tijdens deze controles worden er voorzorgsmaatregelen getroffen om handicaps en andere mogelijke aangeboren afwijkingen te voorkomen of vroegtijdig te constateren. Als er geen problemen zijn, kunnen vrouwen thuis bevallen in aanwezigheid van een verloskundige of in een gespecialiseerd centrum. Als er zich echter problemen voordoen bij de bevalling, wordt de vrouw onmiddellijk doorverwezen naar een ziekenhuis om te worden bijgestaan door een gynaecoloog. Alle geboorten (of in ieder geval meer dan 95 procent) worden begeleid door een medische professional en moeders worden geholpen met kraamzorg (UNDP, 2011).

Hogere vaccinatiegraad

In totaal heeft 95 procent van de kinderen van 1 tot 4 jaar de geplande vaccinaties gehad, waaronder BCG (tegen tuberculose), drie doses DTP (tegen difterie, tetanus en polio) en mazelen. Dat impliceert een stijging ten opzichte van 2001 (toen de vaccinatiegraad 80 procent van de kinderen was).

De toegenomen vaccinatiegraad is hoofdzakelijk te danken aan het feit dat het vaccinatieprogramma een hoeksteen van het Nationale Gezondheidsplan van Curaçao is. Het departement Kindergezondheid voerde een immunisatieprogramma uit in klinieken voor kinderen en jongeren van 0 tot 19 jaar. Daarnaast houden enkele particuliere stichtingen zich bezig met vaccinaties die in veel gevallen door de overheid worden gesubsidieerd. Deze instellingen ondersteunen de preventie van kinder- en jeugdziekten en monitoren bovendien de mentale, psychologische en sociale ontwikkeling. Artsen, onderwijzers, diëtisten en verpleegkundigen zijn hierbij betrokken.

Openstaande uitdagingen

Obesitas

Hoewel er geen specifiek onderzoek is gedaan naar het aantal kinderen en jongeren met obesitas op het eiland, wordt geschat dat 25 tot 30 procent van hen overgewicht heeft. Dit hoge percentage is voor een groot deel te verklaren door de cultuurgebonden opvatting 'bigger is better'. Dit schoonheidsbeeld begint al op jonge leeftijd en moeders geven hun kinderen, vooral meisjes, te veel te eten. Ook andere factoren zoals de aanwezigheid van speciale kledingmerken in grote maten, versterken het idee dat dik mooi is.

Obesitas is ook het gevolg van de ruime beschikbaarheid van calorierijk voedsel. Ouders geven hieraan de voorkeur vanwege het gebrek aan tijd om gezonde maaltijden te bereiden en vanwege het feit dat dit goedkoper is dan fruit en groenten. Deze producten worden geïmporteerd omdat er geen landbouw wordt bedreven op het eiland. Daarnaast hebben de inwoners een gebrek aan lichaamsbeweging. Slechts 25 procent van de bevolking beoefent een sport. Dit kan deels worden verklaard door het feit dat het overdag erg warm is en het 's avonds niet veilig genoeg is, terwijl particuliere sportfaciliteiten duur zijn. Ziekten gerelateerd aan overgewicht zijn diabetes, hoge bloeddruk en glaucoom, wat in de toekomst zal leiden tot hoge behandelkosten voor de overheid en de bevolking.

Om obesitas onder kinderen aan te pakken en te voorkomen, dient de overheid multisectorale preventieprogramma's in te voeren, onder andere om een gezonde levensstijl en een sportcultuur (ook op scholen) te stimuleren.

Kindersterfte

De zuigelingensterfte (jonger dan één jaar) en kindersterfte (jonger dan vijf jaar) zijn laag op Curaçao. Wel moet worden opgemerkt dat er over de afgelopen twaalf jaar een licht stijgende trend te zien is. Let wel: deze indicator is erg gevoelig in het geval van lage populatievolumes omdat het percentage wordt berekend per 1.000 levendgeborenen; het overlijden van één extra kind doet het cijfer aanzienlijk stijgen.

Tabel 3. Sterfte onder zuigelingen, kinderen en pasgeborenen (per 1.000 levendgeborenen), 1998–2010

Kindersterfte													
	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Totaal	5.1	5.1	8.2	9.8	8.7	6.7	9.4	10.8	15.5	12.8	6.5	10.5	12.8
Sterftecijfer onder de vijf jaar													
	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Totaal	7.6	7.5	9.6	9.8	10.9	7.3	10.5	13.5	15.5	15.0	9.0	12.1	13.3
Sterfte onder pasgeborenen													
	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Totaal	1.7	3.7	5.0	6.8	7.6	5.2	5.9	9.2	12.9	10.7	5.5	7.4	9.4

Bron: geschatte gegevens van het CBS 2011

De belangrijkste doodsoorzaken bij pasgeborenen op Curaçao zijn verstikking en andere ademhalingsproblemen, aangeboren aandoeningen, groeivertraging, ondervoeding en complicaties tijdens de zwangerschap. De drie laatstgenoemde oorzaken houden rechtstreeks verband met de kwaliteit van de zwangerschapszorg. Bovendien is het belangrijk te vermelden dat ondervoeding en groeivertraging in de baarmoeder in verband worden gebracht met armoede.

Tienerzwangerschap

Het percentage tienermoeders fluctueerde tussen 1999 en 2007 tussen 8,1 procent en 9,6 procent (tabel 4). Het totale aantal tienerzwangerschappen is in de afgelopen jaren licht gedaald. Wel is het aantal tieners dat voor het achttiende levensjaar meer dan één kind heeft, toegenomen

Tabel 4. Aantallen geboorten naar leeftijd van de moeder, 1999-2007

Leeftijd	1999	2001	2003	2005	2007
11	0	1	0	0	0
12	0	1	0	0	0
13	2	1	2	1	1
14	3	4	2	3	2
15	10	7	7	6	6
16	24	27	21	16	18
17	35	34	28	26	29
18	61	46	53	40	50
19	58	75	54	58	58
Totaal aantal	193	196	167	150	164
tienerbevallingen	2,144	2,047	1,929	1,857	1,868
Percentage tienerbevallingen	9.0%	9.6%	8.7%	8.1%	8.8%

Bron: Planned Parenthood Foundation.

Er zijn verschillende verklaringen voor tienerzwangerschap. Aangezien seksuele voorlichting op scholen niet verplicht is, krijgen kinderen en jongeren niet of pas op latere leeftijd de benodigde informatie. Ook wordt er binnen het gezin slecht gecommuniceerd, waardoor kinderen en jongeren opgroeien zonder de juiste kennis over seksualiteit. Bovendien bestaan er misvattingen over anticonceptie. En als gevolg van een gebrek aan een normaal gezinsleven zoeken kinderen buitenshuis affectie of willen zij zelf iets opbouwen. Zij beschouwen een zwangerschap dan niet als een probleem en willen geen anticonceptie gebruiken. Andere factoren die bijdragen aan een zwangerschap zijn vrijblijvende relaties, druk van vrienden en de negatieve invloed van de media.

Het risico van complicaties – vroeggeboorten of gecompliceerde bevallingen – is groter voor tieners omdat hun lichaam er fysiek mogelijk nog niet klaar voor is. Ook abortus vormt een risico. Naar schatting een op de drie zwangere jongeren ziet abortus als redmiddel, hoewel het officieel illegaal is. De ingreep wordt uitgevoerd in particuliere klinieken of bij een huisbezoek, waardoor het onmogelijk is de kwaliteit van de ingreep te reguleren.

Er lopen diverse projecten en programma's om het aantal tienerzwangerschappen terug te dringen. Het departement Kindergezondheid traint medewerkers om seksuele voorlichting te geven op middelbare scholen. De Planned Parenthood Foundation houdt zich al sinds 1965 bezig met de preventie van zwangerschappen en seksueel overdraagbare aandoeningen, door tieners voor te lichten over gezinsplanning en door goedkope anticonceptie aan te bieden.

Verlavingen en alcohol- en drugsgebruik

Alcohol- en drugsgebruik vormt een risico voor de gezondheid van kinderen en jongeren. Volgens experts is dit in de meeste gevallen een teken van tekortkomingen van het gezin en de sociale omgeving waarin de jongere

opgroeit. Redenen zijn onder andere het hoge percentage eenoudergezinnen, jonge en onervaren ouders, sociaal-economische problemen binnen huishoudens, gebrek aan sturing in het groeiproces, jongerenwerkloosheid, gebrek aan naschoolse activiteiten, nieuwsgierigheid en sociale druk.

In samenwerking met GGD Curaçao voerde de Maneho de Adikshon Foundation (FMA, stichting omgaan met verslaving) in 2010 een onderzoek uit naar alcohol- en drugsgebruik onder scholieren in de leeftijd van 10 tot 18 jaar. Aan dit onderzoek deden 326 leerlingen van 14 basisscholen en 1.074 leerlingen van 24 middelbare scholen mee. De belangrijkste bevindingen waren dat 79 procent van de basisschoolleerlingen en 76 procent van de middelbare scholieren al eens alcohol had gebruikt, dat 35 procent van de middelbare scholieren onder de 15 ten minste één keer dronken was geweest en dat 32 procent van de middelbare scholieren al eens had gerookt (zie afbeelding 8). Andere resultaten van dit onderzoek duiden erop dat jongeren begonnen met het roken van sigaretten en later experimenteerden met marihuana, maar dat het gebruik van harddrugs niet veel voorkwam. Andere bronnen wijzen echter op veel hogere percentages leerlingen die alcohol en drugs gebruiken, met name onder middelbare scholieren.

Hiv en aids

Volgens het Joint United Nations Programme on HIV/AIDS (UNAIDS, 2010) heeft het Caribisch gebied het op een na hoogste aantal gevallen van hiv en aids ter wereld. Sinds juni 2011 zijn er op Curaçao in totaal 746 hiv-geïnfecteerden geregistreerd, waarvan er 590 (79 procent) nog in leven waren en er 156 (21 procent) waren overleden nadat zij geregistreerd waren (SHM, 2011). Dit is een stijging van 73 patiënten (11 procent) vergeleken met het jaar daarvoor, waarin er 673 patiënten werden geregistreerd. Van de geïnfecteerden waren er dertien jonger dan 13 jaar en zestien tussen de 13 en 18 jaar oud. De meeste kinderen (10) waren geïnfecteerd via hun moeder voordat in 1995 werd ingevoerd dat alle zwangere vrouwen getest werden op hiv en aids om overdracht van moeder op kind te voorkomen. De jongeren werden vooral geïnfecteerd via seksueel contact.

De leeftijdsgroep van 15 tot 24 is de enige groep waarin het aantal geïnfecteerde vrouwen (107) hoger was dan het aantal geïnfecteerde mannen (83). Een reden hiervan kan zijn dat jonge vrouwen vaak relaties hebben met oudere mannen, die meer risico hebben dat ze het virus hebben opgelopen.

Milieu en gezondheid

Degenen die in de wijken rond de raffinaderij wonen, inclusief kinderen en jongeren, leven voortdurend in de geur van brandende olie. Soms worden de scholen in de buurt gesloten vanwege de vervuilende gassen. Al in 2003 waarschuwde de ECLAC voor het hoge risico van vervuiling, niet alleen voor het eiland, maar voor de hele regio, alsmede voor de effecten van olietransport op de mariene diversiteit. Er woonden naar schatting ca. 15.000 mensen in de (voormalige) Nederlandse Antillen rond raffinaderijen die regelmatig worden blootgesteld aan emissies (ECLAC, 2003). Hoewel de staat alternatieve en hernieuwbare energievormen overweegt, is het belangrijk ook onderzoek te doen naar de impact van de raffinaderij op de gezondheid van de bevolking als geheel en van kinderen en jongeren in het bijzonder.

De gezondheidsbegroting

Het percentage van de nationale begroting dat wordt besteed aan gezondheid is relatief laag in vergelijking met andere landen: 3,5 procent (zie afbeelding 2). De veranderingen die in 2010 zijn doorgevoerd, hebben geleid tot enige instabiliteit in het gezondheidssysteem en hebben het systeem onder druk gezet om aan alle wensen van de bevolking te voldoen.

Een substantieel deel van de begroting wordt besteed aan directe gezondheidsinterventies. Het is echter van belang een groter percentage te besteden aan preventieve zorg en het bevorderen van gezondheid. Onder dit laatste vallen het verder bevorderen van borstvoeding, het stimuleren van een gezonde levensstijl (om obesitas onder kinderen te voorkomen), en het voorkomen van ongewenste tienerzwangerschappen en het verbeteren van de reproductieve gezondheid. Opgemerkt dient te worden dat programma's met betrekking tot obesitas en tienerzwangerschappen een multisectorale aanpak vereisen om de kans op succes te vergroten.

A young girl with light brown hair, wearing a white polo shirt with a school logo, is sitting at a white table. She is smiling and looking towards the camera. On the table in front of her are several colorful blocks and cards with cartoon illustrations. The background is dark with some light streaks, suggesting an indoor setting with natural light. A white banner with blue and grey text is overlaid on the right side of the image.

5. Het recht op onderwijs

5. Het recht op onderwijs

- Education is free and is compulsory for children from ages 6 to 18. Primary school enrolment stands at 97 per cent and secondary school enrolment at 77 per cent.
- Onderwijs is gratis en verplicht voor kinderen in de leeftijd van 6 tot 18 jaar. 97 procent van de kinderen gaat naar de basisschool en 77 procent naar de middelbare school.
- Het huidige onderwijsmodel, inclusief de onderwijstaal, heeft tot gevolg dat kinderen en jongeren zich niet goed kunnen identificeren met de maatschappij en cultuur. Dit kan later leiden tot 'braindrain'. Er wordt nog veel gebruikgemaakt van strenge onderwijsmethododes en er wordt weinig aandacht besteed aan sport- of culturele activiteiten.
- Het percentage drop-outs is hoog, met name in het middelbaar onderwijs: 23 procent van de jongeren, met name jongens, volgt geen onderwijs of opleiding ondanks de wet Sociale Vormingsplicht die in 2005 is aangenomen om dit probleem aan te pakken.
- Kinderen met een beperking worden niet opgenomen in het reguliere onderwijssysteem.
- Door het beperkte aanbod van naschoolse activiteiten zijn kinderen en jongeren vaak alleen thuis terwijl hun ouders aan het werk zijn. Dit vergroot de kans op betrokkenheid bij activiteiten als drugsgebruik en criminaliteit (met name onder jongeren).
- Hoewel het onderwijs op Curaçao ogenschijnlijk gratis is, vragen scholen ouders vaak een extra bedrag per maand omdat de overheidsfinanciering niet alle kosten dekt. Er zijn onvoldoende leerkrachten en onderwijsmaterialen.
- Hoewel alle migrantenkinderen toegang hebben tot onderwijs, kunnen niet-geregistreerde leerlingen geen diploma krijgen bij het afronden van de middelbare school. Daardoor wordt het bijna onmogelijk voor deze kinderen om door te studeren en is het extreem moeilijk om een baan te vinden.

Het onderwijs op Curaçao is gratis, zoals bepaald in Artikel 21 van de Staatsregeling, en is verplicht voor kinderen in de leeftijd van 6 tot 18 jaar. 97 procent van de kinderen gaat naar de basisschool en 77 procent naar de middelbare school. Dankzij de wet die onderwijs verplicht stelt, hebben zowel geregistreerde als niet-geregistreerde migrantenkinderen toegang tot onderwijs. Het ministerie van Onderwijs, Wetenschap, Cultuur en Sport schat dat 7 procent van de allochtone schoolgaande kinderen niet geregistreerd is.

Andere belangrijke wetten die het onderwijs reguleren, zijn:

- de wet voor het openen, vestigen en runnen van scholen met belangrijke vereisten op het gebied van onder meer gezondheid, veiligheid; de wet inzake voorschools onderwijs die gericht is op kleuterscholen; de wet die het basisonderwijs reguleert en stelt dat een kind na acht of negen jaar basisonderwijs onderricht moeten hebben gehad in kunst en cultuur, wiskunde, talen, wetenschap en natuur. Deze vakken worden gekoppeld aan kerncompetenties die kinderen en jongeren na het afronden van de scholing dienen te hebben; wetten die het middelbaar onderwijs reguleren.

In 2005 werd de wet Sociale Vormingsplicht aangenomen als reactie op het hoge aantal drop-outs en langdurig afweziggen (zie hieronder). Het doel hiervan was onderwijs en training in verschillende sectoren te bieden aan jongeren in de leeftijd van 16 tot 24 jaar die zonder diploma van school zijn gegaan. Tevens wordt er bij kinderen thuis met ze gepraat om te achterhalen wat hun problemen zijn en waarom ze afwezig zijn. Uit een tussentijdse evaluatie uitgevoerd door het Samenwerkingsprogramma Onderwijs en Jongeren (OJSP) van het onderwijs op Curaçao en Sint Maarten tussen 2008-2012 bleek dat het aantal afwezigheidsdagen was gedaald. Het doel dat bij aanvang van het programma was gesteld, was niet behaald (Felix, 2011).

Het Curaçaose onderwijssysteem is gebaseerd op het Nederlandse model en is onderverdeeld in verschillende onderwijsniveaus waar kinderen en jongeren afhankelijk van hun schoolprestaties in worden ingedeeld (zie tabel 5).

Tabel 5. Onderwijsniveaus op Curaçao

FO	VSBO	SBO	HAVO	VWO
Basisschool; duurt acht jaar, waarna de kinderen in verschillende vsbo-niveaus worden geplaatst of naar de havo of het vwo gaan	Middelbare school; onderverdeeld in drie niveaus: – TKL: theoretisch kadergerichte leerweg – PKL: praktisch kadergerichte leerweg – PBL: praktisch basisgerichte leerweg	Beroepsonderwijs; volgt in het algemeen op vsbo	Hoger algemeen voortgezet onderwijs; duurt vijf jaar.	Hoger voortgezet onderwijs; voorbereidend wetenschappelijk onderwijs; duurt zes jaar en heeft een hoger niveau.

Bron: interviews met een specialist en het ministerie van Onderwijs, Wetenschap, Cultuur en Sport (tabel door het OSE)

Het aantal leerlingen dat op dit moment scholing volgt op een van deze niveaus, wordt weergegeven in tabel 6.

Tabel 6. Gegevens voor het schooljaar 2011-2012 per schooltype

Type scholen	Aantal leerlingen	Jongens	Meisjes
FO	17,342	8,876	8,473
SO	1,117	699	418
VSBO	6,934	3,398	3,536
SBO	3,510	1,548	1,962
HAVO/VWO	3,352	1,394	1,958

Let op: so is speciaal onderwijs op basisniveau voor kinderen met een beperking, leerproblemen en/of gedragsproblemen
Bron: ministerie van Onderwijs, Wetenschap, Cultuur en Sport, Educational Issues Service, 2012

De overheid subsidieert alle scholen op Curaçao en er zijn slechts enkele particuliere scholen. Openbare scholen worden onderverdeeld in rooms-katholieke scholen (60 procent) en protestantse, christelijke, adventistische, humanistische en overheidsscholen (30 procent). Deze scholen zijn vertegenwoordigd in de Schoolraad, een comité dat beslissingen neemt over het onderwijsbeleid.

Behaalde resultaten tot nu toe

Goede schoolgang basisonderwijs en hoge alfabetiseringsgraad

Zoals hierboven vermeld is onderwijs verplicht en volgt 97 procent van de kinderen basisonderwijs. Bijna de hele bevolking is geletterd (98 procent).

Plannen om het gebrek aan naschoolse activiteiten aan te pakken

Het ministerie van Onderwijs, Wetenschap, Cultuur en Sport werkt op dit moment aan 'onderwijs buiten de reguliere schooltijden'. Hiermee probeert het culturele en sportactiviteiten te introduceren als verplicht vak. Een ander voorstel is om de schooldag te verlengen tot 17.00 uur, maar dit zou tamelijk kostbaar zijn aangezien er dan meer leerkrachten zouden moeten worden aangenomen.

Openstaande uitdagingen

Invoeden van het Nederlandse onderwijsmodel

In cognitieve zin is het Nederlandse onderwijsmodel – waar het Curaçaose onderwijssysteem op is gebaseerd – zeer goed. De emotionele en psychologische aspecten moeten echter nog beter op de lokale context worden afgestemd. Het model bevat typisch Nederlandse aspecten die slecht aansluiten op de realiteit op Curaçao, waardoor jongeren zich er niet mee kunnen identificeren.

In het onderwijsprogramma ligt weinig nadruk op cultuur, geschiedenis, sport en het milieu. Dit heeft ook te maken met de toetsen die moeten worden gemaakt bij de overgang van de basisschool naar de middelbare school. In de voorbereiding op de toets leggen leerkrachten de nadruk op taal en rekenen, wat ten koste gaat van de tijdsbesteding aan andere vakken en daarmee van de ontwikkeling van andere vaardigheden en kennis daarin.

Onderwijstaal

In het verleden waren discussies over het onderwijssysteem vooral gefocust op de kwestie van de onderwijstaal. Tot 2003 was dit het Nederlands. In dat jaar werd na een lange periode van discussies een wet aangenomen om de onderwijstaal op basisscholen te veranderen in het Papiamentu. Naar aanleiding van de daaropvolgende protesten werd besloten dat het bestuur van een school of instelling zelf mocht bepalen of er in het Nederlands, het Papiamentu of beide talen werd onderwezen. De meeste basisscholen hanteren in de eerste jaren het Papiamentu en gaan daarna over op het Nederlands.

Er zijn echter slechts beperkt onderwijsmaterialen in het Papiamentu beschikbaar. Bovendien zijn de toetsen die moeten worden gemaakt bij de overgang van de basisschool naar de middelbare school in Nederland ontwikkeld en gebaseerd op rekenen en taal. Kinderen kunnen deze toetsen zowel in het Papiamentu als in het Nederlands afleggen. Maar het is het door de soort structurering van het algemene systeem en de manier waarop de toets is samengesteld logischer de toetsen in het Nederlands af te leggen. Zo zijn de in de toets gebruikte termen op school in het Nederlands behandeld en niet in het Papiamentu. Kinderen die niet slagen voor de toets kunnen niet doorstromen naar het theoretische of beroepsgerichte middelbaar onderwijs, waardoor zij alleen in laaggeschoolde of gemiddelde banen aan de slag kunnen. Rijkere gezinnen kunnen hun kinderen extra lessen laten volgen die speciaal gericht zijn op de toets.

De onderwijstaal is het grootste probleem voor migrantenkinderen op scholen, omdat zij vaak noch Nederlands, noch Papiamentu spreken. Dit heeft ook invloed op de sociale integratie in de klas en op het eiland.

Drop-outs

Hoewel de geletterdheid en de schoolgang in het basisonderwijs hoog zijn, is een van de grootste problemen met betrekking tot kinderen en jongeren op Curaçao het hoge aantal drop-outs (jongeren die het schoolsysteem verlaten zonder een middelbareschooldiploma). Het examenbureau van het ministerie van Sociale Ontwikkeling, Arbeid en Welzijn stelt dat het aantal drop-outs fluctueert, waarbij het aantal drop-outs in 2009 het hoogst was (33 procent) op het vsbo. Tegenwoordig spreekt men liever over 'langdurige absentie' dan 'drop-out', om uiting te geven aan de hoop dat het kind of de jongere terugkeert naar school. Absentie wordt bestempeld als langdurig wanneer een leerling meer dan vijf dagen in een maand afwezig is.

De redenen voor absentie van kinderen zijn niet altijd duidelijk. Volgens de indicatoren van de onderwijsdienst van Curaçao (zie tabel 7) zijn dit meestal 'onbekende oorzaken' (37 procent) en 'ziekte' (36 procent).

Tabel 7. Oorzaken van schoolabsentie

Oorzaak	Percentage
Onbekende oorzaken	37
Ziekte	36
Verwaarlozing door de ouders	8
Vakantie	6
Sociaal-economisch probleem	5
Thuis weggaan, maar niet naar school gaan	2
Probleem met de wet	1
Gezinsproblemen	0.5
Gedragsproblemen	0.5
Een combinatie van factoren	4
Totaal	100

Bron: Servisio pa Asuntunan di Enseñansa (tabel door het OSE).

Een aantal van de externe oorzaken voor vroegtijdige schoolverlating zijn (a) financiële beperkingen en armoede, wat van invloed is op de mobiliteit (zoals toegang tot de school, kinderen die in afgelegen wijken wonen), voeding (niet alle kinderen komen met een gevulde maag naar school, wat van invloed is op de prestaties) en huisvesting (zoals overstroming door regen), (b) onverschilligheid van de ouders met een slechte motivatie als gevolg; en (c) de drang naar materiële bezittingen – die wordt aangewakkerd door de consumptiemaatschappij en door televisie en internet – en daardoor de drang om geld te verdienen in plaats van naar school te gaan. Een aantal van de interne oorzaken die de kinderen aangeven, zijn (a) de beperkte flexibiliteit van leerkrachten in het klaslokaal; (b) het gebrek aan mogelijkheden voor jongeren om zich te uiten; (c) de grote hoeveelheid regels die kinderen als zinloos ervaren en straffen als het schoonmaken van de school, die hun negatieve beeld van de school versterken; en (d) het grote aantal academische vakken ten opzichte van het beperkte aantal uren sport.

Gevraagd naar hun rolmodel in focusgroepdiscussies die een onderdeel waren voor deze studie, verwezen maar weinig kinderen naar hun ouders, leerkrachten of burens als rolmodel. In het algemeen halen de kinderen hun motivatie niet uit volwassenen, maar uit wat ze kunnen leren van de televisie, computer, smartphone en andere elektronische apparaten. Veel kinderen hebben geen goed mannelijk rolmodel omdat er thuis geen vader is en er weinig mannelijke leerkrachten zijn op basisscholen.

Weinig aandacht voor genderverschillen

Scholen besteden weinig aandacht aan het feit dat meisjes en jongens verschillende leerstijlen hebben. Dit blijkt uit een uitgebreide analyse van de genderverschillen in onderwijsparticipatie op de Nederlandse Antillen (Narain, 2010). Jongens leren minder snel lezen en schrijven dan meisjes, maar in de les wordt de leersnelheid van meisjes aangehouden. Naarmate het niveau stijgt, blijven jongens steeds verder achter. Meer jongens dan meisjes gaan naar het speciaal onderwijs (71 procent in 2006), wat erop duidt dat jongens vaker leerproblemen hebben dan meisjes. Ook op de wachtlijsten voor deze scholen staan vooral jongens (ca. 78 procent).

Beperkte beschikbaarheid van naschoolse activiteiten

Er zijn onvoldoende recreatieruimtes voor kinderen en jongeren. Hoewel kinderen uit de middenklasse naschoolse activiteiten noemden zoals bijles, voetbal en tennis, gaven kinderen uit een lagere sociaal-economische klasse aan dat er weinig betaalbare recreatiemogelijkheden zijn. De meeste jongeren gaan na school naar huis en maken daar zelf hun lunch klaar of warmen eten op dat door een familielid is klaargezet. Middagactiviteiten zijn vooral internetten, chatten op de telefoon of televisie kijken. Hoewel er diverse door de overheid gefinancierde wijkcentra zijn, zijn die er niet overal. Bovendien zijn kinderen het er niet over eens of het een leuke plek is waar ze kunnen dansen, huiswerk maken en afspreken met vrienden of dat er niets te doen is en er maar heel af en toe activiteiten worden georganiseerd. Doordat ouders weinig thuis zijn en de zorg voor de kinderen wordt verwaarloosd, is het risico groter dat kinderen betrokken raken bij activiteiten zoals drugsgebruik en criminaliteit.

Beperkte integratie van kinderen met beperkingen of die speciaal onderwijs volgen

In 2001 waren er op Curaçao 848 kinderen met beperkingen in de leeftijd van 0 tot 14 jaar. Het gaat onder andere om slechtziende kinderen (22 procent), kinderen met een lichamelijke handicap (21 procent) en kinderen met een mentale beperking (22 procent). Gegevens over kinderen met een beperking uit de volkstelling van 2011 waren op het moment van afronden van dit rapport nog niet beschikbaar.

Het onderwijssysteem heeft nog altijd niet de capaciteit om kinderen met beperkingen op te nemen. In plaats daarvan worden deze kinderen doorverwezen naar speciale scholen. Er zijn er drie voor ernstige beperkingen en acht voor matige intellectuele beperkingen. Daarnaast is er één voor lichamelijke beperkingen en één voor doven. Ook is er een centrum voor blinden dat blinde kinderen begeleidt zodat ze kunnen instromen in het reguliere onderwijs. De klassen op speciale scholen bestaan uit vijftien tot achttien leerlingen.

De meeste speciale scholen zijn gericht op kinderen en tieners met matige ('medium range') leerproblemen. Zoals hierboven vermeld zijn het vooral jongens die leerproblemen hebben en kan dit te maken hebben met het feit dat er weinig aandacht wordt besteed aan genderverschillen met betrekking tot het leerproces. Ook moet niet vergeten worden dat kinderen en jongeren te maken hebben met emotionele problemen en problemen in het gezin en dat de mogelijkheden voor een adequate reactie vanuit het onderwijssysteem beperkt zijn.

Naast bovengenoemde scholen zijn er enkele programma's voor kinderen met beperkingen geïmplementeerd door ngo's als Asosiasion Totolika. Deze instantie heeft drie jaar geleden een programma opgestart voor driehonderd kinderen met een beperking. Na schooltijd eten zij samen en 's middags nemen ze deel aan culturele activiteiten, sportactiviteiten en activiteiten die hun sociale vaardigheden stimuleren. Dit programma werd initieel door Nederland gefinancierd, maar verwacht nu overheidssteun. Qua opleidingen op dit gebied is er een bacheloropleiding in speciaal onderwijs, maar er zijn op Curaçao geen cursussen of trainingen voor leerkrachten zich willen specialiseren in mensen met beperkingen.

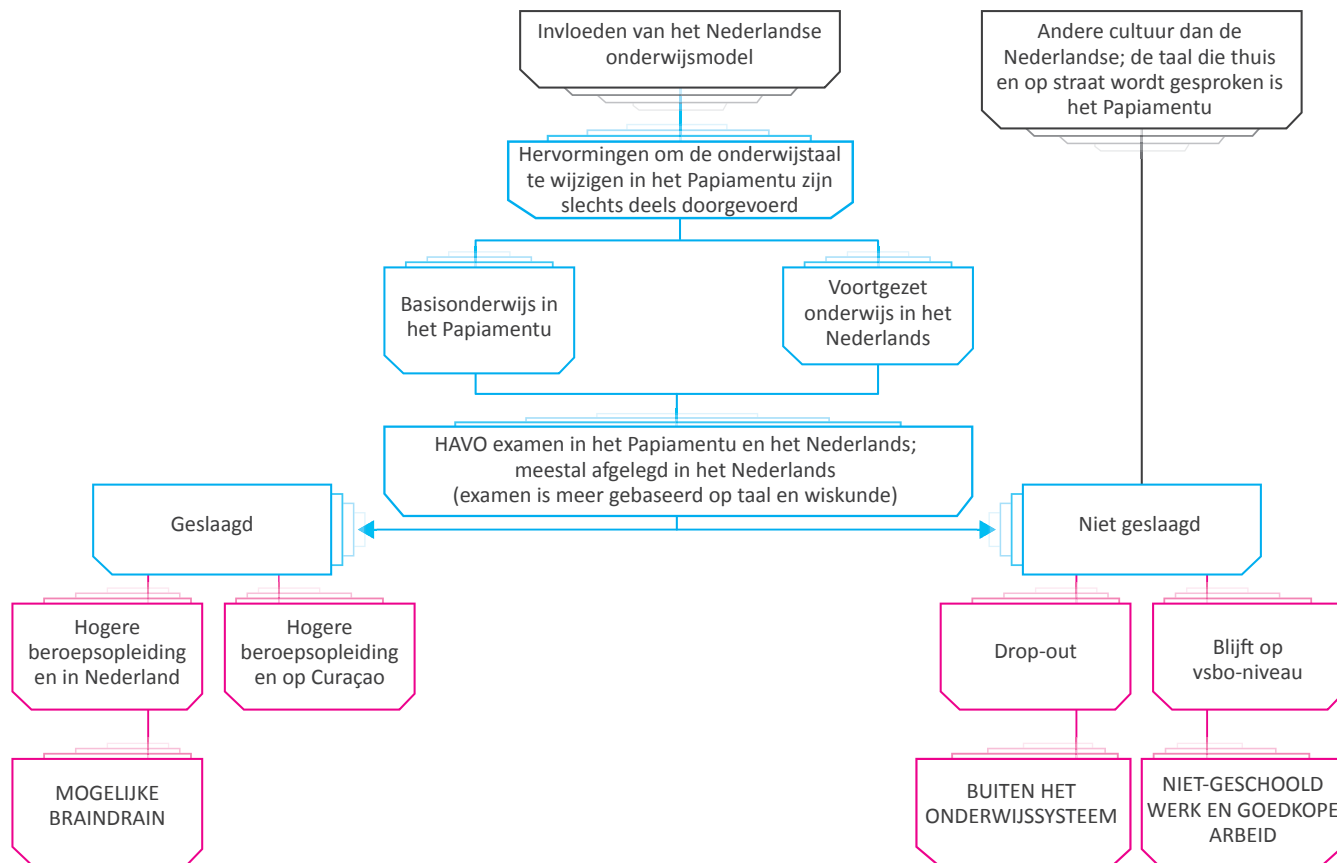
Onderwijs is niet helemaal gratis

Het percentage van de overheidsbegroting voor onderwijs is hoog (20,8 procent) en onderwijs is ogenschijnlijk gratis. Toch moeten scholen ouders om een maandelijkse bijdrage vragen omdat de overheidsfinanciering niet alle kosten voor infrastructuur en onderwijsmaterialen dekt. Onderwijsinstellingen melden dat het lastig is om dit met ouders te regelen. Zij weigeren vaak te betalen, zelfs als ze genoeg geld hebben, omdat ze vinden dat het een overheidsverantwoordelijkheid is om de kosten voor iedereen gelijk te dekken. De boeken voor gevorderde onderwijsniveaus zijn duur omdat deze in Nederland worden ingekocht. De overheid heeft bepaald dat ouders USD 140 moeten bijdragen aan deze kosten.

Braindrain

Studeren in Nederland, de Verenigde Staten en andere landen wordt gezien als een kans om verder te komen. Leerlingen met goede cijfers verlaten het eiland om te bouwen aan een carrière die op het eiland niet mogelijk is. De Nederlandse overheid financiert zowel studies op Curaçao als in Nederland. Bij een studie in Nederland is het een vereiste dat de student de Nederlandse nationaliteit heeft en dat de studie een vak betreft dat niet op Curaçao wordt aangeboden (en dat door de Nederlandse overheid wordt erkend). Ook is een sbo-, havo- of vwo-diploma vereist, afhankelijk van het soort tertiair onderwijs dat de student gaat volgen. Jaarlijks schrijven 1.000 jongeren zich in voor een studie op Curaçao en 300 voor een studie in Nederland. Sommige jongeren die in Nederland gaan studeren, blijven daar na hun studie tijdelijk werken en sommigen komen helemaal niet meer terug. Er zijn suggesties gedaan voor manieren waarop de overheid studenten kan motiveren terug te keren naar Curaçao, zoals hulp bij het zoeken naar een baan of lagere woonkosten. Er kan meer aandacht worden besteed aan het ontwikkelen van een humanresourcesbeleid waarin wordt vastgelegd hoeveel mensen in welke beroepsgroepen het land nodig heeft. Hierdoor kunnen er specifieke activiteiten worden georganiseerd voor jongeren die het eiland hebben verlaten om te gaan studeren en die weer terug willen komen.

In afbeelding 4 worden de belangrijkste problemen in het onderwijssysteem weergegeven

6. Het recht op bescherming

6. Het recht op bescherming

- Er is een basissysteem voor kinderbescherming waarbij zowel de overheid als maatschappelijke organisaties zijn betrokken. Er bestaat echter geen samenhangend beschermingssysteem voor preventie, zorg, rehabilitatie en herstel van rechten. Voor een dergelijk systeem is adequate informatie nodig over de frequentie van problemen en het zou moeten worden gecombineerd met één overkoepelend multisectoraal beleid voor kinderen van de verschillende ministeries.
- Een substantieel aantal maatschappelijke organisaties (met overheids- of particuliere financiering) voert programma's, projecten of activiteiten op het gebied van kinderbescherming uit. Zij lopen vaak tegen financiële beperkingen aan en kunnen niet altijd terugvallen op voldoende technische of gespecialiseerde kennis. Het staatstoezicht op deze organisaties kan worden verbeterd.
- Het aantal gerapporteerde gevallen van huiselijk geweld is toegenomen. Elk jaar worden er zo'n 38 gevallen van seksueel misbruik van kinderen gemeld en er wordt gesuggereerd dat incest niet zeldzaam is. Er zijn echter geen statistieken beschikbaar over de daadwerkelijke omvang van het probleem of de oorzaken.
- Jongeren zijn een risicogroep voor betrokkenheid bij drugshandel omdat zij dit soms zien als een snelle en makkelijke manier om geld te verdienen.
- Onder het vernieuwde jeugdstrafrechtstelsel dat sinds 2011 van kracht is, kunnen jongeren van 16 en 17 jaar nog steeds als volwassene worden berecht. Bij gebrek aan jeugddetentiecentra eindigen de meeste jeugdige delinquenten tussen de volwassen gevangenen in de normale gevangenis zonder regime dat op hun leeftijd is afgestemd.
- Curaçao is, zo wordt gerapporteerd, een land van herkomst, doorvoer en bestemming voor vrouwen en kinderen die onderworpen worden aan sekshandel en dwangarbeid. Er is nog weinig specifiek beleid voor de preventie en signalering van deze problemen met kinderen, jongeren en vrouwen

Aan het recht op gezondheid en onderwijs is op Curaçao bijna universeel voldaan. De uitdaging is nu net als voor andere hoge-inkomenslanden om aan het recht op bescherming te voldoen. Het IVRK vermeldt in artikel 32 t/m 40 expliciet welke aspecten van de kinderbescherming bijzondere aandacht en een geïntegreerde respons vereisen. Dit zijn kinderarbeid, economische uitbuiting in werk dat schadelijk is voor de gezondheid en de ontwikkeling van het kind (artikel 32); drugsgebruik en verslavingen (artikel 33); seksueel misbruik en seksuele uitbuiting (artikel 34); ontvoering, verkoop of handel van kinderen (artikel 35); alle vormen van uitbuiting (artikel 36); marteling en verwonding van kinderen (artikel 37); gewapende conflicten en kinderen (artikel 38); en kinderen en jongeren die in aanraking komen met justitie (artikel 40). Hier moet nog een hoge prioriteit aan worden toegevoegd: de situatie van kinderen met beperkingen.

Kinderarbeid vormt op Curaçao geen groot probleem. De omstandigheden die nog altijd het grootste risico vormen voor het welzijn van Curaçaose kinderen zijn huiselijk geweld en geweld op scholen, de ongelijkheid van allochtone kinderen en jongeren, het risico van seksuele uitbuiting van kinderen, alcohol- en drugsgebruik, en tieners die in aanraking komen met justitie

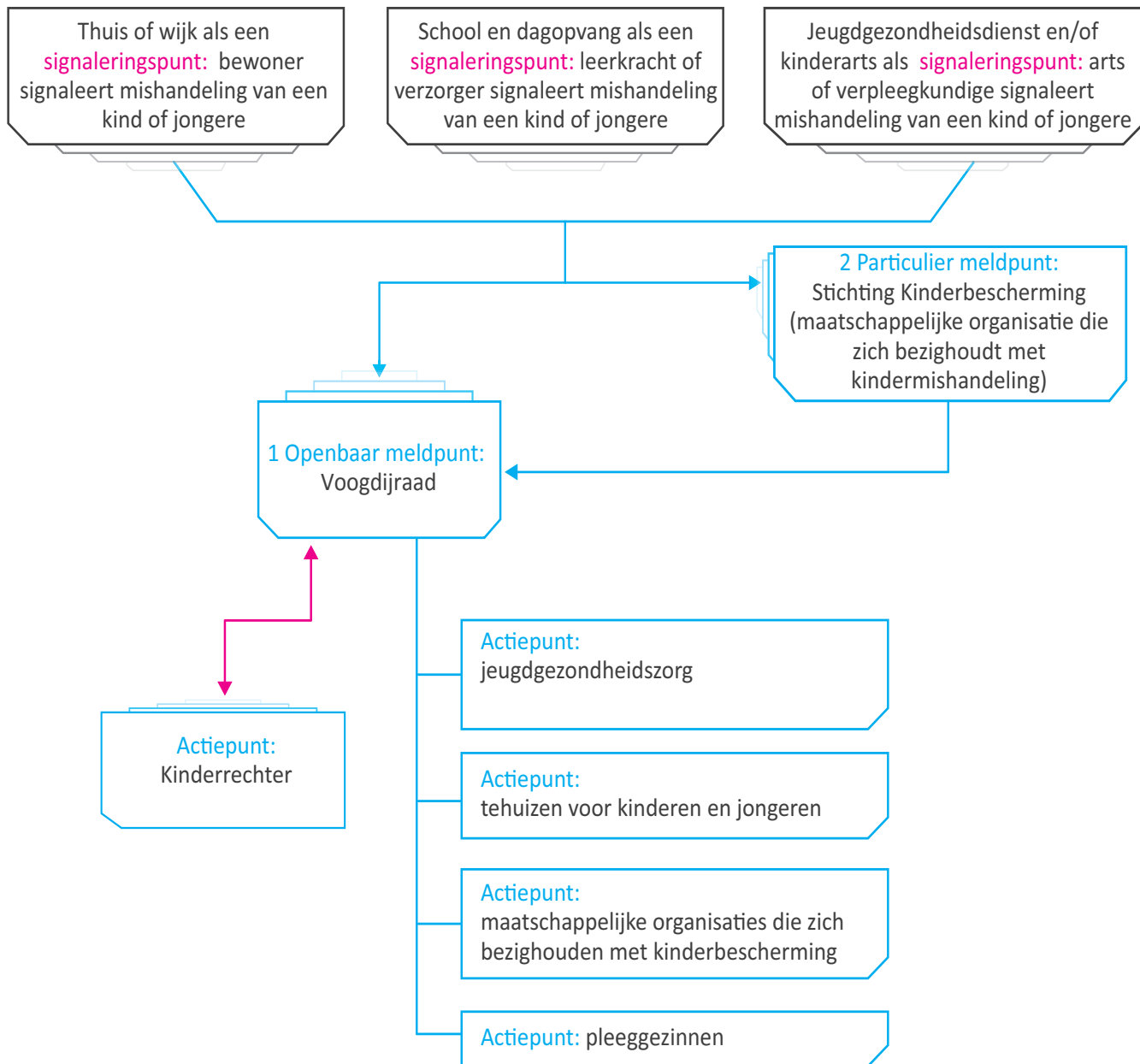
Behaalde resultaten tot nu toe

Het lijkt geen twijfel dat het rechtssysteem op Curaçao een van de successen is die de bescherming van kinderen en jongeren garandeert, met onder meer structurele verbetering op het gebied van handel in vrouwen en kinderen, en in het jeugdrecht. Ook ngo's zijn actief betrokken bij het aanpakken van kinderschermingskwesties. De overheid speelt slechts een beperkte regelgevende rol bij het beoordelen van de kwaliteit van de diensten die deze ngo's bieden. Ook is er beperkte coördinatie binnen het systeem (met name tussen ngo's onderling en tussen ngo's en de staat). Deze factoren leiden vaak tot een versnipperde en ontoereikende hulpverlening.

Het systeem voor kindbescherming

Er is een basissysteem voor kindbescherming waarbij verschillende openbare en particuliere organisaties betrokken zijn voor het vaststellen, voorkomen en herstellen van geschonden rechten. In afbeelding 5 wordt geïllustreerd hoe dit systeem functioneert.

Figuur 5: Het huidige kindbeschermingssysteem op Curacao

Zoals te zien in de afbeelding kunnen verschillende partijen misbruik, of schending van kinderrechten signaleren: familieleden of buren, scholen of dagopvangcentra, en jeugdgezondheidsdiensten of kinderartsen. Zij kunnen de gevallen melden aan de Voogdijraad of aan de Stichting Kinderbescherming. Deze instanties kunnen kinderen of jongeren die zijn mishandeld of wiens rechten zijn geschonden doorverwijzen naar de politie voor het herstel van hun rechten of naar een instelling voor psychologische en medische zorg. Deze instanties kunnen slachtoffers van mishandeling afhankelijk van de situatie ook onderbrengen in een opvanghuis of pleeggezin.

Als er veel geweld/misbruik is in een gezin, dient de Voogdijraad als aanspreekpunt om de kinderen in dat gezin te helpen en elders onder te brengen. Deze instantie onderzoekt de gevallen en biedt steun en hulp aan gezinnen. Ze helpt elk jaar zo'n 1.400 kinderen, waarvan er tweehonderd tot driehonderd uit huis worden geplaatst en behandeld worden in het zorgcentrum. In deze gevallen is de achterliggende gedachte dat ouders hulp wordt geboden om hun kinderen terug te krijgen. In de praktijk gebeurt dit slechts in enkele gevallen. In andere gevallen is het erg lastig door een gebrek aan personele en financiële middelen. Het is belangrijk om de gewelddadige omgeving waarin het kind woonde te verbeteren, zodat hij of zij terug kan keren naar zijn of haar gezin. Om te voorkomen dat een kind uit huis wordt geplaatst is het noodzakelijk een systeem op te zetten voor vroegtijdige waarschuwing en het oplossen van de tekortkomingen thuis.

In 2011 opende het ministerie van Sociale Ontwikkeling, Arbeid en Welzijn het Centrum voor Jeugd en Gezin. Het doel hiervan is multidisciplinaire steun te bieden in de vorm van hulp, bescherming en zorg aan kinderen, jongeren en volwassenen met sociale, emotionele en psychologische problemen. Sinds 2006 heeft de Stichting Bos di Hubentut (Stem van de jeugd) vrijwilligers opgeleid om informatie te bieden in een onderwijsomgeving. Ook heeft ze workshops georganiseerd met leerkrachten om hen te leren mishandeling te herkennen. De leden van de stichting doen ook schoolbezoeken, organiseren rollenspelen en bieden informatie aan leerlingen over mishandeling en hoe je mishandeling kunt voorkomen. Daarnaast heeft de stichting een radioprogramma, 'By What Right', waarin over mishandeling wordt gesproken. Daarnaast biedt het Positive Parenting Programme (PPP) hulp aan ouders

Andere stichtingen die kinderen hulp bieden en begeleiden met betrekking tot hun rechten, zijn

- SGE (Sentro pa Guia Edukashonal), die scholen ondersteunt bij de omgang met en behandeling van kinderen en jongeren met beperkingen en leerproblemen;
- PSI (Perspektiva i Sosten Integral) voor geestelijke gezondheidszorg, die een speciale afdeling heeft voor kinderen en jongeren;
- Kinderrechten Centrum (Tienda Di Lei Pa Mucha), een onderdeel van de Stichting Kinderbescherming waar kinderen met vragen terecht kunnen aangaande hun rechten en plichten.

Ook beschikken lokale scholen over maatschappelijk werkers die bijdragen aan de signalering van mishandeling. Er zijn echter weinig professionals op dit gebied beschikbaar.

Handel en verslaving aanpakken

Om mensenhandel te voorkomen omvat de nieuwe strafwetgeving op Curaçao artikelen die dwangarbeid en sekshandel verbieden en straffen van 9 tot 24 jaar cel voorschrijven. Deze zijn evenredig met de straffen voor andere ernstige delicten zoals verkrachting. De overheid heeft een werkgroep voor mensenhandel opgericht die direct contact heeft met de vertegenwoordigers van de kwetsbaarste groepen. Andere inspanningen om mensenhandel te voorkomen, zijn een meertalige campagne om het grote publiek beter bewust te maken van dwangarbeid en gedwongen prostitutie, en het verstrekken van openbare informatie. De overheid heeft de Europese Dag tegen Mensenhandel erkend via een ministerieel decreet.

Maatregelen om drugshandel aan te pakken, omvatten de plaatsing van radarapparatuur en patrouille door de kustwacht. Bovendien heeft de internationale instelling Drug Abuse Resistance Education (D.A.R.E.) een vier jaar durend project georganiseerd om drugsgebruik onder jongeren tegen te gaan. De instelling geeft via workshops jaarlijks voorlichting over drugs en drugsmisbruik aan zo'n 4.000 leerlingen van verschillende niveaus. Daarnaast is de Addiction Management Foundation (AMF) actief om scholieren informatie te bieden over alcohol- en drugspreventie. Deze instantie biedt ook rehabilitatieprogramma's voor mensen met een alcohol-, drugs-, gok- of rookverslaving.

Jeugdrecht

In 2011 is er een nieuw jeugdstrafrechtstelsysteem geïntroduceerd dat veel flexibeler is dan het vorige systeem. Een aantal van de uitdagingen bij de invoering van dit systeem wordt besproken onder 'Jongeren die in aanraking komen met justitie'.

Openstaande uitdagingen

De noodzaak om aanpassingen in het wettelijk kader te overwegen

Het feit dat het Nederlandse rechtssysteem als referentie is gebruikt, is over het algemeen positief. Het rechtssysteem sluit echter niet altijd aan bij de realiteit, cultuur en behoeften van de Curaçaoënaars. Volgens de nieuwe Curaçaose strafwetgeving hebben kinderen bijvoorbeeld het recht te kiezen of de persoon die ervan verdacht wordt hen te hebben mishandeld moet worden vervolgd of niet. In eerste instantie lijkt dit misschien een juridische doorbraak. Het heeft er echter toe geleid dat iemand die een kind heeft mishandeld of misbruikt vrijuit kan gaan als het kind deze persoon niet wil vervolgen, zelfs als de mishandeling of het misbruik door een volwassene is gerapporteerd.

Een ander probleem is dat kinderen volgens de nieuwe strafwetgeving vanaf zestien jaar seksueel meerderjarig zijn. Een volwassene die een seksuele relatie heeft met een zestienjarige kan daardoor niet worden gestraft. Het is noodzakelijk de leeftijd voor seksuele meerderjarigheid te verhogen om seksueel misbruik en aanranding van jongeren in de leeftijd van 16 tot 18 jaar door volwassenen te voorkomen.

De noodzaak van meer coördinatie binnen het systeem voor kindbescherming

Hoewel het bestaan van het basissysteem zoals eerder beschreven zonder twijfel een cruciale eerste stap is om kindermishandeling op het eiland tegen te gaan, is het nog niet genoeg. Om een goed werkend systeem voor de bescherming van en zorg voor kinderen en jongeren mogelijk te maken, is een wettelijk kader nodig dat specifiek gericht is op deze bevolkingsgroep. Via speciale wetgeving voor kinderen en jongeren zou bijvoorbeeld één overheidsorgaan moeten worden aangewezen dat beleid op dit gebied formuleert en de naleving van dit beleid monitort. Een ander orgaan zou acties moeten initiëren en uitvoeren die hierop aansluiten. Dit impliceert dat er naadloos moet worden samengewerkt op sociale gebieden (onderwijs, gezondheid, bescherming), op economisch gebied en binnen het rechtssysteem.

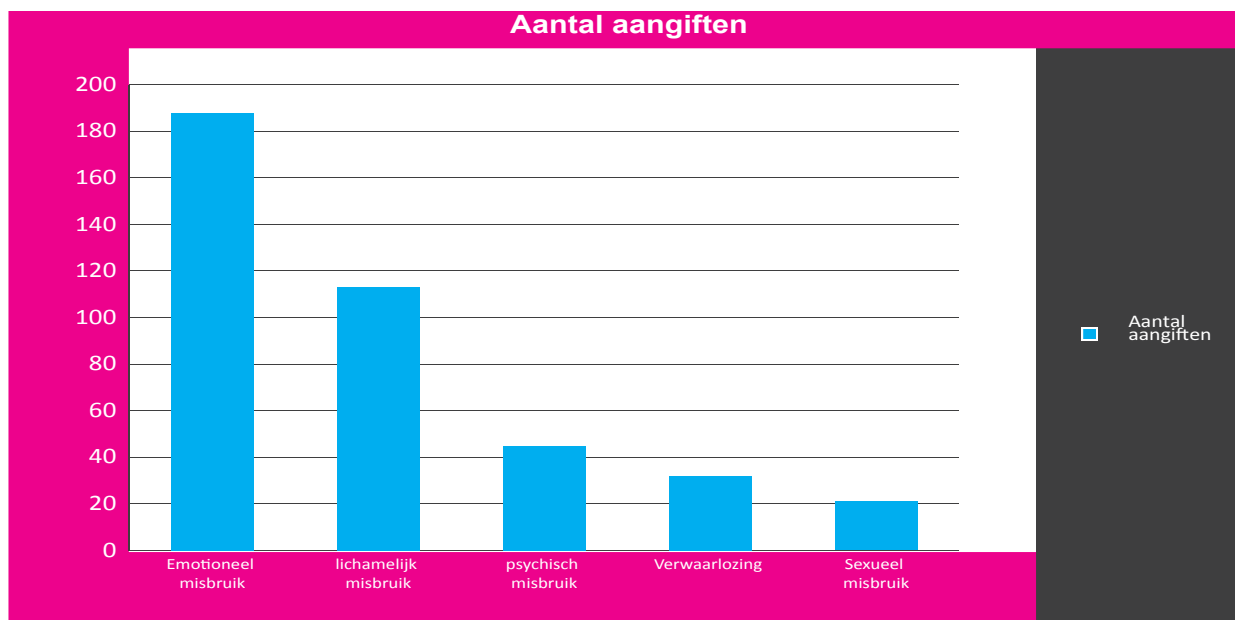
Om een effectief systeem mogelijk te maken, zullen alle ministeries veel proactiever moeten handelen en elkaar

beter moeten aanvullen als het gaat om het signaleren en aanpakken van kindermishandeling. Het is essentieel bewustwordingsprogramma's op te starten om te benadrukken hoe belangrijk signalering en melding van kindermishandeling is en om te voorkomen dat kindermishandeling normaliseert in de gemeenschap. Het zou wenselijk zijn programma's te initiëren/versterken om ouders te begeleiden bij het op een juiste manier opvoeden van hun kinderen. Hiervoor is het nodig de band tussen scholen en gezinnen te versterken.

Curaçao beschikt al over de noodzakelijke elementen voor een goed werkend systeem van zorg en bescherming. De vele maatschappelijke organisaties die met kinderen en jongeren werken vormen de basis van het systeem. Het is essentieel dat er ook de politieke wil komt om de transformatie daadwerkelijk te laten plaatsvinden.

Huiselijk geweld

Een van de grootste problemen waar veel kinderen en jongeren op Curaçao mee te maken hebben, is de vaak gewelddadige aard van de relaties binnen het gezin. In 2010 werden er 424 meldingen gemaakt bij het Advies en Meldpunt Kindermishandeling (AMK). In afbeelding 6 zijn de verschillende soorten huiselijk geweld weergegeven, van emotionele mishandeling/verwaarlozing tot fysieke mishandeling, affectieve of cognitieve mishandeling, educatieve verwaarlozing en seksueel misbruik

Bron: AMK
Afbeelding 7 Soorten mishandeling die zijn gemeld bij het AMK, 2010

Volgens het 'First Millennium Development Goals Report 2011' is het aantal meldingen van huiselijk geweld tussen 2008 en 2009 toegenomen van 45 tot 103 (UNDP, 2011). In een onderzoek dat in 2010 is gepubliceerd onder 545 kinderen van 12 scholen op het eiland, werd geschat dat 431 onder hen waren mishandeld (Klein, 2010).

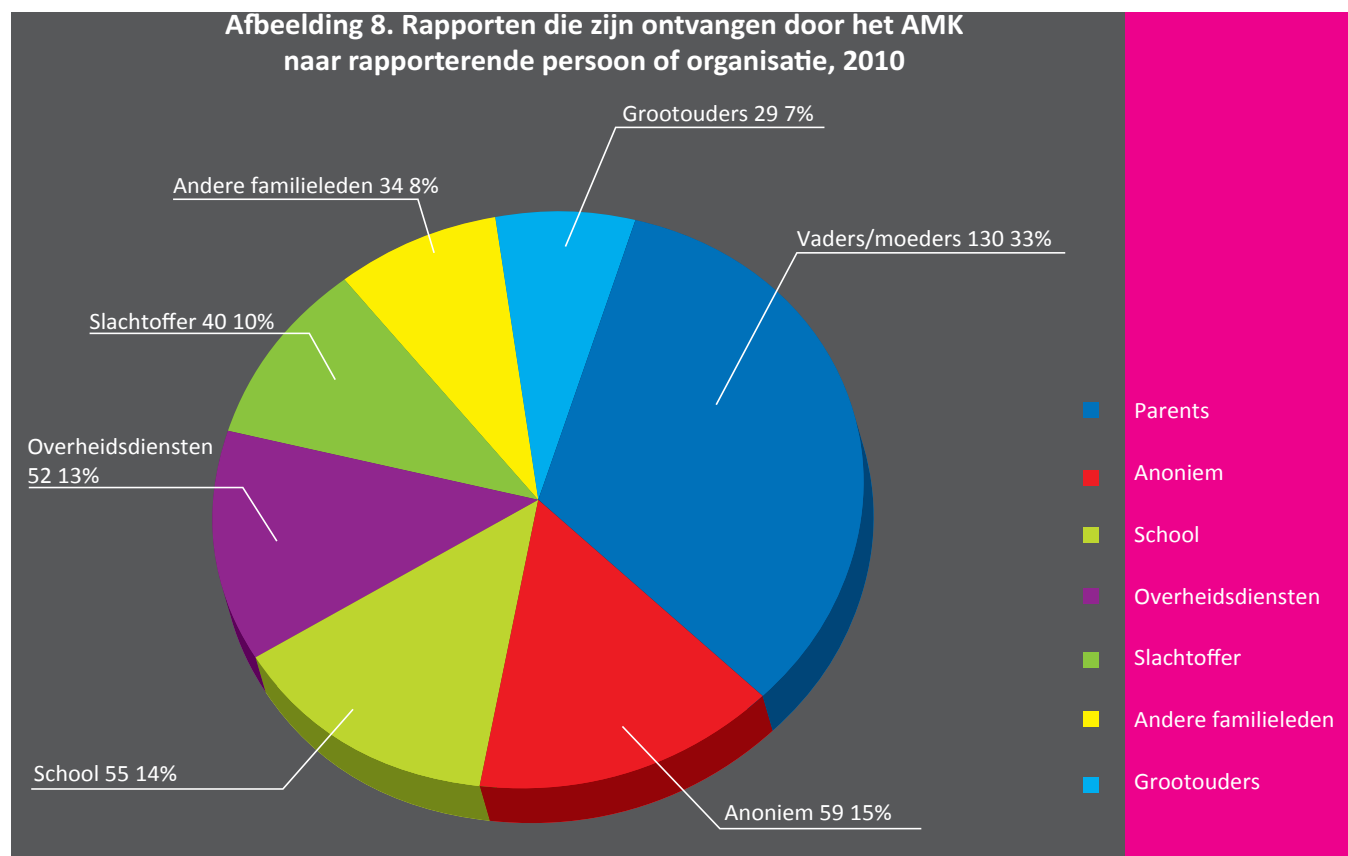
Het is echter belangrijk op te merken dat deze gegevens mogelijk een onderschatting zijn, omdat emotionele

mishandeling voorheen niet werd beschouwd als mishandeling. In bovengenoemd onderzoek beschreef 43 procent van de ondervraagde leerlingen ervaringen die alleen kunnen worden gedefinieerd als mishandeling en was 16 procent het slachtoffer van seksueel misbruik. 37 procent meldde ervaringen van fysieke mishandeling. Sommige kinderen waren het slachtoffer van meerdere soorten mishandeling (Klein, 2010).

Er zijn diverse factoren binnen gezinnen die bijdragen aan dit probleem. Door een te laag inkomen en een gebrek aan kinderopvangfaciliteiten moeten moeders soms meer dan één baan aannemen en hun kinderen alleen en onbeschermd achterlaten. Stress en overmatig alcoholgebruik hebben ook een negatief effect op het gezin. Bovendien weten ouders vaak niet hoe ze hun kinderen moeten straffen en nemen ze hun toevlucht tot lichamelijke straffen. Het percentage jongeren dat aangaf te worden geslagen door hun vader en/of moeder was 6 procent in 2010.

De meeste meldingen bij het AMK worden op dit moment gedaan door ouders, gevolgd door anonieme bellers en leerkrachten (zie afbeelding 7). Niet alle gevallen van mishandeling komen echter aan het licht. Dit komt doordat mensen bang zijn om een melding te maken, met name als de dader een familielid of bekende is, of doordat bepaalde vormen van geweld genormaliseerd zijn. Om die reden is het belangrijk ervoor te zorgen dat mensen weten wat de tekenen van mishandeling zijn en dat ze melding maken in geval van een vermoeden van mishandeling.

Afbeelding 8. Rapporten die zijn ontvangen door het AMK naar rapporterende persoon of organisatie, 2010 .

Bron: AMK

Zelfs scholen zijn niet altijd een veilige plek, omdat er ook mishandeling en geweld plaatsvindt tussen leerlingen. Bovendien voelt 26 procent van de jongeren zich niet veilig in zijn/haar wijk. Meisjes voelen zich zelfs nog onveiliger (32 procent) dan jongens (20 procent).

Volgens het rapport van Curaçao over de naleving van het IVRK zijn er de volgende aanleidingen voor de beschermingsinterventies door de overheid: verwaarlozing van de zorg door ouders (68 procent), lichamelijke of psychologische mishandeling of seksueel misbruik door ouders (12 procent) en gedragsproblemen van het kind (12 procent). Uit het rapport blijkt dat het bij gevallen van verwaarlozing vooral om psychologische verwaarlozing gaat. Dit suggereert dat een belangrijke oorzaak de stress is die ontstaat door de financiële problemen die in alle lagen van de bevolking terugkomen. Andere oorzaken zijn het verslechteren van de sociaal-economische situatie, drugs- en gokverslavingen van ouders, erbarmelijke woonomstandigheden en psychische problemen van ouders (ministerie van Sociale Ontwikkeling, Arbeid en Welzijn, 2012).

Seksueel misbruik

Volgens informanten worden er op Curaçao elk jaar gemiddeld 38 gevallen van seksueel misbruik bij kinderen gemeld. Bovendien zou incest niet zeldzaam zijn. Dit geldt met name wanneer een van de personen die in huis woont drugs gebruikt of laag opgeleid is of wanneer het hele gezin incest normaal vindt en dit van generatie op generatie doorgeeft. Aangezien er geen diepgaand onderzoek naar is gedaan, zijn er geen statistieken of studies bekend over de oorzaken van seksueel misbruik.

Er bestaan zorg- en monitoringmechanismen van overheidsorganisaties en maatschappelijke organisaties. Alleen ontbreekt er een gecoördineerd systeem voor preventie en systematische verzameling van gegevens over de frequentie van de problemen, zorg, rehabilitatie en het herstel van rechten.

Kinderhandel en prostitutie

In het '2012 Trafficking in Persons Report' van het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken wordt Curaçao beschouwd als een land van herkomst, doorvoer en bestemming voor vrouwen en kinderen die onderworpen worden aan sekshandel en dwangarbeid. Hoewel het rapport geen inzicht biedt in statistieken, vermeldt het dat buitenlandse slachtoffers van mensenhandel afkomstig zijn uit Colombia, de Dominicaanse Republiek, Haïti en Azië. Volgens de IOM worden naar schatting elk jaar zo'n 3.000 vrouwen verhandeld op het eiland. 50 procent van deze vrouwen werkt in de niet-gereguleerde prostitutie (Borland et al., 2004).

Vrouwenprostitutie op het eiland vormt geen garantie dat kinderen niet ook worden onderworpen aan commerciële seksuele uitbuiting. Het is lastig om de leeftijd en de bescherming van vrouwen die in bars werken op effectieve wijze te controleren. Sommigen werken ook bij illegale bordelen waar de vrouwelijke serveersters worden geprostitueerd. Het is echter moeilijk te bewijzen of bars en hotels kinderen op die manier gebruiken en het probleem is nooit openlijk zichtbaar.

Een nieuwe strafwetgeving verbiedt dwangarbeid en sekshandel. Toch is het naar verluid erg lastig het benodigde bewijs te vinden om handelaars in staat van beschuldiging te stellen en te veroordelen. Bovendien stelt het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken (2012) dat “de regering bescheiden inspanningen heeft gedaan om mensenhandel te vervolgen en dat er geen processen of veroordelingen in verband met sekshandel of mensenhandel voor dwangarbeid hebben plaatsgevonden onder de nieuwe wet of andere wetten die in het verleden van kracht waren voor het veroordelen van mensenhandel”. Er is geen bewustzijns campagne die specifiek gericht is op potentiële klanten van de sekshandel op Curaçao met als doel de vraag naar commerciële seks terug te dringen. Het eiland beschikt niet over een mensenhandeldrapporteur die de inspanningen om mensenhandel tegen te gaan monitort en evalueert, en heeft kindersekstoerisme niet geïdentificeerd als een probleem.

Een andere verontrustende vorm van seksuele uitbuiting van kinderen is het fenomeen ‘loverboys’. Dit zijn jonge mannen, meestal in de leeftijd van 18 tot 24 jaar, die kwetsbare jonge meisjes emotioneel en financieel steunen zodat ze verliefd op hen worden. Hierna vragen ze de meisjes om hen een gunst te verlenen door seks te hebben met andere mensen. De loverboys gebruiken verschillende manieren om meisjes voor zich te winnen. Ze zeggen bijvoorbeeld dat ze een schuld hebben en dat dit een manier is om die af te betalen, of dat hun leven in gevaar is en dat dit de manier is waarop zij kan helpen. In werkelijkheid vragen ze geld voor haar ‘gunsten’ en komen meisjes door deze psychologische chantage in de prostitutie terecht. Bovendien is het onwaarschijnlijk dat de slachtoffers hulp zullen zoeken of de jongen die hen misbruikt zullen aanklagen, omdat zij niet het idee hebben dat hij iets verkeerd doet.

In deze situatie wordt de liberale aard van de huidige wetten op het eiland duidelijk. Zoals eerder gemeld mogen meisjes ouder dan 16 jaar zelf beslissen over hun seksleven. En het is lastig een aanklacht in te dienen als het meisje dat het slachtoffer is geworden van een ‘loverboy’ dat niet wil (kinderen hebben krachtens de nieuwe strafwetgeving het recht om te worden gehoord in de rechtszaal)

Het bestaan van commerciële seksuele uitbuiting van kinderen op het eiland is het gevolg van meerdere oorzaken. Het zijn vaak niet alleen sociaal-economische problemen die mensen ertoe bewegen om een inkomen te zoeken dat hun geldproblemen oplost. Zoals beschreven begint het vaak met manipulatie of chantage. Ook meisjes die te maken hebben met huiselijk geweld, die uit huis zijn gezet of die worden verwaarloosd door de ouders en die geen sociaal netwerk hebben waar ze op kunnen terugvallen, zijn kwetsbaar.

Drugshandel en gokken

De geografische locatie van Curaçao maakt het eiland aantrekkelijk als een land van doorvoer voor drugshandel tussen Latijns-Amerika, de Verenigde Staten en Europa. Er is geen specifiek beleid geformuleerd om dit tegen te gaan en dat vormt met name een gevaar voor jonge Curaçaoënaars. Het risico is niet alleen dat jongeren drugs gaan gebruiken, maar ook dat ze drugshandel zien als een snelle en makkelijke manier om geld te verdienen. Er zijn onvoldoende maatregelen om dit probleem aan te pakken; hoewel de overheid programma's heeft om de gemeenschap te informeren over drugsgebruik, is er geen structureel beheer van of preventief beleid tegen

drugshandel. Het zou verstandig zijn onderzoek te doen naar het verband tussen drop-outs, het beperkte aanbod aan opleidingsalternatieven en de mogelijke betrokkenheid bij illegale activiteiten die verband houden met drugshandel op jonge leeftijd. Het bewijs dat dergelijk onderzoek oplevert, kan worden gebruikt om campagnes en beleid op te stellen ter voorkoming van drugsgebruik.

Gokken vormt ook een risico voor jongeren. 17 procent van de middelbare scholieren en 9 procent van de basisschoolleerlingen heeft al eens gegokt. Dit wordt toegeschreven aan het feit dat Curaçao een van de vier Caribische eilanden is met de meeste casino's per vierkante meter. Het draagt eraan bij dat 10 procent van de bevolking het risico loopt een pathologische gokker te worden en dat 3 procent van de bevolking dit al is. In tegenstelling tot andere verslavingen komt een gokverslaving vaker voor onder vrouwen en is deze verslaving lastiger te ontdekken en daarom ook lastiger te behandelen. Bovendien is er geen ingangscntrole voor de lokale bevolking – inclusief tieners – bij casino's.

Jongeren die in aanraking komen met justitie

Minder dan 1 procent van de jongeren in de leeftijd van tien tot negentien jaar was betrokken bij geweldsdelicten in de eerste elf maanden van 2011 (0,27 procent om precies te zijn).

Tabel 8. Aantal tieners dat betrokken is bij geweldsdelicten, jan-nov 2011

Minderjarige delinquenten	3	1	3	3	2	3	2	6	5	5			33
Minderjarige verdachten	6	0	2	0	0	1	0	4	4	2			19
Vrouwelijke verdachten			2	0	0	1	0	1	0	0			4
TOTAAL													56

Bron: ministerie van Sociale Ontwikkeling, Arbeid en Welzijn, 2012.

De meest voorkomende delicten die tieners plegen waardoor ze in aanraking komen met justitie zijn bedreiging, diefstal in combinatie met geweld en wapengebruik. De meeste tieners die dergelijke delicten plegen, zijn onder invloed van alcohol en/of drugs (Salsbach, 2008). Het gebrek aan veiligheid thuis, op school en in de wijk is een van de redenen voor het gebruik van geweld door jongeren. Andere factoren zijn het vroegtijdig verlaten van school zonder alternatieven, het gebrek aan begeleiding van kinderen en jongeren tijdens het opgroeien, de werkloosheid onder jongeren en emotionele problemen. Al deze problemen worden steeds groter als ze niet worden opgelost. Als emotionele problemen bijvoorbeeld niet worden behandeld, is de kans om in aanraking te komen met justitie groter. Er is een gezamenlijke inspanning van de staat, maatschappelijke organisaties, het gezin en de school nodig om kinderen met problemen te signaleren en te behandelen.

Huiselijk geweld kan ertoe leiden dat kinderen geweld als normaal beschouwen en denken dat het een geaccepteerd deel van het leven is. Veel ouders zijn niet voorbereid op de rol die ze spelen en weten niet hoe ze hun kinderen moeten begeleiden in het groeiproces. Een gebrek aan ouderlijk toezicht doordat ouders meerdere banen hebben,

de afwezigheid van een mannelijk rolmodel thuis en een gebrek aan buitenschoolse activiteiten kan ook leiden tot betrokkenheid bij illegale activiteiten. Daarnaast is er de rol van de media. Zonder de juiste begeleiding kan de toegang tot deze informatie – met negatieve rolmodellen – jongeren eenvoudig beïnvloeden. Bovendien voelen jongeren met weinig zelfvertrouwen zich door agressief gedrag vaak sterker. Stichting SIFMA stimuleert gezinnen via het programma ‘ouderlijke steun’ om verantwoordelijkheid te nemen en biedt workshops aan ouders en opvoeders.

Zowel Salsbach (2008) als Marcehan-Slot (2012) concludeert dat de processen rond kinderen en tieners die in aanraking komen met justitie op Curaçao niet voldoen aan een correcte rechtsgang. Ook concluderen zij dat de wetten met betrekking tot detentie van jeugdige delinquenten dringend moeten worden aangepast op basis van de internationale standaarden. Salsbach (2008) stelt bovendien dat de informatie die beschikbaar is via verschillende maatschappelijke organisaties zeer versnipperd is, waardoor de exacte leeftijd van jeugdige delinquenten en het soort delicten dat zij plegen niet bekend zijn. Zij komt echter tot de conclusie dat ze vaker worden gearresteerd tijdens het plegen van delict dan naar aanleiding van een onderzoek. In het rapport wordt ook gesteld dat er geen speciale bescherming wordt geboden aan getuigen van jeugdige delinquenten. Ook wordt er weinig tot geen poging gedaan het welzijn van kinderen en jongeren die optreden als getuige te bewaken. In het geval van kinderen die het slachtoffer zijn van een misdaad, is plaatsing in een tehuis of pleeggezin de enige bescherming die zij krijgen.

Het strafrecht van Curacao is na de constitutionele verandering van 10-10-2010 vastgelegd in een nieuw wetboek van strafrecht (landsverordening 2 nov 2011). Ondanks het eerdergenoemde jeugdrechtsysteem worden jeugdige delinquenten van 16 jaar en ouder nog altijd vaak als volwassenen berecht. Er is geen speciale faciliteit op het eiland voor tieners die naar de gevangenis gaan en er is geen jeugdgevangenis (Salsbach, 2008). In de meeste gevallen eindigen jeugdige delinquenten tussen de volwassen gevangenen in de algemene gevangenis (Sentro Di Dentenshon i Korekshon di Kòrsou, SDKK). Ze worden daar niet gescheiden van de volwassenen en het regime is niet op hun leeftijd afgestemd.

Er zijn op het eiland twee instellingen voor gearresteerde jongeren onder de zestien: het GOG, een instelling voor jongeren die in aanraking zijn gekomen met justitie; en BRASAMI, een instelling voor mensen die illegale middelen gebruiken. Als een alternatief voor de gevangenis kunnen tieners in de FOBA (forensische observatie- en begeleidingsafdeling) worden geplaatst. Op deze afdeling zitten echter ook volwassen gevangenen met psychische problemen en anderen die onder psychologisch toezicht staan. Daarom is het wenselijk faciliteiten op te richten speciaal bedoeld voor jeugdige delinquenten. Hoewel onderwijs op het eiland verplicht is, wordt er geen onderwijs aangeboden in de gevangenissen. Jongeren in het GOG of BRASAMI kunnen hun opleiding wel voortzetten.

In 2008, het meest recente jaar waarvan gegevens beschikbaar zijn, kwamen er op Curaçao 160 tot 170 jongeren onder de 24 jaar in gevangenissen terecht. Volgens het rapport bestond het profiel van jeugdige delinquenten uit tieners die de school vroegtijdig hadden verlaten. Zij waren meestal opgegroeid in een eenoudergezin met slechte sociaal-economische omstandigheden.

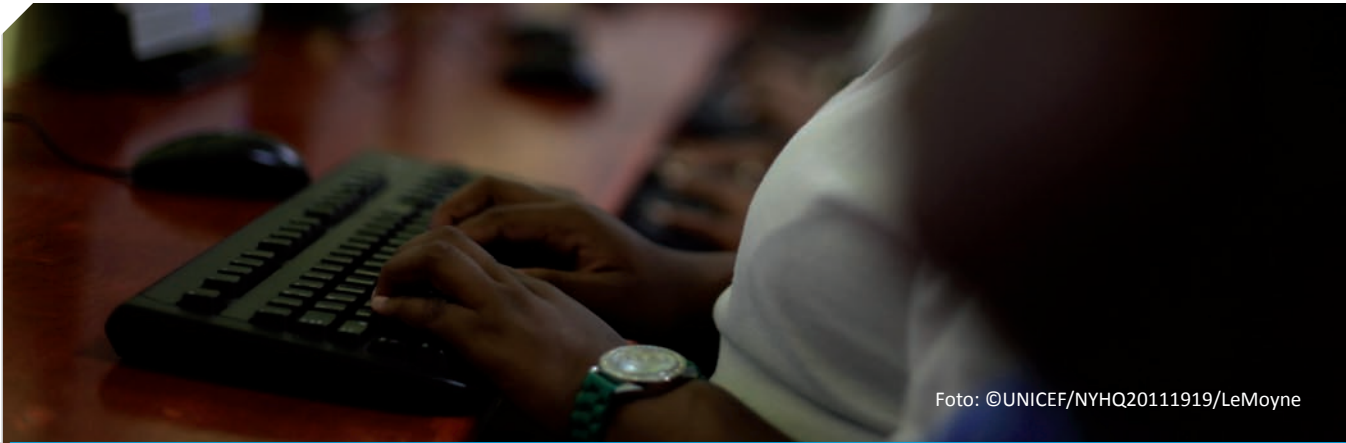

Foto: ©UNICEF/NYHQ20111919/LeMoyné

Kader 2. Specifieke problemen voor niet-geregistreerde immigranten

Hoewel er geen exacte statistieken bekend zijn, zijn er naar schatting zo'n 5.000 niet-geregistreerde immigranten op Curaçao. Krachtens de Wet toelating en uitzetting moeten vreemdelingen (inclusief kinderen) vanuit het buitenland een verblijfsvergunning aanvragen. Bovendien moeten ouders aantonen dat ze maandelijks minimaal USD 1.676 bruto verdienen (of USD 838 als een van de ouders de Nederlandse nationaliteit heeft – dit verschil is omdat iemand die getrouwd is met een persoon met de Nederlandse nationaliteit recht heeft op een lokale baan). De immigrant moet een geldig paspoort, een geboorteakte, een verklaring van een erkende school, een ziektekostenverzekering en een verklaring van goed gedrag kunnen overleggen. In 2002 verleende de staat een gratieperiode voor het legaliseren van niet-geregistreerde kinderen, maar daarvan werd weinig gebruikgemaakt; mensen kwamen niet in aanmerking of waren bang om uitgezet te worden.

Niet-geregistreerde immigranten zijn kwetsbaar en hun rechten worden bij verschillende aspecten van het dagelijks leven geschonden. Vaak maken ze geen melding van rechtenschending op de werkvloer, zoals een lager salaris of onbetaald overwerk, uit angst om te worden uitgezet. Deze stressvolle situatie is van invloed op hun kinderen. Zij moeten om zien te gaan met de emotionele aspecten van het opgroeien in een niet volledig door de maatschappij en de staat erkend gezin. Hoewel niet-geregistreerde kinderen zoals eerder vermeld vrije toegang hebben tot preventieve zorg, moet er voor behandelingen betaald worden. Aangezien niet-geregistreerde immigranten vaak een lager inkomen hebben, kunnen ze dit niet altijd betalen. Bovendien kunnen niet-geregistreerde kinderen en jongeren zonder papieren geen diploma krijgen, ondanks het feit dat ze toegang hebben tot basis- en middelbaar onderwijs. Hierdoor is het voor deze kinderen onmogelijk om door te studeren en extreem moeilijk om een baan te vinden. Daardoor kan hun onzekere economische situatie voortduren.

7. Het recht op participatie

7. Het recht op participatie

- In het algemeen zijn er diverse belangrijke mogelijkheden voor jongeren om hun ideeën en meningen te ventileren. Dergelijke initiatieven kunnen verder worden gestimuleerd en uitgebreid.
- Hoewel het Jeugdparlement geen beleidswijzigingen kan doorvoeren, biedt het jongeren wel de mogelijkheid hun mening te geven en ideeën en voorstellen aan te dragen bij de staat.
- Er wordt een tijdschrift verspreid op alle scholen dat door jongeren wordt gemaakt, en kinderen en jongeren kunnen hun mening geven via lokale radiozenders.
- Er zijn maatregelen nodig om de participatie van jonge kinderen te bevorderen, aangezien de huidige programma's zich vooral op kinderen vanaf 12 jaar richten. Wetten om de jeugdparticipatie te garanderen zijn nog in ontwikkeling.
- Wetten die openlijk discriminerend zijn jegens vrouwen zijn herzien en/of geschrapt, maar er zitten slechts vijf vrouwen in het parlement ten opzichte van zestien mannen. Ook zijn er slechts twee vrouwelijke ministers ten opzichte van zeven mannelijke.
- Er is geen beleid om vrouwen te ondersteunen in hun dubbele rol als verzorger en kostwinner.
- Er zijn meer maatregelen voor sociale inclusie nodig om de ervaren marginalisatie onder niet-geregistreerde immigranten te verminderen, waaronder extra inspanningen om de status van jongeren onder de 18 te legaliseren.

Participatie van kinderen en jongeren

Het ministerie van Sociale Ontwikkeling, Arbeid en Welzijn heeft een jeugdmonitoringprogramma opgezet voor kinderen in de leeftijd van twaalf tot achttien jaar op middelbare scholen. Het doel hiervan is hun belangrijkste problemen aan te horen en aan te pakken. De overheid heeft ook een stichting om jeugdparticipatie en communicatie te bevorderen. Daarnaast hebben jongeren het gratis verspreide tijdschrift '4 YOU-TH MAGAZINE' gecreëerd, waarin zij hun mening kunnen uiten.

Stichting Bos di Hubentut (Stem van de jeugd) is in 1993 opgericht om kinderen te informeren over hun rechten en ze een actieve rol te laten spelen in de economische, culturele en politieke ontwikkeling van het eiland. Deze stichting richtte het Jeugdparlement op om jongeren te leren hun mening te formuleren en te uiten. Het Jeugdparlement kan geen specifieke veranderingen in overheidsbeleid teweeg brengen. Wel houdt het nationaal parlement rekening met de suggesties, ideeën en projecten bij het nemen van beslissingen. Er zijn echter meer

maatregelen nodig om de deelname van kinderen aan de maatschappelijke discussie mogelijk te maken en te bevorderen; bestaande programma's zijn uitsluitend gericht op jongvolwassenen. Wetten om de jeugdparticipatie te garanderen zijn nog in ontwikkeling.

Er is een wet in ontwikkeling inzake de vorming van studentenraden; deze wet is echter nog niet van kracht. Op wijkniveau participeren kinderen niet in lokale commissies, maar ze geven wel hun mening over gepromote activiteiten, met name sport- of computeractiviteiten. Daarnaast kunnen kinderen en jongeren hun mening uiten via lokale radiostations. In diverse wekelijkse radioprogramma's worden verschillende problemen besproken, kinderverhalen verteld en/of muziek gedraaid voor deze doelgroep.

Een 'nationaal plan voor wijkontwikkeling' beoogt gebruik te maken van participatieve methodologieën en 'empowerment' van de inwoners bij het zoeken naar oplossingen voor problemen in het dagelijks leven. In het algemeen garandeert dit plan van het ministerie van Algemene Zaken ook de erkenning van de regeringsverplichting om de gemeenschap voor te lichten over de kwesties waarmee zij zich bezighoudt. Een van de taken is het creëren van een brede politieke en publieke basis. Gezien het veranderingsproces op Curaçao is het van belang om participatie – inclusief die van kinderen en jongeren – in overheidsprocessen te stimuleren.

De situatie van vrouwen

In de afgelopen drie decennia heeft Curaçao juridisch gezien grote stappen gezet met betrekking tot vrouwenrechten. Wetten die openlijk discriminerend zijn jegens vrouwen zijn herzien en/of afgeschaft. Sinds de jaren tachtig mogen

getrouwde vrouwen bijvoorbeeld voor de overheid werken. Daarnaast heeft het eiland – dat het VN-Vrouwenverdrag (CEDAW) als onderdeel van het koninkrijk in 1991 ondertekende – het CEDAW in 2010 geratificeerd. In 2014 moet gerapporteerd worden over de implementatie van het verdrag. Zoals eerder aangegeven beschikt Curaçao echter nog niet over een gecentraliseerd systeem voor onderzoek en gegevensverzameling, waardoor naleving van het CEDAW lastig te controleren is.

Vrouwen in de publieke ruimte

Hoewel de geschiedenis van het eiland vijf vrouwelijke ministers-presidenten kent, is er nog geen gelijkheid in de overheid bereikt. In het Parlement zetelen zestien mannen en slechts vijf vrouwen, terwijl van de ministerposten er zeven door mannen en twee door vrouwen worden bekleed. Er was ooit een Women's Desk, maar die werd afgeschaft. Haar taken werden over verschillende organisaties verdeeld, namelijk het Centrum voor Jeugd en Gezin en het ministerie van Sociale Ontwikkeling, Arbeid en Welzijn. Er is geen gendermainstreamingbeleid dat de visie van gendergelijkheid in alle ministeries integreert.

Een van de manieren waarop het ontbreken van dergelijke beleidslijnen zich manifesteert, is het gebrek aan steun voor vrouwen als het gaat om de diverse rollen die zij binnenshuis en buitenshuis heeft. Hoewel sommige vrouwen een hoge politieke functie hebben, is dit niet kenmerkend voor de situatie van vrouwen op Curaçao. Veel vrouwen, met name immigranten maar ook autochtone vrouwen, hebben moeite om rond te komen. Ongeveer 40 procent van de huishoudens bestaat uit eenoudergezinnen, meestal vrouwen met kinderen. Vrouwen zijn grotendeels verantwoordelijk voor de emotionele zorg voor – en in veel gevallen het economische welzijn van – kinderen. Als gevolg van de economische realiteit op het eiland hebben veel hoofden van huishoudens meer dan één baan.

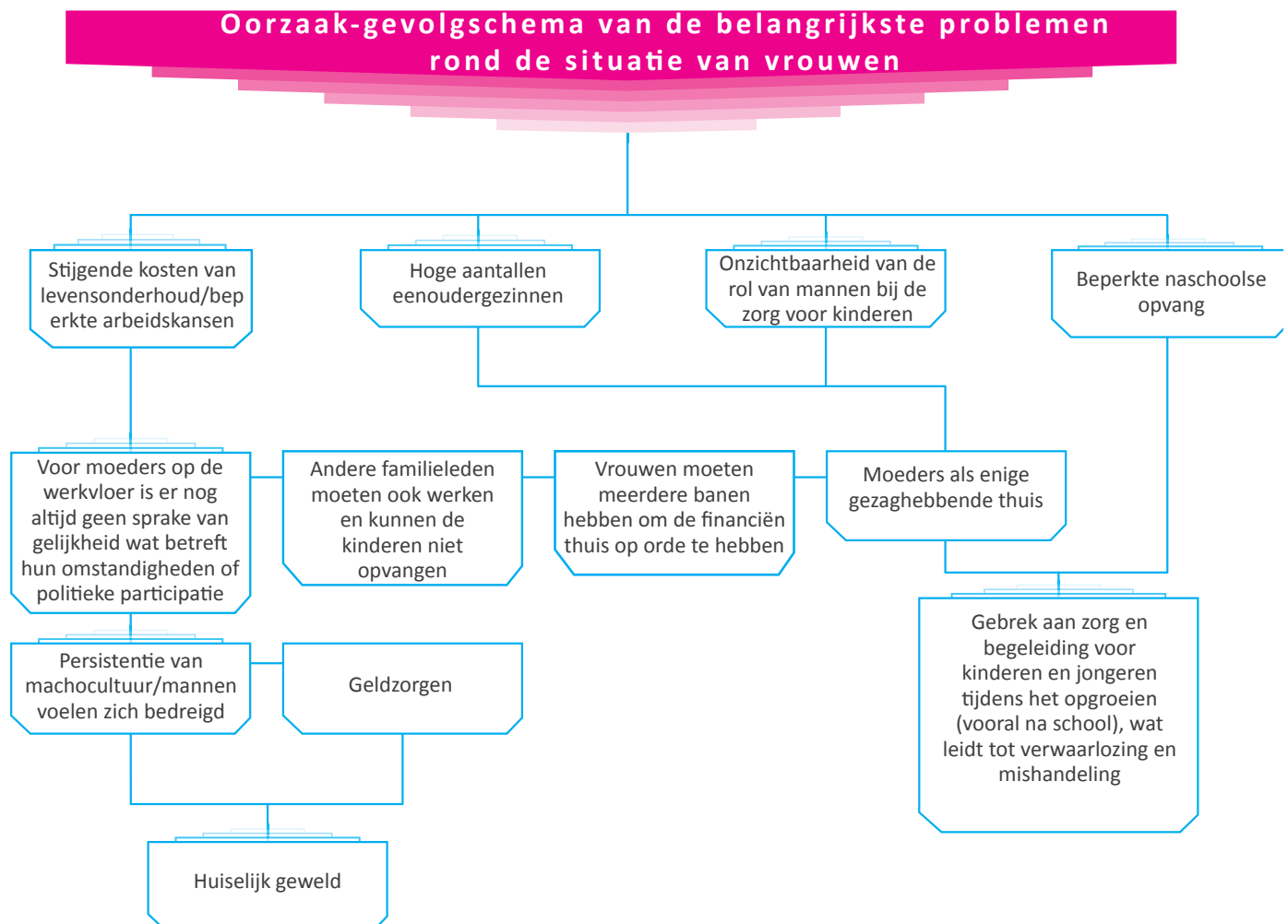
Zoals besproken in het hoofdstuk over onderwijs presteren meisjes op het eiland beter dan jongens in het basis- en middelbaar onderwijs en op de universiteit. Met uitzondering van de faculteit Engineering zijn vrouwen op alle universitaire faculteiten in de meerderheid. Ongeveer 62 procent van de ingeschreven studenten is vrouw (UNDP, 2011). Dit vertaalt zich echter niet altijd in betere baankansen voor vrouwen en zoals eerder opgemerkt zijn er meer vrouwen dan mannen werkloos. Bovendien is het gemiddelde inkomen van een man USD 1.495, terwijl dit voor vrouwen USD 870 is.

Geweld tegen vrouwen

Huiselijk geweld is een groeiend probleem. Terwijl er in 2008 nog 45 gevallen werden geregistreerd, waren dit er in 2009 al 103 (UNDP, 2011). Dit is naar zeggen te wijten aan een aantal factoren, waaronder de machocultuur op het eiland, jaloezie, het feit dat mannen zich bedreigd en buitengesloten voelen van hun verantwoordelijkheden, en geldzorgen binnen gezinnen. Huiselijk geweld leidt ertoe dat vrouwen niet volwaardig deelnemen aan de samenleving. Sinds 2003 bestaat er op Curaçao een centrum dat hulp biedt aan vrouwelijke slachtoffers van geweld en sinds 2007 heeft het eiland tevens een opvanghuis voor vrouwen in de leeftijd van 18 tot 24 jaar die thuis problemen hebben.

Om de situatie van de vrouwen op het eiland te verbeteren en geweld te voorkomen is het van groot belang dat hiervoor een nationaal plan wordt gecreëerd. Hierin moet ook rekening worden gehouden met mannen en het gezin als geheel. Op deze manier verbetert de situatie van iedereen die deel uitmaakt van het leven van vrouwen en wordt de naleving van hun rechten gewaarborgd.

Figuur 9: Oorzaak - gevolgschema van de belangrijkste problemen rond de situatie van vrouwen

8. Conclusies en aanbevelingen

8. Conclusies en aanbevelingen

Het enorme potentieel van de Curaçaose samenleving is te danken aan de universele toegang tot onderwijs en gezondheidszorg en het feit dat het land in transitie is op sociaal, politiek, economisch en cultureel vlak. Deze historische situatie zou een geschikt moment voor de staat kunnen zijn om mechanismen te creëren die de naleving van de rechten van kinderen en jongeren garanderen. Dit potentieel wordt onderstreept door het feit dat Curaçao een multicultureel en divers land is met een juridisch kader dat de volledige naleving van de mensenrechten bevordert.

Alle noodzakelijke elementen voor een goed systeem voor kindbescherming zijn aanwezig. Toch werkt het systeem niet als een harmonieuze en duidelijke eenheid op het gebied van preventie, zorg, rehabilitatie en herstel van rechten. De maatschappelijke organisaties die deze diensten leveren, werken vaak onafhankelijk van elkaar. Daarnaast ontbreekt een effectief overheidsbeleid. Bovendien zag de overheid zich geconfronteerd met een aantal uitdagingen met betrekking tot de ontmanteling van de federale regering van de Nederlandse Antillen, waaronder veel personeelwisselingen binnen de ministeries. Een ander probleem is het feit dat een kwart van de bevolking op Curaçao in armoede leeft (ondanks dat het als hoog-inkomensland wordt geclassificeerd). De ongelijkheid als gevolg hiervan beïnvloedt het leven van kinderen en jongeren, een risico voor de hele samenleving.

De aanbevelingen die het VN-Kinderrechtencomité in 2009 aan de Caribische landen heeft gedaan, zijn in het geval van Curaçao nog niet volledig doorgevoerd, wat onder meer blijkt uit het volgende:

1. De behoefte aan instellingen die zich speciaal richten op kinderen die in aanraking komen met justitie en het feit dat er geen onderwijs wordt aangeboden in gevangenissen terwijl jongeren leerplichtig zijn.
2. De persistentie van tienerzwangerschappen en de noodzaak om overheidsbeleid te formuleren dat borstvoeding stimuleert.
3. De beperkte toegang tot het reguliere onderwijs voor gehandicapte kinderen.
4. De handel in kinderen en jongeren voor commerciële seksuele uitbuiting of dwangarbeid. Dit is zowel in het IVRK-rapport van 2009 als door het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken (2012) aangeduid als aandachtspunt. De handel vormt een groot risico voor kinderen, die onzichtbaar of tot norm verworden en geaccepteerd zou kunnen zijn.

Aan naleving van het recht op onderwijs is grotendeels voldaan, met uitzondering van toegang tot hoger onderwijs voor migrantenkinderen. Toch is het aantal drop-outs zeer hoog. Het land heeft sinds 2009 weliswaar stappen

gezet om drop-outs en schoolverzuim te voorkomen, en een monitoring- en evaluatieproces in te voeren. Maar er is nog altijd geen oplossing gevonden voor de problemen die kinderen op elk niveau van het systeem ondervinden.

Andere kwesties zijn onder meer het beperkte aanbod van kinderopvangcentra en naschoolse activiteiten voor kinderen en jongeren, en de hoge kosten van openbare diensten. Moeders hebben geen andere keuze dan het kinderopvangprobleem op te lossen zonder de steun van hun partner of de staat. Er is nog steeds sprake van ongelijkheid tussen vrouwen en mannen op het gebied van arbeid en participatie en er is nog geen mainstreamgenderbeleid bij de overheid.

De moederschapswet is opmerkelijk, aangezien deze wet beoogt moeders in de eerste levensfase van hun kinderen langer voor ze te laten zorgen. Tevens stimuleert de wet borstvoeding en participatie van vaders bij de zorg voor het kind. En er wordt op Curaçao preventieve zorg geboden. Maar de vele tienerzwangerschappen en het hoge percentage kinderen en jongeren met overgewicht/obesitas duiden op het ontbreken van geïntegreerde beleidsmaatregelen die verband houden met gezondheid, onderwijs, landbouw en bescherming. De relatieve toename van sterfte onder kinderen jonger dan vijf jaar in de afgelopen twaalf jaar moet verder worden onderzocht.

Geweld tegen kinderen in huiselijke kring vormt nog steeds een probleem, ondanks de voorlichting die ouders over dit onderwerp krijgen. Hoewel er een ombudsman is, is er nog geen specifiek voor kinderen. Informatie over de situatie van kinderen en jongeren is nog altijd versnipperd en niet actueel

Aanbevelingen

Algemeen

- Strengthen coordination and cooperation between government institutions and departments in addressing the rights of the child in health, education, child protection and participation.
- Versterk de coördinatie en samenwerking tussen overheidsinstanties en ministeries bij het aanpakken van het recht van kinderen op gezondheid, onderwijs, bescherming en participatie.
- Versterk de normatieve rol die de staat heeft bij het stellen van normen en standaarden voor kwaliteit en functies van ngo's en stichtingen. Deze houdt onder meer in het opzetten van duidelijke verwijzingsmechanismen om de rechten van alle kinderen op Curaçao aan te pakken.
- Garandeer staatsfondsen en versterk monitoring- en evaluatiesystemen met betrouwbare, voor iedereen toegankelijke periodieke gegevens over de implementatie van actieplannen met betrekking tot kinderen en jongeren. Dit is aanbevolen door het VN-Kinderrechtencomité. Voer een specifiek informatiesysteem voor kinderen en jongeren in om permanente monitoring van het VN-Kinderrechtenverdrag mogelijk te maken en het belang van naleving van de rechten van kinderen en jongeren onder beleidsmakers en het algemene publiek te benadrukken. Door versterking van het Centraal Bureau voor de Statistiek kan het een centrale en leidende positie verwerven als het gaat om informatie; maak het CBS tot het enige register voor schendingen van de rechten van kinderen en jongeren.
- Zorg voor meer uitsplitsing van statistische gegevens voortgekomen uit onderzoeken onder huishoudens en gegevens uit administratieve systemen. Voer onderzoek uit om meer inzicht te krijgen in de situatie van kinderen en jongeren op het gebied van gezondheid, onderwijs, bescherming en diverse aspecten van het sociale leven. Voer een onderzoekssysteem in dat zich richt op onder meer nationale afkomst, om belangrijke variaties in de Curaçaose bevolking vast te leggen. Dit zou moeten helpen in de beleidsvorming.
- Zorg voor transparantie in activiteiten ten behoeve van kinderen en jongeren en meer ruimte voor openbare verantwoording. Maak de implementatie van wetten, beleidslijnen, programma's en begrotingen en de kwaliteit van de uitgaven openbaar. Zet jaarlijkse verantwoordingsmechanismen op met behulp van moderne communicatievormen als internet en sociale netwerken. Doe dit met behoud van het institutionele geheugen, dat essentieel is voor continuïteit van overheidsbeleid. Op die manier zijn fouten uit het verleden te analyseren en in de toekomst te vermijden. De invoering van burgertoezicht en controle-instanties voor het monitoren van overheidsbeleid is noodzakelijk.
- Regionale integratie zou kunnen bijdragen aan het beheer van nieuwe internationale relaties en dialogen evenals de culturele en economische uitwisseling met andere landen in de Cariben en Latijns-Amerika. Ze kan op deze manier bijdragen aan de opbouw van een nieuwe staat.

Gezondheid

- Zorg voor het institutionaliseren van een systeem voor preventieve en curatieve zorg en rehabilitatie dat extra aandacht besteedt aan obesitas, verslaving en tienerzwangerschap. Dit zal zorgen voor een betere levenskwaliteit voor de bevolking en lagere staatskosten voor het behandelen van ziekten die uit deze problemen voortkomen.
- Om obesitas te controleren en te voorkomen, is het van belang een beleid te creëren dat voorziet in preventieve activiteiten in zorgcentra, kinderopvangcentra en scholen. Ontwikkel een voorlichtingscampagne samen met onderwijsinstellingen over gezond eten en regelmatige lichaamsbeweging. Het is van belang dat de bevolking meer beweegt binnenshuis en buitenshuis, op de werkvloer, en op scholen en universiteiten. Het is essentieel de culturele opvatting ‘bigger is better’ te veranderen.
- Ken een groter percentage van de rijksbegroting toe aan ziektepreventie. Dit om het probleem van obesitas en tienerzwangerschappen aan te pakken, evenals de problemen die ontstaan door het ouder worden van de bevolking. Geef meer prioriteit en steun aan wetenschappelijk onderzoek om de oorzaken van de huidige gezondheidsproblemen op het eiland te achterhalen. Inclusief onderzoek naar de effecten van de raffinaderij en het toerisme op de gezondheid van de bevolking, met name op die van kinderen en jongeren.
- Zorg voor een sterkere bevordering van borstvoeding als enige voeding in de eerste levensmaanden van een kind, zoals ook is aanbevolen door het VN-Kinderrechtencomité. Op deze manier voldoet Curaçao ook aan de Internationale Marketingcode voor het op de markt brengen van vervangingsmiddelen voor moedermelk. De vooruitgang met de Moederschapswet vormt hierbij een goede basis.
- Er is meer specifiek onderzoek nodig naar de toegenomen kindersterfte. Kijk hierbij naar de kwaliteit van de prenatale zorg en de sociale omstandigheden van zwangere moeders die grote problemen hebben.

Onderwijs

- Zorg voor verdere optimalisering van de efficiëntie en effectiviteit van de beschikbare middelen in het onderwijs (gezien het feit dat 20,8 procent van de rijksbegroting hieraan wordt besteed). Het doel hiervan is de schoolgang en de leerresultaten te verbeteren.
- Naast de wijziging van het Nederlandse perspectief in het onderwijssysteem is versterking van parallelle programma's voor re-integratie van kinderen en jongeren in het onderwijs essentieel. Het aanpakken van de redenen voor vroegtijdige schoolverlating is een belangrijke manier om de cyclus van armoede te doorbreken en compleet onderwijs te waarborgen. Er zijn innovatieve onderwijsmethoden nodig om met kinderen van verschillende niveaus om te kunnen gaan. Verander hiermee ook het eenzijdige onderwijsconcept; beschouw kinderen niet meer als passieve ontvangers maar als leerlingen die actief vaardigheden ontwikkelen op het gebied van ondernemerschap, onafhankelijkheid en creativiteit. Zet het monitoringsysteem voor schoolverzuim voort om permanente gegevens te verzamelen over de impact van genomen maatregelen tegen schoolverzuim.

- Vroege waarschuwingsmechanismen zijn nodig op scholen om eventuele sociaal-economische problemen of leerproblemen van kinderen te signaleren. Op deze manier is te garanderen dat kinderen maximaal participeren in het schoolsysteem. Stel hiervoor gespecialiseerde mensen aan zoals psychologen en maatschappelijk werkers, om te voorkomen dat problemen in de thuissituatie zoals een laag zelfbeeld en isolatie van de omgeving worden verward met leerproblemen. Leid docenten op en zorg voor specifieke leermaterialen, zodat kinderen met een handicap in het reguliere schoolsysteem kunnen worden opgenomen.
- Neem seksuele voorlichting op in het onderwijsprogramma. En zorg voor samenwerking met families en scholen om tienerzwangerschappen te voorkomen met extra aandacht voor meisjes van twaalf jaar en ouder.

Bescherming

- Voorkom de versnipperde activiteiten die het huidige systeem voor kinderbescherming typeren, zodat het mogelijk is vroegtijdig te signaleren dat de rechten van een kind in het gedrang komen. Dit vereist een netwerk van kinderinstanties. Het is niet genoeg om verticale programma's en activiteiten te hebben die geen deel uitmaken van een samenhangend sociaal beleidsvoorstel. Zorg voor coördinatie tussen de verschillende ministeries en openbare instanties op het gebied van onderwijs, gezondheid, bescherming, justitie, en de verschillende organisaties die zich bezighouden met kinderen en jongeren. En geef overheidspersoneel trainingen over specifieke kwesties omtrent de bescherming van kinderen en jongeren.
- Monitoring- en evaluatiemechanismen zijn nodig voor het meten van de impact van ngo's en stichtingen die zich bezighouden met de zorg voor kinderen. Controleer ook de kwaliteit van de uitgaven in de sociale sector en de efficiëntie en effectiviteit van de initiatieven in de private sector voor kinderbescherming.
- Zorg voor het ontwerp en de invoering van specifieke regelgeving voor kinderen en jongeren. Stem wetten af op de Curaçaose realiteit, in het bijzonder op die van kinderen die te maken hebben met seksueel misbruik, geweld, seksuele uitbuiting en mensenhandel. Wijs een specifieke ombudspersoon voor kinderen en jongeren aan die samenwerkt met de ombudsman.
- Ondersteun werkende gezinnen door meer kinderopvang beschikbaar te stellen met plaats voor kinderen tot het 18e levensjaar. Verhoog het aantal kinderopvangcentra en vergroot het aanbod van buitenschoolse culturele en sportactiviteiten begeleid door deskundigen. De aanleg van parken, boulevards en plaatsen voor artistieke expressie zoals theater, muziek en dans zou beantwoorden aan de expliciete vraag van kinderen en jongeren naar openbare recreatieve ruimten.
- Implementeer door de staat goedgekeurde beleidsmaatregelen met betrekking tot mensenhandel, signalering, voorlichting aan de bevolking, en opsporing en strafrechtelijke vervolging van daders. Hanteer hierbij de parameters van de nieuwe strafwetgeving. Kinderhandel vereist een gedegen beschermingssysteem, waarin ook de maatschappij betrokken wordt en preventie een van de pijlers is. Vul dit aan met hulp aan kinderen die slachtoffer zijn, zodat deze kinderen weer met hun gezin kunnen worden verenigd of in een tehuis kunnen worden geplaatst voor behandeling en herstel.

- Om huiselijk geweld uit te bannen, zijn opsporings- en behandelingsmechanismen voor slachtoffers noodzakelijk als onderdeel van een samenhangend beschermings- en zorgsysteem voor kinderen en jongeren. Het is essentieel dat het probleem openbaar wordt gemaakt, omdat het anders zal normaliseren, wat leidt tot een samenleving waarin het recht op bescherming voortdurend geschonden wordt.
- Behandel kinderen die in aanraking komen met justitie volgens de principes van het IVRK. Bouw meer specifieke faciliteiten met behandeling van kinderen en jongeren gescheiden van volwassenen en met aanbod van verschillende onderwijsprogramma's en psychologische behandelingen. Creëer ruim voldoende alternatieven voor strafrechtelijke vervolging voor kinderen die in aanraking zijn gekomen met justitie. Detentie mag slechts een laatste redmiddel zijn; er dient eerst naar alternatieven te worden gekeken.
- Zet een informatiesysteem op dat gegevens bijhoudt van jeugdige delinquenten, zoals hun leeftijd en sociaal-economische achtergrond, en het soort overtreding dat ze hebben begaan. Het is vooral belangrijk dat dit systeem de situatie van deze jongeren tijdens de hechtenis en daarna volgt. Zorg voor aansluiting van de huidige gerechtelijke mechanismen op het beschermingssysteem om recidive te voorkomen. De re-integratie van jeugdige delinquenten in de maatschappij is alleen te waarborgen als de betrokken instanties samenwerken.

Participatie

- Zorg voor een leerlingenraad op alle scholen en stimuleer met name de participatie van kinderen jonger dan 12 jaar.
- Stel beleid op ter bevordering van gendergelijkheid om de hardnekkige verschillen tussen mannen en vrouwen op het gebied van werk en politieke participatie om te buigen. Betrek vaders meer bij het zorgproces en steun werkende moeders.
- Voer maatregelen in ter bevordering van betere sociale inclusie en dring hiermee de marginalisatie terug die veel niet-geregistreerde immigranten op het eiland nu ervaren. Creëer bijvoorbeeld meer faciliteiten om de status van kinderen en jongeren tot 18 jaar te legaliseren zodat hun rechten meer worden gerespecteerd.

Tot slot blijkt uit de onderzoeksresultaten dat Curaçao over het algemeen goed scoort op de naleving van veel van de rechten zoals omschreven in internationale verdragen. De samenleving en de nieuwe staat hebben een enorm potentieel. Curaçao heeft de mogelijkheid een natie op te bouwen met een diep begrip van haar historische verleden gebaseerd op respect voor mensenrechten. Een land waar eerlijkheid, vrijheid en respect de kernwaarden zijn, is de beste plek voor naleving van internationale verdragen en van de rechten van kinderen en jongeren

Referenties

Allen, Rose Mary, 'The Complexity of National Identity Construction in Curaçao, Dutch Caribbean', *European Review of Latin American and Caribbean Studies* 89, oktober 2010, pp. 117-25, <www.cedla.uva.nl/50_publications/pdf/revista/89RevistaEuropea/89-ALLEN-ISSN-0924-0608.pdf>.

Borland, R., L. Faas, D. Marshall, R. McLean, M. Schroen, M. Smit en T Valerio, 'Final Report: HIV/AIDS and mobile populations in the Caribbean – A baseline assessment', IOM, Santo Domingo, 2004.

CBS, voorlopige gegevens van de census van 2011, 2012.

CBS, 'Statistical Orientation Curacao 2010–2011', Centraal Bureau voor de Statistiek, maart 2012, <www.cbs.cw/cbs/themes/General/Publications/General-2012030632405.pdf>.

ECLAC, 'Review of the Implementation of the Programme of Action for the Sustainable Development of Small Developing Island States (SIDS POA) in the Caribbean Subregion 1994–2003/2004', Port of Spain, 2003.

Felix, Andersson Eiffers, 'Kernrapport midterm evaluatie OJSP 2008–2012 op Curaçao en Sint Maarten', OJSP, Utrecht, 18 maart 2011.

Overheid van Curaçao, '2010–2014 Curacao Plan of Government', 2010, [Error! Hyperlink reference not valid.>](#).

Hortencia, Tirza Elisa en Ellen-Petra Kester, 'Makamba na Kòrsou: Stereotypes among Curaçaoan high school students with respect to Dutch residents on the island' in Nicholas Faraclas (ed.), 'Iguana's Newfound Voices: Continuity, divergence and convergence in language, culture, and society on the ABC-islands', Universiteit van de Nederlandse Antillen, Curaçao, 2011.

Klein, K., 'De prevalentie van kindermishandeling onder middelbare scholieren op Curaçao en de visie van huisartsen op de signalering aldaar', Universitair Medisch Centrum Groningen, Groningen, 2010.

Marcehan-Slot, Annemarie, 'Detentie van jeugdigen in Curaçao', proefschrift, Universiteit van Rotterdam, Rotterdam, 2012.

Ministerie van Economische Zaken en Ontwikkeling, 'Curaçao Economic Outlook, 2011: En route towards the strengthening of the economic structure of new country Curaçao', overheid van Curaçao, 2011, <www.curinvest.com/downloads/curacao_economic_outlook_2011.pdf>.

Ministerie van Sociale Ontwikkeling, Arbeid en Welzijn, 'National Report of the Fulfilment of Commitments Resulting from the Convention on Child Rights', 2012 [niet gepubliceerd].

Narain, Goretti (Coord.), 'The Boy Problem: Gender differences in education participation on the islands of the Netherlands Antilles', National UNESCO Commission of the Netherlands Antilles, Curaçao, 2010.

Salsbach, Tamara, 'Netherlands Antilles Non-Governmental Organization Report to the Committee on the Rights of the Child on the Implementation of the Optional Protocol on the Sale of Children, Child Prostitution and Child Pornography', SIFMA, Curaçao, 2008.

SHM (Stichting HIV Monitoring), 'Monitoring Report 2011: Human immunodeficiency virus (HIV) infection in the Netherlands', Amsterdam, 2011.

UNAIDS (Joint United Nations Programme on HIV/AIDS), UNAIDS Report on the Global AIDS Epidemic, 2010, Geneva, 2010, <www.unaids.org/globalreport/documents/20101123_GlobalReport_full_en.pdf>.

UNDP (United Nations Development Programme), 'First Millennium Development Goals Report: Curaçao & Sint Maarten 2011', overheid van Curaçao en Sint Maarten in samenwerking met UNDP, Port of Spain, Trinidad, 2011, <www.undp.org.tt/NA/MDGReportCURandSXM.pdf>.

UNICEF, 'Guidance for Conducting Situation Assessment and Analysis of Children's and Women's Rights', New York, 2008.

Verenigde Naties, 'Committee on the Rights of the Child, Fiftieth Session: Consideration of reports submitted by States Parties under article 44 of the convention – Concluding observations: Netherlands', CRC/C/NLD/CO/3, 27 maart 2009, <www2.ohchr.org/english/bodies/crc/docs/co/CRC-C-NLD-CO3.pdf>.

Ministerie van Buitenlandse Zaken VS, '2012 Trafficking in Persons Report – Curacao', <www.unhcr.org/refworld/country,,,ANT,,4fe30cd22f,0.html>, 19 juni 2012.

Wereldbank, 'Data: Curacao', 2012, <data.worldbank.org/country/CW>

.

Bijlage:
Aanbevelingen van het
VN-Kinderrechtencomité voor
Curaçao

2009 Committee recommendations	Comments on 2012 findings
<p>Een positief aspect op Curaçao is de oprichting van een ombudsman. Het is echter belangrijk deze rol te versterken als het gaat om de bescherming van kinderen en jongeren.</p>	<p>Er is nog geen specifieke ombudsman voor kinderen en jongeren. Volgens de huidige ombudsman wordt hier nog aan gewerkt.</p>
<p>Het comité stelt vast dat de staat nog altijd haar bedenkingen heeft over de artikelen 26, 37 en 40 van het verdrag met betrekking tot het recht van kinderen op sociale zekerheid, het onder bepaalde omstandigheden toepassen van het strafrecht op kinderen van zestien jaar en ouder, en uitzonderingen op het recht op rechtsbijstand. In lijn met eerdere aanbevelingen (CRC/C/15/Add.227, §10) en in het licht van de verklaring en het actieprogramma van Wenen beveelt het comité de staat aan alle nodige maatregelen te nemen om zijn voorbehoud ten aanzien van de artikelen 26, 37 en 40 van het verdrag in te trekken.</p>	<p>It is important that Curaçao recognizes all children's right to benefit from social security, specifically social security related to the health of undocumented children. Greater efforts are needed related to the penal system for children 16 or older.</p>
<p>Het comité beveelt aan dat de overheid stappen blijft nemen om haar wetgeving te harmoniseren met het verdrag. Het comité herhaalt zijn aanbeveling om de wetten volledig af te stemmen op de bepalingen van het verdrag en het Burgerlijk Wetboek van de Nederlandse Antillen te publiceren en openbaar te maken.</p>	<p>Gezien het feit dat veel Curaçaose wetten nog steeds in ontwikkeling zijn, is het belangrijk dat de overheid stappen blijft nemen om haar wetgeving te harmoniseren met het verdrag.</p>
<p>Het comité moedigt de overheid aan actieplannen te ontwikkelen om het verdrag op haar gehele grondgebied te implementeren met een focus op de rechten en empowerment van kinderen. Het is van belang hierbij rekening te houden met de resultaten van de speciale zitting van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties over kinderen in 2002 onder de naam 'Een wereld geschikt voor kinderen' en de tussentijdse evaluatie van 2007. Het comité raadt de staat aan voldoende begrotingsmiddelen toe te wijzen en monitoring- en evaluatiemechanismen in te stellen voor de volledige implementatie van de actieplannen. Ook raadt het aan de vorderingen regelmatig te evalueren en eventuele tekortkomingen vast te stellen.</p>	<p>De Curaçaose staat moet fondsen garanderen en de monitoring- en evaluatiesystemen versterken voor de implementatie van actieplannen met betrekking tot kinderen en jongeren.</p>

<p>Het comité beveelt aan dat deze instellingen toegankelijk worden gemaakt voor kinderen en hun vertegenwoordigers op nationaal en lokaal niveau die aan de beginselen van Parijs voldoen. Hierbij moet rekening worden gehouden met algemene opmerking nr. 2 (2002) over de rol van onafhankelijke nationale mensenrechten. Het comité beveelt ook aan dat de nationale kinderombudsman of mensenrechteninstelling niet alleen een onderzoek instelt in geval van klachten, maar ook verantwoordelijk is voor het promoten van het verdrag en het monitoren van de implementatie ervan.</p>	<p>Zolang er op Curaçao nog geen specifieke ombudspersoon voor kinderen is gekozen, kan deze aanbeveling niet worden opgevolgd.</p>
<p>Het comité beveelt aan dat de overheid in overeenstemming met artikel 4 van het verdrag alle beschikbare middelen inzet voor de implementatie van de rechten van het kind. Bijzondere aandacht is nodig voor het uitbannen van armoede en het verkleinen van de verschillen tussen de verschillende rechtsgebieden. Daarbij dient de staat de aanbevelingen van het comité in overweging te nemen die zijn gedaan na de algemene discussie over 'middelen voor de rechten van het kind: de verantwoordelijkheid van de staat' in 2007'.</p>	<p>Er moet extra aandacht worden besteed aan de uitbanning van armoede.</p>
<p>Het comité is ingenomen met het nieuwe systeem voor gegevensverzameling, uitgesplitst naar geslacht, leeftijd en andere relevante indicatoren zoals bepaald in Nederland, in combinatie met periodieke onderzoeken om specifieke gegevens te verzamelen. Het comité vreest echter dat er geen nationaal systeem voor gegevensverzameling is voor alle gebieden waarop het verdrag van toepassing is</p>	<p>Het blijft belangrijk het systeem voor gegevensverzameling te versterken met betrekking tot indicatoren die relevant zijn voor Curaçaose kinderen en jongeren in gebieden waarop dit verdrag van toepassing is.</p>
<p>Het comité raadt de staat aan een actieve en systematische betrokkenheid te stimuleren van maatschappelijke organisaties, hoofdzakelijk ngo's en kindgeoriënteerde organisaties, in het kader van het bevorderen en implementeren van kinderrechten. Dit geldt met name bij het plannen van beleid en samenwerkingsprojecten, alsmede bij het monitoren van de afsluitende opmerkingen van het comité en het voorbereiden van het volgende periodieke rapport. Het comité moedigt de staat aan maatschappelijke organisaties op lokaal niveau te steunen en tegelijkertijd hun onafhankelijkheid te respecteren.</p>	<p>De overheid van Curaçao wordt aangemoedigd de samenwerking te versterken met ngo's die zich bezighouden met kinderen, jongeren en vrouwen op Curaçao. Niet alleen op het gebied van het bevorderen en toepassen van rechten, maar ook qua planning, implementatie en monitoring van overheidsbeleid.</p>

<p>Het comité beveelt aan dat de overheid alle nodige maatregelen neemt om te garanderen dat de kinderbelangen op gepaste wijze worden vertegenwoordigd in alle toepasselijke wettelijke, gerechtelijke en administratieve beslissingen en in projecten, programma's en services die van invloed zijn op kinderen. Dit is in overeenstemming met artikel 3 van het verdrag.</p>	
<p>Het comité herhaalt zijn aanbeveling dat de overheid haar steun voor de Nationale Jeugdraad en jongerenorganisaties dient te versterken. Het wijst de staat ook op de aanbevelingen die zijn gedaan op de dag van de algemene discussie op 15 september 2006 over het recht van het kind om gehoord te worden. Deze aanbeveling geldt nog steeds, aangezien de Curaçaose staat in opbouw is; in het geval van migrantenkinderen is nog niet volledig aan deze bepaling voldaan.</p>	<p>Curaçao dient jongerenorganisaties te steunen en te versterken.</p>
<p>Het comité beveelt aan dat de overheid lijfstraffen wettelijk verbiedt en dit verbod overal handhaaft, vooral in het gezin, op scholen en binnen andere kinderinstanties. Het comité beveelt aan dat de overheid bewustmakingcampagnes en voorlichtingsprogramma's organiseert voor ouders zodat ze hun kinderen anders straffen, met respect voor de menselijke waardigheid van het kind. Dit ook in overeenstemming met het verdrag, in het bijzonder lid 2 van artikel 28, en rekening houdend met algemene opmerking nr. 8 (2006) over het recht van het kind op bescherming tegen lijfstraffen en andere vormen van wrede of onterende bestraffing.</p>	<p>Curaçao heeft zich ervoor ingezet om de voorlichting aan ouders te verbeteren.</p>

<p>Het comité adviseert de staat: (a) alle nodige maatregelen te nemen voor de daadwerkelijke implementatie van de wetgeving betreffende de bescherming van personen met een handicap en serviceprogramma's voor kinderen met een handicap; (b) vroege waarschuwings- en interventieprogramma's te ontwikkelen en te versterken; (c) bewustmakingcampagnes te voeren over de rechten en bijzondere behoeften van kinderen met een handicap, hun integratie in de samenleving te stimuleren en discriminatie en institutionalisering te voorkomen; (d) training te bieden voor professionals die werken met kinderen met een handicap, zoals medisch en paramedisch personeel, leerkrachten en maatschappelijk werkers; (e) het verdrag inzake de rechten van personen met een handicap en het Facultatief Protocol daarbij te ratificeren zoals ondertekend op 30 maart 2007. Deze aanbevelingen doet het comité in het licht van de Standaardregels van de Verenigde Naties betreffende het bieden van gelijke kansen voor gehandicapten (resolutie 48/96, bijlage), artikel 23 van het Verdrag en algemene opmerking nr. 9 van het Comité (2006) over de rechten van kinderen met een handicap.</p>	<p>While some steps have been taken to address this recommendation, further efforts are required to ensure that such cases are dealt with in specialized facilities, separated from adults, and that various educational programmes and psychological treatment can be accessed. Placement in such institutions should always be the last resort and in principle should be avoided.</p>
<p>Het comité beveelt aan dat de staat zijn strategieën voor algemene publieksvoorlichting versterkt om het aantal tienerzwangerschappen te beperken, met name op Aruba en de Nederlandse Antillen.</p>	<p>Deze aanbeveling blijft van toepassing in dit rapport voor Curaçao.</p>
<p>Onderwijs: versterk de inspanningen om rassenscheiding op scholen uit te bannen. Ondersteun scholen met etnische diversiteit en schoolveiligheidsnetwerken, zodat kinderen onderwijs kunnen volgen zonder bang te hoeven zijn voor geweld en mishandeling. Zorg dat het onderwijs over mensenrechten en kinderrechten op alle niveaus wordt opgenomen in het onderwijsprogramma.</p>	<p>Aan de opmerkingen op het gebied van onderwijs is op Curaçao bijna volledig voldaan. Er moet aandacht worden besteed aan de problemen van het huidige onderwijssysteem en de aanpassing ervan aan de realiteit van het land. In die zin wordt vooral aandacht besteed aan de hoge percentages van langdurige absentie.</p>
<p>Volgende rapport: het comité verzoekt de staat zijn vierde periodieke rapport in te dienen vóór 6 maart 2012. Het rapport dient alomvattend te zijn en informatie te bevatten over alle regio's en mag maximaal 120 pagina's tellen (CRC/C/118).</p>	<p>Curaçao heeft het vierde periodieke rapport over de naleving van het verdrag begin 2012 afgerond.</p>

Foto: © UNICEF/NYHQ20111940/LeMoyné

Belangrijkste algemene bevindingen

Rechtssysteem

Curaçao, ooit Nederlands overzees grondgebied, werd in oktober 2010 – toen de Nederlandse Antillen ophielden te bestaan – een autonoom land binnen het Koninkrijk der Nederlanden. Overblijfselen van de historische relatie met Nederland zijn onder andere de algemene politieke structuur van een welzijnsstaat. De nationale veiligheid

en de internationale relaties van het eiland zijn verantwoordelijkheden van het koninkrijk. Het rechtssysteem is gebaseerd op het Nederlands systeem en het wettelijke kader heeft een sterke mensenrechtenbenadering, met name met betrekking tot kinderen, jongeren en vrouwen. Als onderdeel van het Koninkrijk der Nederlanden is Curaçao bovendien gehouden aan een aantal internationale verdragen. Dit zijn onder meer het Internationale Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK) en het verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen (CEDAW). Het eiland rapporteert hierover aan VN-mensenrechtencomités zoals aan het VN-Kinderrechtencomité.

Nationale identiteit

Het eiland telt meer dan 60 verschillende nationaliteiten. Curaçao is ook een meertalig land: het Papiamentu is de meest gesproken moedertaal (78,6 procent), gevolgd door het Nederlands (9,4 procent), het Spaans (6 procent) en het Engels (3,5 procent). De culturele diversiteit is een van de sterke kanten van het land, maar zorgt tegelijkertijd voor mogelijke problemen op het gebied van integratie en sociale cohesie. Een hardnekkig overblijfsel van de koloniale periode is een discriminerende houding op basis van ras of klasse, wat kan leiden tot marginalisatie, kwetsbaarheid en risicomilieus voor bepaalde jongeren.

Bevolkingssamenstelling

In 2011 had Curaçao in totaal 149.569 inwoners (81.231 vrouwen en 68.488 mannen), waarvan 30 procent kinderen en jongeren in de leeftijd van 0 tot 19 jaar. De bevolking is aan het verouderen.

Levensstandaard en scholing

Curaçao heeft een van de hoogste levensstandaarden in het Caribisch gebied en is door de Wereldbank als hoog-inkomensland ingedeeld. De vrijemarkteconomie is gediversifieerd, met als belangrijkste sectoren de olie-industrie, het toerisme, de financiële dienstverlening en de informatie- en communicatietechnologie. De armoede en ongelijkheid op het eiland zijn echter licht toegenomen. Er zijn veel laaggeschoolde banen, in 2009 was 9,7 procent van de beroepsbevolking werkloos en er is een tekort aan goed opgeleide mensen om aan de behoeften van het land te voldoen.

Overheidsbeleid

Er is weinig coördinatie tussen ministeries onderling en tussen ministeries en maatschappelijke organisaties. Daarnaast ontbreken er mechanismen om de uitvoering van het openbare beleid te monitoren en te achterhalen in hoeverre dit beleid het leven van de inwoners van het land daadwerkelijk verbetert.

Het recht op gezondheid

Behaalde resultaten

Bijna iedereen op Curaçao heeft toegang tot de gezondheidszorg; alleen niet-geregistreerde immigranten hebben geen zorgverzekering (zij hebben wel toegang tot gezondheidszorg als ze betalen). Preventieve zorgmaatregelen leggen de nadruk op prenatale en kraamzorg en bijna alle baby's (99 procent) worden geboren in een medische instelling. De vaccinatiegraad is 95 procent onder kinderen van 1 tot 4 jaar.

Binnen de gestelde doelen is prioriteit gegeven aan programma's voor vaccinatie van 0- tot 24-jarigen en voor beheersing van overdraagbare ziekten en reproductieve gezondheid binnen deze leeftijdscategorie. Extra nadruk wordt gelegd op de preventie van hiv en aids en op voeding. De in 2012 aangenomen moederschapswet is bedoeld om de gezondheid en veiligheid van werkende moeders tijdens de zwangerschap te garanderen.

Openstaande uitdagingen

De gezondheidszorg is niet georganiseerd in één enkel systeem en er bestaat een kloof tussen preventieve en curatieve zorg. Sommige gezondheidsgegevens ontbreken of zijn versnipperd en de informatie die wel beschikbaar is, wordt niet altijd geraadpleegd voor het nemen van beslissingen.

Een andere uitdaging is obesitas. Experts schatten dat zo'n 25 à 30 procent van de kinderen en jongeren overgewicht heeft. De oorzaak hiervan is enerzijds cultuurgebonden. Aan de andere kant heeft het te maken met de calorierijke voeding (gezonder voedsel wordt geïmporteerd en is daardoor veel duurder), in combinatie met te weinig beweging. Obesitas kan diabetes en hoge bloeddruk tot gevolg hebben.

Het aantal kinderen dat voor de vijfde verjaardag sterft is in de afgelopen 12 jaar gestegen. Hoewel deze aantallen in absolute cijfers niet alarmerend zijn, is het van belang onderzoek te doen om de oorzaak hiervan vast te stellen. Er is geen wetgeving die borstvoeding stimuleert en te weinig niet-geregistreerde vrouwen krijgen prenatale zorg. Hoewel niet-geregistreerde kinderen vrije toegang hebben tot preventieve zorg, moet er voor behandelingen betaald worden.

Het percentage tienerzwangerschappen is in de afgelopen jaren stabiel gebleven, maar jongeren worden steeds jonger zwanger. Het aantal jongeren dat voor het achttiende levensjaar meer dan één kind heeft, is toegenomen. Redenen hiervoor zijn onder andere het gebrek aan seksuele voorlichting op scholen, het gebrek aan communicatie binnen het gezin en de hardnekkige misvattingen over de vormen van anticonceptie. Zwangerschap op jonge leeftijd brengt gevaren met zich mee voor de gezondheid van moeder en kind. Bovendien loopt de moeder het risico op blijvende armoede.

Ook verslavingen vormen een gezondheidsrisico voor kinderen en jongeren. Uit een onderzoek van GGD Curaçao en FMA (2010) blijkt dat 13 procent van de leerlingen in het basisonderwijs en 32 procent van de leerlingen in het middelbaar onderwijs wel eens heeft gerookt. 79 procent van de leerlingen in het basisonderwijs en 76 procent van de leerlingen in het middelbaar onderwijs heeft ooit alcohol gebruikt. En 2 procent van de leerlingen in het basisonderwijs en 4 procent van de leerlingen in het middelbaar onderwijs heeft wiet gebruikt.

Andere uitdagingen op het gebied van gezondheid zijn hiv en aids – het aantal geregistreerde hiv-infecties in juni 2011 was 11 procent hoger dan het jaar daarvoor. Ook zijn er mogelijke negatieve gezondheidseffecten die verband houden met vervuiling door de olie-industrie.

Het recht op onderwijs

Behaalde resultaten

Het onderwijs op Curaçao is gratis, zoals bepaald in Artikel 21 van de Staatsregeling, en is verplicht voor kinderen in de leeftijd van 6 tot 18 jaar. 97 procent van de kinderen gaat naar de basisschool en 77 procent naar de middelbare school. Dankzij de leerplichtwet hebben ook niet-geregistreerde migrantenkinderen toegang tot onderwijs. In 2005 is de Wet Sociale Vormingsplicht aangenomen om het probleem van drop-outs aan te pakken. Ook wordt onderwijs en training in verschillende sectoren aangeboden aan jongeren in de leeftijd van 16 tot 24 jaar die zonder diploma van school zijn gegaan.

Openstaande uitdagingen

Het onderwijssysteem op Curaçao is gebaseerd op het Nederlandse onderwijsmodel. Dit leidt tot uitdagingen doordat kinderen en jongeren zich niet goed kunnen identificeren met de maatschappij en cultuur. Dit kan uiteindelijk leiden tot vertrek naar het buitenland voor de studie en eventueel werk, wat al heeft geleid tot braindrain.

Het Papiamentu wordt nu ook in de eerste onderwijsfasen gebruikt (niet langer alleen Nederlands). Maar onderwijsmaterialen in deze taal zijn slechts beperkt beschikbaar. De toetsen die worden gebruikt voor de overgang van het basisonderwijs naar het middelbaar onderwijs, volgen nog steeds de Nederlandse structuur en zijn gebaseerd op rekenen en taal. Er wordt nog veel gebruikgemaakt van strak georganiseerde onderwijsmethodes en er wordt weinig aandacht besteed aan sport- of culturele activiteiten.

Het percentage drop-outs is hoog: 23 procent van de jongeren, met name jongens, komt buiten het onderwijssysteem terecht. Oorzaken hiervan zijn bovenstaande factoren, maar ook armoede, de wens om een baan te hebben en geld te verdienen, en het gebrek aan steun vanuit het gezin doordat ouders meerdere banen hebben. Bovendien wordt op scholen de leersnelheid van meisjes aangehouden, waardoor vooral jongens achterblijven (die gemiddeld een lagere leersnelheid hebben). Kinderen met leerproblemen (hoofdzakelijk jongens) kunnen worden doorverwezen

naar scholen voor speciaal onderwijs. Kinderen met een beperking worden niet noodzakelijkerwijs opgenomen in het reguliere onderwijssysteem. Door het beperkte aanbod van naschoolse activiteiten zijn kinderen en jongeren vaak alleen thuis terwijl hun ouders aan het werk zijn. Dit vergroot de kans op betrokkenheid bij activiteiten als drugsgebruik en criminaliteit.

Hoewel het onderwijs op Curaçao ogenschijnlijk gratis is, vragen scholen ouders vaak een extra bijdrage, omdat de overheidsfinanciering niet alle kosten dekt. Er zijn onvoldoende leerkrachten en onderwijsmaterialen.

Zowel geregistreerde als niet-geregistreerde migrantenkinderen hebben toegang tot onderwijs, maar de laatstgenoemde groep kan geen diploma krijgen bij het afronden van de middelbare school. Daardoor wordt het bijna onmogelijk voor deze kinderen om verder te studeren en is het extreem moeilijk om een baan op een hoger niveau te vinden.

Het recht op bescherming

Behaalde resultaten

Er is een basissysteem voor kindbescherming; verschillende openbare en particuliere organisaties zijn betrokken bij het vaststellen, voorkomen en herstellen van geschonden rechten. De overheid legt de nadruk op het recht op sociale zekerheid en er is een algemeen uitkeringsstelsel (een geldelijke bijdrage of uitkering voor dienstverlening) voor alle burgers die deze nodig hebben. Er is geen bewijs van de aanwezigheid van kinderarbeid op het eiland. De staat financiert een aantal stichtingen en maatschappelijke organisaties om programma's en projecten in te voeren voor kinderen en jongeren die een groter risico lopen. In 2011 is er een nieuw jeugdstrafrechtstelsel geïntroduceerd dat veel flexibeler is dan het vorige systeem.

In de afgelopen drie decennia heeft Curaçao grote stappen gezet met betrekking tot het rechtssysteem waardoor vrouwenrechten worden gegarandeerd. Sinds 2003 bestaat er een centrum dat hulp biedt aan vrouwelijke geweldsslachtoffers en sinds 2007 bestaat er een opvang voor vrouwen tussen 18 en 24 die thuis problemen hebben.

Openstaande uitdagingen

Preventie, zorg, rehabilitatie, herstel van rechten, en het signaleren en registreren van problemen zijn geen integraal onderdeel van het hierboven genoemde basissysteem voor kindbescherming. Voor een dergelijk systeem zouden de verschillende ministeries één gezamenlijk kinderbeleid moeten hebben met een betere samenwerking met maatschappelijke organisaties. Op dit moment is er onvoldoende overheidstoezicht op maatschappelijke organisaties. Vaak hebben deze problemen met de financiering en is er slechts in beperkte mate technische en gespecialiseerde kennis aanwezig.

Het aantal gerapporteerde gevallen van huiselijk geweld is toegenomen, toe te schrijven aan een aantal factoren die een negatieve invloed hebben op het huishouden. Dit zijn alleenstaande ouders, moeders die gaan werken en hun kinderen alleen en onbeschermd thuis achterlaten, het gebrek aan een mannelijk rolmodel, en een hoge mate van stress onder ouders in bepaalde lagen van de maatschappij.

Elk jaar worden er zo'n 38 gevallen van seksueel kindermisbruik gerapporteerd. Er wordt gesuggereerd dat incest niet zeldzaam is. Er zijn echter geen statistieken beschikbaar over de daadwerkelijke omvang van het probleem. Ook is er sprake van het fenomeen 'loverboys': jonge mannen (in de leeftijd van 18 tot 24 jaar) die kwetsbare meisjes verliefd op ze laten worden door ze emotioneel en financieel te steunen. Hierna vragen ze de meisjes om hen een gunst te verlenen door seks te hebben met andere mensen die daar geld voor moeten betalen. Deze meisjes rapporteren dit niet omdat ze het niet als misbruik zien.

Volgens het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken is Curaçao een land van herkomst, doorvoer en bestemming van handel in vrouwen en kinderen. Zij worden onderworpen aan sekshandel en dwangarbeid. De overheid heeft tot op heden nog niet voldaan aan de minimumvereisten om dit probleem tegen te gaan. Hoewel het Curaçaose Wetboek van Strafrecht van 2001 voorziet in strenge straffen voor deze misdaden, hebben er nog geen processen of veroordelingen plaatsgevonden. Er is geen specifiek beleid voor de preventie en opsporing van deze problemen met kinderen en jongeren.

Jongeren zijn een risicogroep voor drugshandel omdat zij dit soms zien als een snelle en makkelijke manier om geld te verdienen. Hoewel de overheid diverse programma's heeft opgezet om de bevolking voorlichting te geven over drugsgebruik, worden er geen specifieke maatregelen getroffen om drugshandel te voorkomen.

Onder het nieuwe jeugdstrafrechtstelsel kunnen jongeren van 16 en 17 jaar nog steeds als volwassenen worden berecht. De meeste jeugdige delinquenten eindigen tussen de volwassen gevangenen in de normale gevangenis, wat een ernstig probleem vormt. Het feit dat het rechtssysteem is gebaseerd op het Nederlandse systeem heeft geleid tot wetten die volgens lokale opvattingen 'tolerant' zijn op het gebied van kinderen. Zo mogen kinderen van 16 jaar zelf beslissen over hun seksleven en hebben ze volgens het Curaçaose Wetboek van Strafrecht het recht te kiezen of de persoon die ervan verdacht wordt hen te hebben mishandeld, moet worden vervolgd of niet. Hierdoor, zo is de perceptie, kunnen mannen die misbruik maken van meisjes vrijuit gaan.

Het recht op participatie

Behaalde resultaten

In het algemeen bevindt de jongerendeelename aan de maatschappelijke discussie zich nog in een beginfase. Er is een Jeugdparlement dat zich bezighoudt met de politieke vorming van de jeugd. Hoewel dit parlement geen beleidswijzigingen kan doorvoeren, staat het wel open voor de mening van jongeren en draagt het ideeën en voorstellen aan bij de staat. Er wordt een tijdschrift verspreid op alle scholen dat door jongeren wordt gemaakt. Bovendien kunnen kinderen en jongeren hun mening ook geven via lokale radiozenders.

Maatschappelijke organisaties spelen een belangrijke rol op het eiland. Op dit moment zijn negentig organisaties die zich bezighouden met kinderen en jongeren (0-24 jaar) verenigd in de Federatie Antilliaanse Jeugdzorg. Dit is onder meer United Neighbourhoods of Curaçao, een organisatie die 1.500 tot 2.000 vrijwilligers in zeventig wijken telt.

Openstaande uitdagingen

Er zijn maatregelen noodzakelijk om de kinderp participatie te bevorderen, aangezien de huidige programma's zich vooral op kinderen vanaf 12 jaar richten. Wetten om de jongerenparticipatie te garanderen zijn nog in ontwikkeling.

Een andere uitdaging heeft betrekking op de ongelijkheid tussen mannen en vrouwen. Binnen de overheid is er nog geen gelijkheid bereikt. Slechts vijf van de eenentwintig parlementsleden is vrouw en slechts twee van de negen leden van de ministerraad. Hoewel vrouwen in het lager, middelbaar en veelal ook in het tertiair onderwijs uitblinken, is de werkloosheid onder vrouwen hoger dan onder mannen. Vrouwen verdienen bovendien minder dan mannen en hebben net als alleenstaande ouders vaak meerdere banen om hun gezin te onderhouden. Er is geen beleid om vrouwen te ondersteunen in hun dubbele rol als verzorger en kostwinner.

In het verleden verleende de staat een gratieperiode voor het legaliseren van niet-geregistreerde kinderen, maar daar werd weinig gebruik van gemaakt. Deze mensen konden niet aan de eisen voldoen of waren bang uitgezet te worden. Het resultaat is een stressvolle situatie voor kinderen, die moeten zien om te gaan met de emotionele aspecten van het opgroeien in een gezin dat door de maatschappij en de staat wordt buitengesloten.

Aanbevelingen

Algemeen

- Versterk de coördinatie en samenwerking tussen overheidsinstanties en ministeries bij het aanpakken van het recht van kinderen op gezondheid, onderwijs, bescherming en participatie.
- Versterk de staatsrol bij het stellen van normen en standaarden voor de kwaliteit en functies van niet-gouvernementele organisaties en stichtingen. Zet bijvoorbeeld duidelijke verwijzingsmechanismen op om kinderrechten aan te pakken.
- Bied monitoring- en evaluatiesystemen met betrouwbare en toegankelijke gegevens over de implementatie van actieplannen met betrekking tot kinderen en jongeren.
- Voer onderzoek uit om meer inzicht te krijgen in de situatie van kinderen en jongeren op het gebied van gezondheid, onderwijs, bescherming en diverse aspecten van het sociale leven. Een onderzoek gebaseerd op nationale afkomst om belangrijke variaties van de bevolking vast te leggen zou moeten helpen bij het plannen van het te voeren beleid.
- Garandeer transparantie en verantwoordelijkheid bij initiatieven ten gunste van kinderen en jongeren door de inzet van mechanismen zoals burgertoezicht en hedendaagse communicatievormen zoals internet en sociale netwerken.
- Bevorder de dialoog en culturele en economische uitwisseling met andere landen in de Cariben en Latijns-Amerika, wat kan bijdragen aan de opbouw van een nieuwe staat.

Gezondheid

- Zet een systeem voor preventieve en curatieve zorg, en rehabilitatie op dat extra aandacht besteedt aan overgewicht en obesitas, verslavingen onder kinderen en tienerzwangerschappen.
- Zet een communicatiecampagne op in combinatie met voorlichting over gezonde voeding op het werk, scholen en universiteiten en stimuleer beweging voor iedereen om obesitas aan te pakken.
- Voer meer onderzoek uit naar de oorzaken van gezondheidsproblemen onder kinderen en jongeren. Dit omvat onderzoek naar de impact van milieuvervuiling.
- Verhoog de inspanningen om borstvoeding te stimuleren en zorg dat voldaan wordt aan de Internationale Marketingcode voor het op de markt brengen van vervangingsmiddelen voor moedermelk.
- Voer onderzoek uit naar de toegenomen kindersterfte en kijk daarbij naar de kwaliteit van de prenatale zorg en de sociale omstandigheden van zwangere moeders met problemen.

Onderwijs

- Steun werkende gezinnen door het aantal kinderopvangcentra met naschoolse activiteiten te verhogen. Stimuleer ook dat er meer openbare ruimten worden gecreëerd voor culturele en sportactiviteiten.
- Maximaliseer de efficiëntie en effectiviteit van de beschikbare hulpmiddelen ten behoeve van een betere schoolgang en betere leerresultaten.
- Overweeg het Nederlandse perspectief in het onderwijssysteem te wijzigen in een meer lokaal

- perspectief en bied innovatieve onderwijsmethoden voor kinderen op verschillende niveaus.
- Versterk de re-integratieprogramma's voor voortijdige schoolverlaters en blijf de impact monitoren van de maatregelen tot terugdringing van het schoolverzuim.
  - Introduceer waarschuwingsmechanismen op scholen om sociaaleconomische problemen of leerproblemen bij kinderen vroegtijdig te signaleren.
  - Train onderwijzers en bied leermaterialen zodat kinderen met een beperking zoveel mogelijk in het regulier onderwijs kunnen blijven.
  - Neem seksuele voorlichting op in het onderwijsprogramma en stimuleer gezinnen en scholen om samen te werken bij het voorkomen van ongewenste zwangerschappen, met extra aandacht voor meisjes van 12 jaar en ouder.

Bescherming

- Versterk het systeem voor kinderbescherming dat de samenwerking coördineert tussen verschillende ministeries en openbare instanties op het gebied van onderwijs, gezondheid, bescherming, justitie en de stichtingen die voor kinderen en jongeren zorgen.
- Creëer betere monitoring- en evaluatiemechanismen waarmee de staat de efficiëntie en effectiviteit, en de naleving van de overheidsregelgeving door ngo's en organisaties op het gebied van kinderbescherming kan nagaan.
- Ontwerp en implementeer een code voor de bescherming van kinderen en jongeren die beantwoordt aan de lokale realiteit.
- Geef overheidspersoneel trainingen over specifieke kwesties aangaande de bescherming van kinderen en jongeren.
- Implementeer beleid voor signalering, voorlichting, opsporing en vervolging van mensen met betrekking tot mensenhandel. Maak preventie en de bescherming van kinderen en jongeren als de belangrijkste pijlers. Dit kan worden aangevuld met extra zorg voor getroffen kinderen.
- Pak het probleem van huiselijk geweld aan – onder andere via opsporings- en behandelingsmechanismen – en maak het transparant om normalisatie te voorkomen.
- Creëer alternatieve gerechtelijke procedures voor jongeren die de wet overtreden; kinderen in een instelling plaatsen mag slechts een laatste redmiddel zijn. Bouw aparte faciliteiten voor jeugdige delinquenten en stel onderwijsprogramma's en psychologische behandelingen beschikbaar.
- Creëer een informatiesysteem dat gegevens bijhoudt van kinderen die de wet overtreden, zoals hun leeftijd en sociaaleconomische achtergrond en het soort overtreding dat ze hebben begaan. Zorg voor samenwerking tussen de verschillende beschermingsorganisaties om deze kinderen in de maatschappij te laten re-integreren.

Participatie

- Zorg dat elke school een leerlingenraad heeft en bevorder de participatie van kinderen onder de 12.
- Ontwikkel beleid om de bestaande ongelijkheid tussen vrouwen en mannen op het gebied van werkgelegenheid en politieke participatie aan te pakken. Richt dit beleid op een grotere betrokkenheid van vaders bij de zorg en op steun voor werkende moeders. together reintegrate them into society.

